J. S. MACHAR,

JED Z JUDEY

K5'50

J. S. Machar:

Jed z Judey

Kupka

III. vydání.

Nakladatel F. Šimáček Praha

J. S. MACHAR:

SVĚDOMÍM VĚKŮ

II.

JED Z JUDEY

V PRAZE
NÁKLADEM F. ŠIMÁČKA
1910

JED Z JUDEY

1905—1906

TŘETÍ VYDÁNÍ

V PRAZE
NÁKLADEM F. ŠIMÁČKA
1910

VEŠKERÁ PRÁVA VYHRAZENA.

Tiskem »Unie« v Praze.

JINDŘICHU VODÁKOVI.

SOLE OCCIDENTE . . .

V šedivé zeleni campanských oliv
zdálo se tonout zpol již ponořeno
červené slunce.

Scintilla smíšek a Melitta vážná
seděly v sadu v stínu pomerančů,
a mladý básník

Ligurus četl jim nadšeně verše,
své prvé verše vydechnuté láskou
a silou mládí.

Klonily dívčiny hlavičky k sobě,
rusou i tmavou, ruce držely si,
hledíce v dálku.

— Nepovím slunci a nesvěřím hvězdám,
kdo dnů mých sluncem, kdo mých nocí
hvězdou —
dočetl básník.

Do šeda zapadla červená koule.
Zaplálo nebe. Slaný výdech zavál
z dálného moře.

Zrak dívek přivřeli neznámí snové,
růžová vůně štěstí nejistého
chvěla jim ňadry . . .

KRAJINA PALESTINSKÁ.

PANÍ HANĚ KVAPILOVÉ.

Na věži hradu v bílé Caesarei
král Herodes si opřel hlavu dlaní.
Byl mdlý už, věku sešlého, a nemoc
útroby jeho začla rozežírat.

K západu pospíchalo rudé slunce
do vzdutých vod, jež červený pruh nesly
až k patě věže. Obrátil král hlavu,
neb bolelo to světlo v očích jeho,
a do roviny saronské se díval.

Pad jeho pohled k lebi Garizimu
a odtud mdle, jak člověk chorý, kráčel
přes Sebaste a na to k Bethulii
i k Antipatris návštěvou si zašed
maličko ještě vlek se, potom stanul
v zeleném moři. Jak se blízko zdají
ty jeho vlny! Hlavy palem, oliv,
sykomor křivých, terebinth, jichž těla
jsou bez kor nahá. bujné trávy pastvin —

vše vzedmuto a všecko zdá se valit
k modravým horám na východní stranu.
A zlaté ostrovy v tom plovou moři,
tož pole požehnaná, kol nichž běží
kaktusů ploty a ty rudě kvetou,
jak polity by byly čerstvou krví.
A červenavý přísvit hraje vzduchem
jak krvavý prach . . .
Zavřel král mdlé oči.
I začla kroužit živá rudá kola
před zamčenými zornicemi jeho
i tančila a vznášela se vzhůru
a vstala nová, kroužila a prchla,
ač vůlí krále bylo zachytit je
a pobavit zrak lehkým tancem jejich.

Tu zavál vítr od roviny k moři
a všecku vůni její nesl v sobě.
A chřípí královo se rozevřelo
i lokal dech ten . . . Duše travin polních,
lilií vzdechy, potom vůně růží . . .
Těch růží saronských, jež slaví kněží
ve svatých zpěvech boha Sabaotha,
opojná vůně jako milování
těch růží saronských, jež slaví písně
pějících panen večer u studnice . . .

Ta sladká vůně kanula mu v duši
a vzbudila v ní znovu dávný žal:
své Mirjam tmavé, hrdé, nezkrocené,
své Mirjam kdys tak krutě zavražděné,
snu, bolesti své duše opuštěné,
saronské růže svojí vzpomínal . . .

T. POMPONIUS ATTICUS.

Je pravda, vůle bohů zastřela nám
běh věcí příštích — ale moudrý člověk,
jak kormidelník řídící loď umně
úskalím vyhýbá se zkázonosným,
ničivým vírům, písku zrádných mělčin
a v bouře čas na moře nevychází.

Běh mého žití Cornelius Nepos,
můj drahý přítel, v historiích svojich
vypsati hodlá: taký obraz bývá
ne památkou jen, však i povzbuzením
a příkladem; jen takto summu žití
a zkušeností odevzdat lze dětem
a přátelům jak jmění nastřádané.

Nuž, vyřkni jenom Pomponia jméno —
a v Římě každý člověk tobě řekne:
muž rozšafný. — Ta chvála jen mou chloubou
a statkem největším. (Po přízni ovšem
božského Augusta, jenž panovati
nám račiž dlouho ve zdraví a štěstí!)

Je zdraví, pravda, velkým darem bohů
a štěstí k tomu úsměvem jich zlatým
na smrtelného bydlitele země —
však rozšafnosti oběma je třeba,
by člověka los závisti byl hoden.
Neb zdraví, štěstí, toť dva bujní oři,
jimž rozšafnost dá uzdu a je řídí
k vytčeným cílům . . .

Daru rozšafnosti
i Augustu je hojně v úděl dáno
i Pomponiu. (Že své jméno stavím
hned za Caesarem, není vypínáním
či chloubou lichou. Vznešený sám často
se v žití mého události vmyslí,
pak důmyslně hovořívá o nich
a poctu vzdávává mně tvrdě často,
že přátelství mé jedním z klenotů je
života jeho.)

Přátelé a druzi,
když v minulé se někdy beru časy,
jež v nekonečné dálce být se zdají,
ne délkou tak jak mnohostí těch dějů,
jež mezi mnou a jimi nyní leží,
(vždyť Mariův syn, Cicero kdys byli
ve škole se mnou, Catilinu znal jsem

a také Sulla Felix si mne vážil
nad všechny smrtelníky!) — druzi moji,
v ty doby patříte-li ze dnů našich,
tu vidíte, že valným mořem dějů
můj život proplul . . . A vždy s rozšafností . . .

Když tenkrát navzájem si Sulla s Cinnou
tenčili zlostně počet svojich přátel,
já do Athen šel. Já se neprohlásil
(výsledků neznaje těch dravých hněvů)
ni tak ni onak. Rozšafně a zavčas
jsem poděděný dům i statky prodal:
neb v dobách pohnutých už bývá zvykem
i život brát i statky, když pak skryješ
i život kdesi v němém koutě dálky,
tu statky vezmou — ale holý život
zlým břemenem je bez pozemských statků.
Já tedy prodal. Tak jsem mohl skrýti
i život svůj i jmění v stínu vědy
v Athenách slavných. Tu jsem ovšem mohl,
když městu potřeba se dostavila,
či jednotlivce navštívila bída,
pomoci půjčkou. Jmění mé tím rostlo,
neb peníze, toť jako proudy řeky,
čím běží dál, tím mohutní a rostou.
A při tom slul jsem dobrodincem Athen

(je vidno, že byl nezištný můj obchod!),
občanské právo dát mi chtěli, sochu
postavit chtěli k řadě dobrodinců —
já odmít — jednak není ani radno
v dnech nebezpečných vznítit pokřik slávy
kol osoby své, která žíti touží —
a jednak neslušno, by římský občan
vlast zaměňoval, třeba v dobách trudných,
jež minout mohou. — Obilí jsem dával,
když Atheny hlad měly — druzi moji,
já často nemohl jít po ulici,
neb láska řecká taková už byla,
že rozmačkat mě mohla. Slovně pravda.

Když do Athen pak Sulla Felix přišel,
tu rázem jsem si získal přízeň jeho.
Já řecky mluvil jako rhetor jakýs,
já Homera znal, deklamoval místa
z nádherných tragedií — Felix slouchal
a pihovatou rukou tiše jezdil
si v rusých vlasech. Byl jsem kolem něho
jak jeho stín.
A v Řím když klid se vrátil,
i já se vrátil v město. S Ciceronem
já v přátelství žil důvěrném a vřelém,
(vždyť sestra má se stala jeho ženou!),

však také s Hortensiem, sokem jeho,
já neznepřátelil se, neb jen blázen
a pošetilec z nepřátel svých přátel
i svoje nepřátele hloupě činí.
Kdo nepřizná, že nerozum to hrozný?
Vždyť nepřítel je vždycky jedem žití
a chladným stínem na výsluní libém.

Když Caesar s Pompejem se znesvářili,
já jako jazyk vážek trval v středu
a neklonil se k žádné straně. Z domu
já nevycházel, aneb jenom málo
a nemoc předstíral jsem, která vlastně
v mém těla byla, neboť mnohé noci
já spáti nemoh, úzkostmi se potil
a myšlenek zlých přívalem byl mučen —
toť nemoc přece? Ne-li, co je nemoc?
Jak ony husy, když je žáry nutí
jít z Orientu v studenější pásmo,
než přiblíží se k Tauru hlavám strmým,
kde orli, vrazi jejich, sídla mají,
oblázky vezmou v zobany své žvavé,
a tak je přes temena Tauru nesou,
by zvykem křiků maně nevzbudily
své nepřátele v slunce žáru spící —
tak prospěšno je býti opatrným

v čas nejistý a v místech nebezpečných.
Když Pompejus mě přímo pozval k sobě
kams do Thrakie, s úctou jsem mu vzkázal,
že peněz mohu zapůjčiti jemu
jak uráčí se, ale aby nestál
o přítomnost mou, zdráv že nejsem zrovna
a námah cesty obávám se. Ano,
A když pak Caesar do Říma se vrátil,
(to Pompejus už v Egyptě byl zabit),
já k Caesaru šel. Dobře shodli jsme se
a v přátelství jsem žil s tím řídkým mužem.
A právě tak mě rozšafnost má vedla
v pozdějších bouřích: já se nenaklonil
ni k Antoniu ani ke Brutovi:
i tomu k válce peníze jsem půjčil,
i onomu skyt požádaných podpor,
však za svou nevzal věc jich. Tak jsem zůstal
i v sporu Augusta a Antonia,
kdy nerozumné přenáhlení hnalo
mých přátel tolik v černý jícen zkázy.
I Cicero můj nerozvážně došel
života konce — hořce zaplakal jsem
při zprávě oné . . . neboť Tullius mě
víc miloval než bratra svého Quinta.
Ta rovnováha rozšafnosti, druzi,
má vadu svou, jen jednu, ale vadu:

že nelze v nouzi pomáhati druhým,
byť přátelé i nejlepší to byli —
tak ruce založiv a lkaje v duši
jsem musil patřit na pád Ciceronův . . .

Však nechci vykládat víc, druzi moji.
Já žil svůj život. Cornelius Nepos
jej vypíše, a on má stil a soudnost,
tož čekat lze, že závěry své jasně
a správně vyloží nám. Bude vidno,
že rozšafnost je vším a vším v tom žití.
To říci chtěl jsem. Zdržovat vás nechci,
neb kvapí noc, a chvíle nařízená
lékařem po hostině k zažívání
již uplynula. Hostina ta arci
nebyla skvělá, však to zásadou mou
nehovět břichu: hoví-li se jemu,
pak mozek nad svým stavem v bídě spláče.
Však znáte už to.
                    Nutno, staré údy
uložit k odpočinku. Buďte zdrávi,
přátelé moji! Vespolek i zvláště!

VERGILIUS.

FRANT. GROHOVI.

. . . »a trubkou zvučící« — ne, tak to nejde . . .
»a trubkou zatroubil« — oh, jaký nevkus! . . .

Já neblahý! Hle, jaká trudná práce
ty hexametry mojí Aeneidy! . . .

Ten mladík, o němž ondy mluvil Horac,
ten Ovid, jemuž první plaché chmýří
obrůstá bradu jedinou jsouc známkou,
že tvář ta dívčí není ani chlapčí —
jaký to šťastný oblíbenec bohů!
Prý verše tak se jemu z duše řinou,
že ruka postačit psát nedovede,
i hovorům svým metrický háv dává
a zdobu tropů, jaké nebylo tu . . .

»a zvučnou polnicí« — ba, to zní lépe,
však ještě schází přes půl hexametru
do celé řádky — bolestný to porod!

A řádky ty jsou jako medvíčata,
z nichž rodička jich jiné slasti nemá,
než že jsou tady; časem teprv musí
je učit chodit, olízat jim kožich,
by směla ukázat je světlu slunce.
A přece touží duch můj dnem i nocí
triumfem letět po národa retech —
však běda! Křídla, křídla, zdá se, chybí . . .

»a zvučnou polnicí« — a říci »zadul«,
je matný výraz, tu se slyšet musí,
že troubeno je, tak to Homer mívá,
a nepovolím, dokud nezdaří se
zvuk v slova lapit . . .

Hlava moje bolí,
a duše přece vzpíná se mi v těle,
páž vztahujíc po plodu Hesperidek —
co řek by as mi Ovidius onen,
kdybych mu útrapy své líčit začal?
Snad usmál by se, má prý dobré srdce,
snad vtipným způsobem by poradil mi
zanechat veršů — Horac vypravoval,
že duši upřímnou má jeho pohled
a vtipu dar . . . Jak ostatně se Horac
rozjařil obdivem a chválou jeho!

Ten střízlivý a posměvačný Horac,
jenž zřídka pokloní se cizí práci,
přebíhal tuto, pod platanem stinným,
kde sedím nyní, vykládaje živě
jak řecký paedagog, když unesen je
setkáním Odyssea s Nausikaou,
o lehkém chodu veršů Ovidových,
obrazů tanci, o švižnosti řeči
a slávě jeho, která chví už Římem!

Tak Horac, jenž mi potom čet své verše.
Ta jedna strofa jeho zní mi v duši
a duše bezpočtukrát denně pošle
ji na rty a rty vyslovit ji musí,
by duše znovu kořit se jí mohla:
»Mé básně budou čteny, dokud stoupat
Vestalkou provázený mlčenlivou
Pontifex bude stupni Capitolu«
ó Foibe Apolline, dech se tají
při takých verších a mráz tělem běží
posvátné úcty... Jaká zář je v duši,
když ruka smí a může napsat tohle!
A jaké žití!... Foibe Apolline,
jak pastorek tvůj připadám já sobě
v srovnání s nimi... Takové mám chvíle,
že duše nad svou ubohostí pláče,

a jako žebrák, jemuž zlatý peníz
v dlaň upuštěn byl vzácným dobrodincem,
já šťasten byl bych, kdyby v také chvíli
kdos mimojdoucí, rolník, kupec, tulák,
jenž třeba jména mého ani nezná,
přistoupil ke mně, ruce dal a řekl:
— Jsi básníkem, já vím to, muži bědný — . . .

»V polnici zvučnou třeskně« — ano, zase slovo
přibylo tedy . . .

Jaký muž ten Horac!
I Augustovi doved odmítnouti
hlásati chválu jeho ve svých ódách!
A když i chvilku pýchy mám — vždyť mívám
též chvíle někdy, kdy se jasně zdá mi,
že mince moje není kovem všedním —
jakmile pomním veršů Horacových,
hned moje vlastní sestárnou a zšednou
a plaše skrčí se před verši jeho.
Dnů našich duše dýchá v práci jeho,
co já se v zapadlý věk stále nořím
a chtěje z něho vyvážiti poklad
ztracených ctností, příkladů a skutků
pro dnešní čas, jenž chabé lidi rodí,
jen tonu klesaje vždy hlouběj ke dnu.

A Bucolica moje přec jen napsal
Theokrit lépe . . . A s tím slepým starcem,
jenž opěval svět hrdin, Olymp bohů,
zápasím marně . . .

Jaký poklid kolem!
Hle, moře modrostí svou předčit touží
oblohy klenbu! Zlatý úsměv leží
na zahradách a nivách, na vinicích,
jež po Vesuvu bocích vystupují!

»Polnice zvučná opodál třeskem troubila
hrozným.« —
Konečně! Tedy zase hexametr!
A špatný není! To se přímo slyší —
troubila — vskutku, polnice tak výskne.
A verš ten není věru jedním z horších,
jež napsal jsem, to doznati si mohu . . .

Ennius, pravda, podobnou má řádku:
»Polnicí zvučnou potom taratantara troubil« —
však zde se polnice až příliš slyší,
pak líp už, trubače si zavolati
a přikázat mu, aby na šest taktů
v polnici zadul, až sem předčitatel
ve čtení dojde a dá pokyn rukou!

Ničeho příliš — proto spokojím se
svým hexametrem v této prostší formě.

Mé dílo přece jenom valně roste.
Ó naděje, vy snové lidí bdících,
zda vyplníte se mi v kvapném žití?
Zda budu moci svinout spokojeně
poslední list své práce dokonané?
Ah, spokojeně! Verš, jejž teď jsem napsal,
zavrhnu zítra, budu hledat jiný —
můj trudný osud! . . .
A přec rád bych složil
hotové dílo k nohoum Augustovým,
jejž po bozích ctím nejvíc na tom světě!
A dílo, jež by hodno bylo jeho
a hodno nadějí všech dobrých lidí,
jež čekají je . . .
Ostatně ten Horac
tak neměl jednat vůči Augustovi.
Má dosti příčin býti vděčným jemu
jak já, jak jiní, jak Řím a svět celý.
A pokud trocha žití bude vězet
v mém slabém těle, žehnati chci věrně
životu toho vznešeného muže.
I ten můj klid zde, žití bezstarostné
jsou darem jeho. Všem nám vrátil zdraví.

Zločinná bláznovství těch děsných válek,
jež obcí zmítala kdys za Maria
a Sully, Cinny, Pompeja a Bruta,
nemocí byla. Zdraví vrátil Římu
a Římem světu. Přičinlivý rolník
osije pole v důvěře, neb žádná
loupežná ruka už ho nepřipraví
o zlaté plody klidné práce jeho.
A kupec v míru bere se v kraj dálný
a v míru vrací se a v míru tráví
s rodinou svou zisk svého přičinění.
Polnice nebudí víc muže ze snů,
jen kohout zpěvem volá je zas zpěvem k práci
a mladí zase ukládají staré
po žití cestě k odpočinku v hrobě
a ne — jak zloba časů dřív to nesla —
že otec hrobníkem byl synů svojich.
Hruď matek nesvírá víc bolest předtuch
při popatření na kvetoucí dítky:
ne pro meč rostou, pro strádání vojny
a předčasný hrob v smutných cizích krajích.
A tohle vše že nevěděl by Horac?
Vždyť musí vidět, proč smí píti v míru
falernské víno, proč smí volnou nohou
zem tepati a objímati v blahu
Lalage svoji . . . Proč ta pýcha tedy? . . .

Najde-li Aeneas má jedenkráte
přijetí libé v očích Augustových,
pak odměněn jsem za své hoře dosti!

A věru dobře zní ten hexametr:
»Polnice zvučná opodál třeskem troubila
hrozným . . .«

CARMEN AUTUMNALE.

Prochladlým vzduchem vlaštovek šiky
o závod s mračny od severu táhnou
v polední stranu.

Šedivé mlhy plazí se vzhůru
po bocích horských. Řídnou hlavy lesů,
a rudnou sady.

Veliké koše plní se hrozny,
vinohrad šumí hlaholivým zpěvem
chlapců a dívek.

Co se to třpytí v těch našich vlasech?
Sníh ještě nespad s šedivého nebe,
Cynthie moje!

Cynthie moje, nemožno zvrátit
los neúprosný! Naplň nám dvé číší
a dej mi ruku!

Vpijem se v doby bouřného mládí,
vzbudíme všechny upomínky jara
i žáry léta!

Neb to, co bylo, schováno leží
v těch našich srdcích: ve tvém síla moje,
v mém tvoje mládí.

Pak ať si venku Severák skučí
a hází zlostně urvanými listy,
Cynthie moje!

MODLITBA OVIDIOVA.

CYRILLU DUŠKOVI.

Helie otče,
chválím tě, vševidoucí, zářící, zlatý!

V žilách mých bije
krev tvoje nesmrtelná, děckem jsem světla!

Co myslím, cítím,
vyvěrá veršem z duše chvící se slastí!

Verš ten žít bude
nezničen času vlnou, nezhlodán stářím!

Helie otče,
i za tvé proudy zářné, v kterých se koupám,

i za tok révy,
jež pod tvým usmívavým pohledem zraje,

i za to zdráv buď,
že nemá nad mnou moci mrzuté stáří,

že srdce moje
vzplát umí pronikavým pohledem ženským!

Helie otče,
a já mám všechny rád i plavé i tmavé,

rád v oči patřím
i v ty, kde noc spí, i v ty s odleskem nebes.

Helie otče,
rty moje spravedlivy jsou jak tvé světlo,

jež líbá stejně
květy všech barev, vůní, zahrad i lučin —

Helie otče,
život je nesmrtelných velikým darem,

básníkův život
snem bohů o štěstí je, Helie otče!

KRAJINA GALILEJSKÁ.

Ve stínu vonných oliv blíže cesty
usedl mladý rabbi s učenníky.

Svět nádherný byl. Nebe čisté, modré
a zlaté teplo chvělo svěžím vzduchem.

Nebeské ptactvo výskalo své štěstí
a polní květ se pyšnil ve své slávě.

Cyclamen rudé, modré anemony
i povztyčené hlavy tmavé iris

stály tu mořem, voněly a pěly
a radost měly ze slunce i sebe.

Složili mdlou skráň učenníci v dlaně
a víčka klesla na znavené oči.

S úsměvem vlídným pohled na ně rabbi
a potom zadíval se do krajiny.

A sláva toho dne mu vešla v duši
a hnědý zrak se rosil tichým štěstím.

STÁŘÍ AUGUSTOVO.

PANÍ RŮŽENĚ SVOBODOVÉ.

Čas odstoupit, neb Tiberius čeká.

Smrt stáhne s ramen rukou necitelnou
nádherný, zlatem lemovaný purpur,
studené tělo herce plamen stráví,
a nezbude, než jméno, pouhé jméno.
Snad potlesk zazní dlaní několika
— ne herci tak, neb herec protiven byl,
ne jeho hře, neb trvala jim dlouho —
však radosti to bude výron pouze,
že herec pryč a hra že ukončena . . .

Ó prázdná marnosti ty všeho žití!

A přec hrál dobře dobrou hru tu herec.
Kdo může říci, že mou masku prohlíd,
že vnikl jedinkrát jen v duši moji?
Snad Agrippa kdys — ten jen tušit mohl
a více ne než Livia, má žena,

a Maecenas, ten dobrák opatrný;
snad tušili a snad se dohádali
mých vášní sklonů, šli jim moudře s cesty,
neb hověli jim, když jim rozum řekl,
že vzdor by marný byl a nebezpečný . . .
Teď Tiberius čeká . . . Nikdo neznal,
co v duši mé se skrývá: já však přehled
tu arenu, jež životem se zove,
i zápasníky její; nezůstala
mi tajnou myšlenka jich nejtajnější —
jen Tiberius . . . Jak já zůstal světu
jakousi živou, kamennou však sochou,
tak záhadou on trvá pro mou duši.
Dívám se často na tu holou lebku,
však nepronikám stěnou skrání jejích,
dívám se často v zelenavé oči,
však ty jsou němy jako voda moře.
Ty oči jeho oslabuje slunce,
že předmětů ni lidí nerozezná,
však ve tmě vidí zřetelně a jasně
způsobem šelmy . . .
Tiberius čeká . . .

Jsem osamělý . . . Lidé plní sice
síň paláce mi, touží u mých dveří
mě pozdraviti, v senatě se kupí

kol mého sedadla — však duše jejich
jdou k Tiberiu, kolem Tiberia
se nesou jejich naděje a touhy . . .
Pták, který zmlká při západu slunce,
i muška, která k spánku ubírá se,
i květina, jež květ svůj uzavírá —
ti všichni způsobem svým pospíchají
pozdravit slunce, z východu když stoupá . .

Čas odstoupit, neb Tiberius čeká.
Řím bude tleskat, hra je dokončena.
A dobře tak, neb snadno moh by herec,
o ducha sílu stářím pozbavený,
v úloze zmást se, mluvit lidským hlasem
a vypravovat smutek duše svojí.
Žil mnoho, viděl zanikání všeho,
jmen nejslavnějších, legií i říší,
a smutný výsměch z toho všeho sedí
mu nyní v duši jako sýček věště
i skon mu vlastní. Není bohů kdesi,
jen chmurné Fatum, jež se stále živí
hynutím všeho. Šťastni jsou jen mrtví;
Agrippa, Maecenas a děti moje
a ti, kdož byli. Zapsat chtít své jméno
v paměti lidí — smutné předsevzetí,
když časy ničí lidstvo i jich paměť.

Žil Julius kdys, zabitý můj otec,
kdo řekne dneska ještě slova o něm?
Oh, paměť lidská — jaká špatná deska
pro činy minula! Hle, paměť moje:
Je pravda to, že počet nekonečný
žen nejkrásnějších v nosítkách byl nošen
v ložnici moji? Syny že jsem míval?
Že Řím a svět rtům naslouchaly mojim?
Že mlád jsem byl? Oh, paměti ty bědná...

Jak On, jak Caesar byl by asi pustil
svět z ruky svojí? Jakými as sloupy
podepřel říši, jakou svorou spojil
krov nad budovou světa? Marno ptát se.
Muž zahynul, a myšlenky a plány
zabily dýky Cassia a Bruta...

Co za mnou, nic je, přede mnou tma pouze
Jdi s jeviště!... Hru novou začít nutno,
neb stará znavila již obecenstvo.
Hru novou, tragedii s novým vládcem
osudů lidských, valných vojsk a říší...

Jít s jeviště... neb Tiberius čeká...

U JERUSALEMA.

Tři kříže čněly na Golgathě,
tři zkrvácená těla na nich.

Večerní rudá mračna spěla
nad města paláci a chrámem,
nad domy, zdmi a zahradami
a vítr, který poháněl je,
stříbřisté vlny oliv čeřil
té hory, jež je za Cedronem.
Ku branám města vraceli se
diváci zvolna od popravy,
neb těla už se nehýbala.

Pod kříži vojáci tři stáli.

Důstojník, Říman, na Řím myslil,
na ženy, divadla a lázně,
na Forum, cirkus — myslil s touhou
a proto drsnou kletbou stihl
nečisté město dole snící
i národ nečistých těch Židů.

A druhý voják v Gallii šel
toužnými svými vzpomínkami.
Na lesy myslil plné zvěře,
na chladivé a čisté proudy,
na světlovlasé kypré ženy,
hostiny, zpěv a mísky vína —
myslil a pohled nenávisti
mu vyběh z očí do krajiny.

A třetí, Afriky syn snědý,
o kopí své se opíraje,
dal velkým očím bloudit líně
po tělech plných seschlé krve,
po vlnách olivových zahrad,
po městě v rudém svitu snícím,
po hřbetech zašeřených kopců —
a nemyslil a nevzpomínal,
jen nudil se a zíval dlouze.

⚜

TIBERIUS.

Hle, tolik světla a přec nelze vidět,
jaká to duše . . .
Stín jde dějinami
a člověka, jenž vrhal jej, zřít nelze.

Vlád světem — jsa jak žebrák opuštěný.
Byl sycen lichocením — které prohled.
Opovrh lidstvem — povrhaje sebou.
Svou duši zničil, když ji osekali
radosti žití lidské kreatury,
a proto zničil ji, že živ chtěl zůstat,
a proto zůstat, by se usmívat moh
nad podlým živořením duší jiných.

A shas jak hasne osamělé světlo,
jež v noci hořelo, však nesvítilo.
Tu psi, již lízali sled nohy jeho,
na jeho památku se s pěnou vrhli,
psím způsobem ji rvouce v hlučném křiku.

Plebejské mozky rozžehly své lampy,
by změřiti a zvážiti jej mohly
na vahách počtářů a chytrých kupců.

A Tacitus pak chtěje zachytiti
podobu jeho duše zavražděné,
tak dal se lapit kouzlem malování,
že jenom obraz místo duše žije.

Je světlo kolem . . . On je stále v temnu . .
záhada . . . dohad . . .
Stín jde dějinami,
však člověka, jenž vrhal jej, zřít nelze.

NOC.

Tma . . . Velké hvězdy hoří ve výši
a třepot jejich kovově znít zdá se . . .

Mdle vyvstávají šedé plochy zdí
a těla sloupů z nekonečných stínů.

Ulicí pustou hluk se rozlehl
a pochodní zář po domech se šine

a s nosítkami projdou otroci,
kde senator spit od hodů se vrací.

V sloupoví chrámu žebrák vzbuzený
mrzutě mhouří oči s tichou kletbou.

A zase ticho . . . Stará hetera,
jež od hradeb sem na lov zabloudila,

tmou pátrá umdlenýma očima
tichounce vznášejíc se podél domů

a zmizí kdes, neb blyskly lucerny
praetorské stráže, která nezná žertů . . .

Tma tichá . . . Spí v ní pevně dole Řím
a nad ním hvězdy ze sna tiše zvučí . . .

U »BÝČÍ HLAVY«.

JOS. KRAPKOVI.

I.

Co slunce bije v bělavý prach ulic,
u »Býčí hlavy« v krčmě nad Tiberou
na tricliniu na špinavých kožích
tré kumpánů při chladném moku révy
hoví si volně střídajíce líně
své dlaně, o něž opírají skráně.

A že mok révy jazyk svěžím činí,
Rutulus, voják, takto rozumoval:
— Jak truchlým byl by los náš, bědných lidí,
kdyby ta moudrost nesmrtelných bohů
nebyla dala v žití naše révu!
A krajům, kde jí není, dali bozi
zas jiné šťávy, které pohánějí
krev k rychlejšímu běhu, při tom duši
starosti berou, dají bujný rozmar

a radost z žití. Všude lidé pijí
a proto pijí, že je život tíhou,
a aby píti mohli, dali bozi
jim révu nebo jinou tekutinu.

Hle v Gallii! Když polem jsme tam byli
pod Germanikem, slavným Germanikem,
tu stávalo se, že nám aktuar náš
nedodal vína — a hned bylo smutno.
Ba . . . smutno — Co jsem vlastně chtěl vám
říci? . . .
Tak . . . tohle . . . V zimních příbytcích to bylo.
Já u Galla byl. Manipul náš ležel
v té osadě. Můj hospodář byl rolník
a dobrý barbar. Sněhu bylo tenkrat,
že víska v něm se zapadati zdála
a medvěd hladový se často zjevil
před lidským příbytkem. A vran tu bylo,
že jako plachta skryly matné slunce,
když do vzduchu se vznesly. Víska byla
v Gallie koncích, okolo ní pole
a za nimi jen lesy, černé lesy.
A do těch lesů v kože zahalený
hospodář barbar často vycházíval,
však proč a k čemu — neznámo mi bylo.
On gallskou řečí mluvil a jen málo

znal římských slůvek. Nápadno mi bylo,
že přicházíval vždycky rozpálený
a s leskem v očích. Nám všem bylo známo,
že ve věštbách a čarách zvlášť je zběhlý
ten gallský národ, že je mnoho věcí
nám stajených, v nichž oni vynikají —
i šel jsem proto, vyzkoumat jej touže,
jednoho jitra za ním k černým lesům.
Meč měl jsem sebou. Mráz byl. Výdech
zhoustl,
jak ze rtů vyšel. V lese bylo ticho.
Sta zvířecích stop se tam křižovalo
ve zmrzlém sněhu. Vrány vzletly tiše
nad hlavou mojí. Časem plachá liška
se kmitla zraku. Nebylo mi volno,
tajemnou bázeň les ten vydechoval
na moji duši. Už jsem obrátit chtěl —
tu dusot, větví praskot zrak můj svedl,
a vidím: velký medvěd skočí v houští
a z houští hospodář můj barbar vyběh
a zase v houští vrhne se, by znovu
zas náhle vyřítil se jako medvěd —
v kruh kolem mne tak běhá zvíře-člověk. —
Hle, jaká kouzla — myslím — vida, barbar!
A jistě má tím na mě namířeno!
Kruh súžoval se — jak mi přišel k ráně,

tu mrštně vbod jsem medvědu meč v žebra
a medvěd hrozně zařval lidským hlasem,
až hrůza projela mnou. Prch jsem z místa
chtě z lesa ven, však čáry zmátly cestu,
já zbloudil v temnu, bloudil bez ustání
v hlubokém lese k večerním až stínům —
tu najednou však vyjíti jsem mohl.
I pádil přes pole jsem do osady
a příbytku jsem dostih cítě živě
tu hrůzu ve všech údech. Hlasný nářek
mě přivítal. Gall, hospodář můj ležel,
na hlíně podlahy, zrak skelný, mrtev,
a v boku krvavá mu zela rána,
a kolem něho naříkaly ženy
do tváří vtínajíce nehty prstů
až krev z nich tekla s slzami se mísíc,
tak u nich zvykem. Mlčel jsem, však hrůza
mou duší chvěla, neb jsem čekal noci,
kdy čáry jejich největší moc mají.
Nic nestalo se. Tu noc, ni noc druhou
a později ne. Rád jsem byl však, když jsme
své věci vzavše na pochod se dali
z těch černých lesů . . .
Ach, co jsem chtěl říci!
Hle, paměť moje! Ano: onen barbar,
Gall-medvěd byl to, jenž mi píti dával

nápoje jejich, který přivodívá
blažené volné vytržení duše
jak naše réva. Sladký byl a chutný,
však nevím, z čeho jej tam připravují,
neb Gall můj jenom pár slov římských uměl,
tož zeptat jsem se nemoh. —

II.

Na to Balbus,
námořník snědý, vzpomínati začal:
— My ondy v bílé Caesarei byli.
Náš patron čekal, až mu přivezou z hor
cedrové dřevo — však jsme přistali s ním
v Ostii šťastně před dny několika. —
Je Caesarea dosti pěkné město,
však neveliké, lupanary prošel
jsem v málo dnech i krčmy poznal všecky
i tanečnice shledl, co jich je tam —
a již mě také všecko omrzelo.

A tak jsem jednou k večeru vlek nohy
po prachu ulic, nerozhodnut, mrzut,
když Filo, Hebrej hellenský, tu kráčí
— rouch sklad měl kdysi v Ostii a znal mě
a vrátil se, když zbohat, do Judey —

ten Filo ruce vztáh a radost jevil
— od dávna v přátelské jsme žili vůli —
a vypravoval o svém náhlém štěstí,
až slzy radosti mu stály v očích.
Já ptal se na povahu toho štěstí
a slyšel, že své duše spásy došel
a na království jakés že má nárok.
A mluvil vřele, zval mě, bych šel ihned
s ním strávit večer v kruhu bratří, sester,
ti všichni že jsou šťastni a že všichni
se v království to záhy vystěhují —
a tak jsem šel, půl zvědavostí lákán,
půl vyhlídkou, neb Filo sliboval mi,
že chci-li, též se účastníkem stanu
onoho štěstí. V dům jsme vešli jeden
a vstoupli v zašeřené večeřadlo,
kde mnoho lidí hebrejských i řeckých
sedělo tiše. Velký stůl stál v středu,
ohromné útočiště mnoha osob
v čas jídla. Na to přišel Hebrej jeden
a zaševelil tiše pozdrav: — Šolem! —
Postavou sporý, mohutných však ramen,
z nichž zdvihala se hlava s lysou lebí
a divým černým vousem. Tmavé oči
pichlavě vyzíraly z pod řas dlouhých
a nad nimi kruh obočí, jak mračno

hrozivě stálo, srostlé, jak se vídá
v těch krajích často — člověk neúhledný.
(A Filo všept mi jméno jeho: Pavel.)
Pak k stolu usedli jsme. Muži, ženy
i děti byli. Přišla žena s chlebem
a jiná s vínem. Hebrej lámal chleba
a tichou modlitbu si šepotaje
nám podával. My jedli. Pili víno,
však málo jen, jen co se jazyk svlažil.
A tu se rozleh síní vzlyk a nářek,
zvlášť ženy lkaly. Já hled na Filona.
I jeho oči byly plny slzí.
A náhle vykřik někdo velkým hlasem
a zpíval, vyrážeje mnohá slova
a mnohé slabiky zas v délku táhna,
a na to se i druzí rozzpívali,
pro sebe každý, a byl křik to, rámus,
jak kdyby legie se hnala k bitvě.
Tak divné věci . . . Ale bylo cosi,
co mrazem přecházelo záda moje
a duši jaksi vynášelo vzhůru,
jak když nás imperator oslovoval
před tuhým bojem stoje v rudém plášti
v tribunů sboru, pod legií orly
a mluvil o slávě a moci Říma —
tak mrazilo to vznešeně a slavně.

A za chvíli zmlk jeden, druhý, třetí
a každý skláněl zvolna hlavu v dlaně
a zakrývaje oči šeptal cosi
nadšeně, vroucně. Setmělo se zatím.
Kdos přines lampu. Hebrej Pavel povstal
a mluvit začal. Zprvu zvolna, tiše
v řečtině těžké, jak já as jí mluvím,
však brzy rozehřál se vlastní řečí
a ohněm jakýms, jenž mu vyšleh v duši,
vstoup do očí a zářil po té tváři
jak světlo slunce. Mluvil nesouvisle
a věci cizí — ale jejich oči
jak jiskry hořely při jeho hlasu
a nadšeně se věšely mu na rty.
Z té jeho řeči pochopil jsem málo.
O jakéms bohu Ježíšovi mluvil
jediném, věčném, vítězovi slavném
a odbočuje řečí, vždy se vracel
zas k jménu tomu, jako ptáče k hnízdu,
a cítit bylo, že v tom hnízdě je mu
blaženě teplo — v jméně tom řeč sládla.
Tak mluvil, mluvil — v posled zdál se býti
sám žhavým sluncem, světlo tryskajícím
do prostor síně, pod nímž plane všecko,
zrak, tváře, duše. Nepokoj mě pojal
a bolest bezejmenná pronikla mě

a jako píseň vzdálená mi zněla
odkudsi v duši tucha blaženosti . . .

Takový večer zažil jsem tam tenkrát.

A Filo cestou (já ho doprovázel)
vykládal záře o tom novém bohu:
Joviše zničil i rod bohů našich
a přítelem je pokorných a malých,
kdož jako hmyz se hemží na tom světě
a jako hmyz bývají rozšlapáni —
a mnoho ještě, což jsem zapomenul,
neb pojmout nemoh.
V oné noci ležel
jsem na písčitém teplém břehu moře,
však usnout nemoh. Na nebe jsem hleděl
a leccos myslil.
Eh, to říci mohu,
že víno nechutná mi od té doby
a život netěší. Mám touhu jednu:
co nejdřív plout zas v bílou Caesarei
a najít Filona . . . —

III.

Děl na to třetí
filosof spustlý, Mirmon, který býval

kdys paedagogem synů praetorových
a později k Persie se mezím dostal
a Peršany jat, vbit byl v dřevo kříže,
kde dva dny visel, až byl vysvobozen
jízdectvem římským: — Mnohé divné lidi,
národy mnohé s bohy podivnými
Řím podmanil si. Řím — toť svět je dneska
Však ve světě tom jako duše žije
ta malá Hellas naše oživujíc
ohromné tělo. V hávu služky chodí
jsouc paní domu.
Z Hellady jen přijde
ta pravda poslední, ta velká věčná,
jež sejme lidstvu neviděná pouta:
»Už není bohů! Volnými jste navždy!«
A lidé napřed zhrozí se, že možno
by bylo žíti bez olympských bohů —
a potom podiví se, že tak dlouho
žít mohli s těmi olympskými bohy.
Z let dětských lidstvo ještě nevyrostlo:
zná důmyslně oblehati města
a ničit státy, zavádět své řády —
však při tom vždy je děckem bohabojným,
jež stále vzhlíží kamsi k bohům vzhůru!
A jenom Hellen, jenž si bohy stvořil
a nebe jejich stáhl k sobě na zem,

by v posled, vida v nich svůj lidský obraz,
sám vysmál se jim smíchem bezohledným,
jen Hellen vyřkne slovo: Nevěříme! —
A jako krev, jež ze srdce se proudí
a spletivem žil rozlévá se v těle,
tak pravda tato rozlévat se bude
po celém imperiu. Není bohů!
Svět oddychne si. Básníci snad budou
psáti elegie o Olympu spustlém
a kráse zniklé, neboť básníci jsou
jak ženy, které pláčí z povolání
za každým mrtvým.
Rutule, ty nevěř
v čáry a kouzla! A ty, Balbe, nevěř,
že ten bůh judský lepší je těch druhých.
Že pokorných a bědných byl by přítel?
To nikdy není v povaze těch bohů.
Bůh s mocnými jde. Každý. I ten judský,
dej pozor, Balbe, zatouží si záhy
po přízni mocných. Bůh je ostrovtipný,
neb chudé rád má potud, pokud nemá
velmožů mezi svými vyznavači.
Dej pozor, Balbe, Hellas má to vyřkla,
že není bohů.
Když jsem v perské poušti
na kříži visel, díval jsem se k zemi,

zrak sláb byl hladem více nežli trýzní,
jíž rány způsobily. Nedaleko
se na kameni posadil sup světlý
s nahatým krkem, dívaje se na mě
svým černým lesklým okem. Chvilkou čistil
o kámen zobák, chvilkou rovnal peří.
A čekal klidně. V tomto okamžiku
jsem viděl do přírodní velké dílny,
kde všecko spořádáno jako v úlu,
vše rozděleno, aby bylo celkem.
Smrt v lásce bratrské jde svorně s žitím
a každé z nich pracuje pro druhého.
Já hynul, aby sup moh slavit hody,
a zhyne sup, by žlutí malí červi
žít mohli, a ti žijí, aby modrá
vlaštovka zdvihla je co pokrm dětem.
Já viděl tohle vše a viděl jiné:
a nebylo v tom nikde, nikde místa,
kde stát či sedět bůh by jakýs mohl,
z dřívějších žádný a z těch nových žádný.
Nic takového. —
Rutule, ty hloupý,
jenž civíš na mě vypouleným zrakem,
ty nerozumíš, viď, ó lebko tupá?
A tobě, Balbe, zamžely se oči?
Eh, Itale, viď, na kříž myslíš onen,

když On tam visel, trpěl . . . Král tvůj věčný,
bůh vítězný . . . nu, rozumíš-li tomu,
ať na tom kříži visím ještě jednou —
však ty, můj drahý, nerozumíš pranic
a právě proto tajemství tě láká . . .

Hej, krčmo, ještě vína džbánek podej!
Pít chce se duši v světě osamělé . . .

V KATAKOMBÁCH.

Den soudu přijde, chvíle účtování!

Aj, pastýř dobrý bude dávit tygry
a vlkům vyrve srdce plné zlosti.
Hospodář vyjde na mlat oddělovat
pšenici od plev. Zem, zahrada hříchů,
se zachví hrůzou, neboť hor dost nemá,
jež přikryly by provinění její,
a vody dost, by smyla hanbu její
Beránek čistý ohlásil svůj příchod
a ženich duší našich svatbu svoji.

Ó Kriste, lampy srdcí našich hoří,
a plamen do tmy na cestu Ti svítí,
ó přijď, ó přijď a z vyhnanství nás uveď
do země zaslíbené k věčným hodům!
Do slávy Své, kde trůníš, císař božský,
kde pějí andělé a serafíni,
a mučedníci oslavení žijí
ve kruhu svatých apoštolů Tvojich!

Ó třikrát šťastni, kteří prolít směli
krev svoji k oslavení jména Tvého!
Jim ušetřil Jsi další trýzně žití
i pokušení odvrátil Jsi od nich
a léčky, jež svět bídný tělu strojí!
Ó soudče svatý, přispěj volajícím
a z toho života nám otevř brány,
my tlučem, pláčem, umíráme touhou!

Proč nepoložils v naši dlaň náš život,
proč zapověděls odhodit jej rázem,
když obtíží jest? Proč je tvrzí tvrdou,
z níž nelze duši vyjít dle své vůle?

Ó dej, ať svět nám rozbije tu schránu
a hradby tvrze vzteklostí svou zničí
dřív, nežli přijde chvíle soudu Tvého!
Den blízký jest, však touha naše větší.
Ó dej nám stát se krvavými svědky
Svých slov, Své pravdy, za příkladem Svojím,
korunu mučednickou dej nám, Pane,
jež nejrychleji v slávu Tvoji vede!

Ó dej ji brzy, dej ji záhy, Pane,
než vyplní se předpovědi Tvoje,
než nastane den zkázy. Není jistý

ni den, ni hodina — jen slova Tvoje
my máme, Pane!
Pohleď na nás, bědné,
a přej nám úděl těch, jichž těla kolem
spí sen svůj čekajíce probuzení!

Či poruč andělům už zadout k soudu
a s vytaseným císařským Svým mečem
usedni na trůn — neboť vadnem touhou,
a mukou stalo se nám toto žití!

NA HRANICÍCH IMPERIA.

Pod verandou ze dřev hrubých sbitou,
při pohárku zeleného vína,
sedíme si. Žhavé odpoledne.
Dole hluboko se modrá Dunaj,
za Dunajem továrny a domy,
cesty, dráha, zeleň v nedohledno.

Trosky pradávných zdí věnčí hlavu
vrchu toho, hospoda kde stojí,
kde my líně popíjíme víno.
A co druzi mí se živě přeli
o Uhersko, politiku dvora,
antisemity a říšskou radu,
zašel já si duchem na procházku
na dálku dvou tisíc roků nazpět,
vstoup na pyšnou půdu imperia
a byl svědkem téhle malé sceny:

Do kastelu, jenž se na vrchu pjal
nad dunajským břehem, jenž jak oko

bedlivě a hrozivě se díval
přes proud řeky sluncem ozářené
do roviny žluté, nedohledné,
přišli kupci. Z barbarských se končin
navraceli do Syrie rodné.
Vojákům byl milý jejich příchod,
neboť nesl trochu osvěžení
s trochou novin v jednotvárné žití.
Přilbice a štíty, které před tím
čistili, hned do povlaků dali,
kolem kupců usedli si v kruhu,
ruce položili na kolena,
oči zavěsili k ústům jejich.

Kupci vyprávěli, co zrak viděl
a sluch slyšel v dálných cizích zemích.
O lesích a močálech a zvěři,
o barbarech vousatých a hrozných,
o ženách jich, o pitkách a zvycích,
o způsobu bojování, pohřbech —
vojáci jen tiše poslouchali,
divíce se, jak je možno žíti
lidem vůbec mimo říši římskou.
Zatím slunce chýlilo se k vrchům,
proudy Dunaje se zkrvavily,
rudé světlo lehlo na rovinu

za řekou, jež k půlnoci se táhla
širá, pustá, bezútěšně smutná.
Kupci dál šli, vojáci pak chvíli
nad novinami se zadumali,
se zájmem se nyní dívajíce
přes Dunaj v ty cizí dálné země.
A když šero zúžilo jim obzor,
vážným polohlasem pronášeli
mínění svá o těch dálných krajích,
potom počítali léta služby,
po nichž navrátí se z těchto končin
v domovy své, v drahou Italii . . .

CALIGULA.

EMERICHU FALKOVI.

Pij, starče! Pij mi, starý podagristo!
Sto nás je tady, všichni zveseleni,
jen ty se mračíš! Usměj se přec trochu! —
Tak líbíš se mi! Pavučiny vrásek
sic nemiluje z pěn zrozená Venus,
však Bacchus rád je vyhledá a srovná
k vlídnému usmívání! Pij mi, starý!
Že mrtvý syn tvůj doma dosud leží?
Však proto pozval jsem tě. Povyraz se!
Víš: život prchá — Horace jsi četl
snad v prázdné chvíli — plesnivá tvá lebka
se pamatuje; nuže »život prchá«
je citát z něho — proto žij, jak možno,
a hlavně: pij! Víš, víno dar je bohů.
Kdo Bacchu slouží, zapomene všeho.
Hleď, spánek často trýzní duši naši
sny děsivými — víno však . . . Pij, starče,
a pěkně slyš, co císař tvůj ti káže . . .

Je pravda, skoro měl jsem nechat syna
ti při životě — vždyť jsi dobrá kopa
a píti umíš — ale třeba císař,
jsem přec jen bohů nástrojem zde pouze,
pořádku strážcem, práva hajitelem.
A ten tvůj mladík tak si česal vlasy
jak z heter žádná, co jich žije v Římě,
ty kroužky v čelo, kroužky k uším, v týle,
a v toze červené si vykračoval —
můj milý starče, to má jiné ostří,
než bláhový tvůj rozum chápat může!
Toť urážka je mého majestátu,
urážka, kterou krev jen smýti může.
Kdo vydal zákon o účesu, šatech?
Já Gajus Caesar. Kdo je Gajus Caesar?
Zástupce bohů na té bídné zemi.
Já zákon vydal, a já nedovolím,
by beztrestně se někdo rouhal jemu,
či stínem jsem jen, hadrem purpurovým,
že každý pes už pošpinit mě může? —

Pij, plesnivče, a poslouchej mě klidně,
ať vidíš, jak je císař spravedlivým.
— A posaď věnec na tu svoji lebku,
jak sluší se — hej, Hectore, sem věnec
pro mého hosta! Liknavý ty lotře,

což zapomněls, že věnec míti musí,
kdo hodovat smí u vladaře světa?
Mám sfouknouti tě, jalové ty světlo? —
Ach, starče, vidíš, jakou čeládku má
tvůj císař kolem sebe!
Hle, ten věnec
ti dobře sluší; taškáři můj, zdá se,
žes hodovníkem dobře vyškoleným!

Ostatně, víš-li, sám žes hbitostí svou
urychlil vlastně přechod syna svého
z pozemských luhů k louce asfodelů?
Já pozapomněl totiž na šviháka
v červené toze, s kroužky pálenými —
— vždyť císař celý svět má ve své ruce
a celý svět se péči jeho svěřiv
jak spokojené zvíře klidně žije —
já pozapomněl . . . tu jsi přišel, starče,
a připomněls mi . . . ovšem, přišels prosit
za život jeho — tak si totiž myslíš,
žes prosit přišel, neb jsi pošetilec.
Já však — a přiznáš přec mi, že se vyznám
v obmyslech bohů — Mercura zřel v tobě,
jejž posílá mi Nemesis — pij, starý! —
a krasavci dal stít tu pěknou hlavu,
nuž, uznej s úctou prozřetelnost bohů!

Pij! Zítra pěkně hranici dej sdělat
šviháčku svému, přilož mu tu hlavu
s prstenci vlasů pěkně pevně k trupu
a zapal sám.
Dnes — jak to praví Horác?
Eheu, ten život prchá — pij mi, starče!

A počkej, nejen o tvůj jazyk stará
se falernským svým velkodušný císař,
i pro ty staré zapadlé tvé oči
hod připravíme! — Hej, ty Heraclite.
ať hudba zní, a vpusť sem nilské květy! —

Eh, mhouříš oči, hříšníku ty starý?
Jen pást je nech! Hleď, tyhle tanečnice
nám poslal Egypt. Jednu radu, starý:
Ať vzdoruješ všem šípům Amorovým,
jež vyslat moh by olympský ten taškář
z bronzových ňader těchhle nilských dívek!
Neb málo slušel by — viď, tančí dobře! —
žár pozdní šedinám tvým, ještě méně
pak stavu duše tvojí. Mladík ten byl
přec dítětem tvým. Dovolím ti truchlit.
A při tom zrak se může klidně sytit
tou uměleckou stránkou tance jejich
a jazyk sloužit Bacchu. Buď mu věren.

A střez se svůdných léček Venušiných.
Moh bys nám, mladým, dáti příklad špatný.
A na ty hochy-pištce nedívej se,
i tam je léčka. Z Korinthu jsou všichni
— víš, Korinth byl kdys sídlem krásné Laïs,
jež slaďounký jak med prý pohled měla —
ostatně do toho ti pranic není.

Ti hoši mají tváře jako broskve,
ni chloupku na nich — proto pozor, pozor!
Zhýřilí muži zrovna ve tvých letech
bývají mlsni po takových broskvích —
však vydám o tom záhy ostrý výnos,
a neřesti té konec učiníme . . .
Zas vidíš, oč se císař starat musí
v klopotném žití, v úřadě svém těžkém . . .

A bolesti své také má tvůj císař.
Viz, starý muži, tuto moji hlavu;
tak často civí bolestné v ní prázdno,
jak by byl mozek něčím ostrým vybrán . . .
Chtěl zhojit bych ji, do lázní si zajet,
jak lékař míní — ale času není . . .

Viď, víno dobré? Hlava se ti kloní
už valně k prsoum . . . to je tím, že vstoupla
zář slunce do ní, jež v tom vínu dřímá.

Z dob Scipiona je to víno, starče,
pij nábožně je . . . v očích též ti hoří
už odlesk slunce . . . je to dobré víno!
Dar bohů velký . . . hojivý lék mocný . . .

Pij . . . Chvilkou zdá se mi, že čtyři lebky
a čtvero suchých hrdel máš už, starče —
Ty šťastný . . . za čtyři že píti můžeš . . .
A očí máš jak Argus . . . na sta očí,
obludo stará . . . Pij! . . . Tak velí císař . . .
A syna měl jsi . . . Ano . . . Hejska syna
s prstenci v čele napálených vlasů,
v červené toze . . . pochovej jej slušně . . .
Já jinak nemoh . . . Pořádek být musí . . .
A zločin majestátu císařského
se trestá jako rouhání se bohům . . .
I plesnivý to senat uznat musil . . .

— Měl ostatně prý syny dva jsi, starče?
Zde šeptá mi tak otrok Andromedos
a šklebí se — eh, duše potměšilá!
Neb ví, že druhý syn též propad hrdlem
pro zločin bratrův . . .
Nechvěj se mi, starče,
hněv bohů raděj na svou hlavu svolám,
než ublížit ti . . . neboť umíš píti . . .
a císař tvůj být milostivý umí . . .

Ať dýchá ten tvůj druhý vinník volně,
my odpustili . . . Pořádek mít nutno . . .
A jak to, brachu, časem těžko v Římě
ví jen tvůj vládce . . . ví jen Gajus Caesar
či Caligula, jak jej také zovou . . .
Řím — toť kůň vzdorný . . . popusť trochu uzdu —
a do prachu tě svrhne a pryč pádí . . .
Ó bozi, dejte lidstvu jednu hlavu —
tu uťal bych . . . a pořádek by byl tu!

Jak se to houpáš, starý poťouchlíku,
na lehátku svém podle taktu hudby!
A hlav máš stále, páv co v ocase ok —
neboj se o ně . . . ztuchlé makovice! . . .
A věnec z růží na nich na všech sedí!
Nu, jen se dívej . . . z Korinthu to pištci . . .
Ty tanečnice . . . to jsou dívky nilské . . .
A pij, pij . . . Arguse ty vyšeptalý . . .
A děkuj bohům, že na bedrách tvojich
neleží starost . . . o svět . . . o Řím vzpurný . .

GLADIATOR.

U mříže čekal, kudy vyjít musil.

Už cirkus šuměl četným obecenstvem
a lvi a tygři řvali ve svých klecích.

Díval se líně do výseče vzhůru,
kde na sedadlech hovilo si pyšně
pár senatorů v letních bílých rouchách,
pár krasavic a pak na hlavě hlava —
to lid byl. A v něm hemžily se ruce,
kývaly tváře, nahýbala těla
a hlučel dav ten jako vlny moře,
když kdesi z povzdálí se poslouchají.

Tak hlucho bylo v duši jeho . . .
Taký
je cirkus vždycky. Vždy tam senatoři,
tam ženy, lid. A vždy řvou lvi a tygři.
A řemeslně zápasit dnes bude

jak jindy vždycky, neboť žít se musí.
A z cirku půjde do obvyklé krčmy,
kde krčmář ošidí ho špatným vínem
a tuhým masem. Bude jíst a píti,
jak jindy vždycky. Dá se do hovoru
s cizími námořníky, možno také,
že sepere se s nimi . . .
                                        Leda že by
některá šelma dnes jej strhla dříve,
než bodne ji . . . Už jiným se tak stalo
a ještě stane . . . Takto myslil líně
a znuděn čekáním si hlasně zívl.

MESSALINA.

Můj tribune, ty Evodus se zoveš —
mám v paměti ty sivé oči tvoje,
když k císaři jsi vstupoval vzít heslo
pro paláce stráž — nehleď na mě cize,
jsem Messalina, žena Claudiova,
Augusta římská — což mě nepoznáváš?
Vím příčinu. Pláč strhal oči moje,
hlad ztrýznil mě a bdění unavilo —
jsem Messalina. Augusta jsem přece.
Hleď, tribune, den celý a noc dlouhou
v té zahradě zde trávím v nejistotě
osudu svého — promluv, necitelný,
zda Claudius tě vyslal! Promluv slovo!
Jsem Messalina, dary zahrnu tě,
praetora hodnost dám ti zítra přiřknout,
v senatě budeš. Či chceš provincii?
Jsem matkou Britannica, Octavie,
a ty dvě děti žehnat budou tobě
za matku svoji po celý svůj život.

Či Silius tě vyslal? Hledáš slova,
v něž odít toužíš poselství své slavné?
Jsi voják, chápu, jenž zná mluvit mečem
líp nežli jazykem. Nuž, odpovídej!
Claudius zabit? Silius je vládcem?
Mám přijít v palác? Tribune ty, poslyš,
konsulem budež za poselství toto,
konsulem římským — jak, ty mračíš čelo?
Silius mrtev? Kývni aspoň silněj
tou hlavou svojí, neblahý ty posle!

A rci, proč přišels? Však ne. Nemluv.
Slyš mě.
Tribune, slyš mě. V ruce tvojí leží
můj život. Chraň mě. Císařovnu svoji.
Já nejsem bídná. Nešťastná jsem pouze.
Jsi mužem, chraň mě. Veď mě před
Claudia.
Ti otroci a libertini podlí
mu leží v uších. Svobodu dáš jemu,
mne osvobodiv. — Proč se na mne díváš
pohledem zlověstícím?
Přistup ke mně
a hleď mi v oči. Chci tě ráda míti
jak nikoho — oh, odvracíš se, muži?
Otroci podlí! Před dny několika

jak pes bys byl se válel u mých nohou,
pak z lůžka bych tě byla vyhodila
jak citron vymačkaný! Jak ty druhé.
Vy skety podlé, jež se potácíte
jak mouchy v podzim po tom našem těle,
vy netušíte ani, co je žízeň
a co je vášeň!
                    Tribune, meč vytas
a bodni tedy! Proč se díváš na mě,
vojáku tupý! Ano, tak jsem žila,
kdo chce mě soudit? Claudius, ten hlupák?
Či jeho senat?
                    Jako jed jsou muži,
čím víc jej bereš, tím víc protiví se
a tím víc dráždě vraždí.
                              Nuže, bodni,
otroku bídný, bodni Messalinu —

Konečně dotek muže, jenž je blahem!

BARBAR.

ANT. DERMOTOVI.

Cartaces, barbar, chycen kdysi v lesích
ostrova Britannie, v Řím byl poslán
a chován dlouho ve vězení státním
buď pro triumf či pro zápasy v cirku.

Však za čas císař Claudius dal předvést
jej do senatu před své zlaté křeslo
a dívaje se do modrých mu očí,
jež hoře strhalo a zžehla touha
po blankytu a lesích domoviny,
jat soucitem jej pustil na svobodu.

Cartaces bloudil ulicemi Říma.
Šum vírný ohlušoval uši jeho,
co užaslý zrak jeho poletoval
jak honěný pták od čel pyšných chrámů
k portikům domů, po sochách a hermách
posedal plaše, na dláždění zapad,
po foru bloudil, k nosítkám se upjal,

z nichž vyhlížely žhavé oči krásek,
po krojích, tvářích cizích lidí těkal,
na Afrikány, kteří slony vedli
z císařských klecí, užaslý se díval
na průvod holohlavých Egypťanů,
jež processím svou Isis vážně nesli,
pohledem ustrnulým chvíli zíral,
na Řeka filosofa, za nímž vlekl
numidský otrok balík knižních svitků,
s otázkou němou dlouho zadíval se —
a potom umdlen v hnízdo své se vrátil
a ve tmu víček bázlivě se stulil.

Na Foru stoje Cartaces zrak zavřel.
A v té tmě viděl: bledě modré nebe
se klene nad lesy, jež čisté proudy
klikatým tokem šumně prorývají;
jsou vísky tam, kde koží zahaleni
dlí lovci ryb a zvěře s rodinami;
dým stoupá z chat, neb na rožních se pekou
kořisti lovu; mír by byl tam všude,
jen kdyby — —
barbar otevřel zas oči
a viděl Řím a Forum.
Těžký jazyk
se pohnul v ústech, ze zásob slov římských

sestrojil větu, kterou vyčítavě
vrh ve shluk lidí: — Proč pak, lidé římští,
když máte tady paláce a chrámy,
nádheru takou, proč vás touha jímá
po našich vzdálených a chudých chatách? —

Tak vykřikl a na odpověď čekal.

Však římští občané šli cestou svojí
a mlčeli, ba, ani nepohledli
na původ hlasu. Jakýs propuštěnec
jen poznamenal povzneseným vtipem:
— Hle, opilý tu barbar řečnit touží. —

PAVEL V ATHENÁCH.

Ó Atheňané, chodě městem vaším
spatřil jsem oltář, jejž jste zasvětili,
jak nápis hlásá: Neznámému bohu.
A mě jest dáno toho zvěstovati,
jejž zbožnost vaše ctí, ač nezná jeho . . .
Ten bůh, jenž stvořil svět a vše, což na něm,
nebydlí v chrámích, které člověk staví,
a obětí mu není třeba lidských —
to modré nebe nad hlavami nás všech
je zářným všeobsáhlým trůnem jeho,
a zem jest opěradlem nohou jeho.
On dává dýchání a život lidem,
i zvěři, ptákům, rostlinám i hmyzu.
On z jedné krve vyved lidstvo všecko,
by obývalo zem před tváří jeho,
on vyměřil jim živobytí časy,
hranice bydlišť, on je stvořil k tomu,
by hledali ho, ač jim byl vždy blízko.
Jím živi jsme, jím hýbeme se, jím jen

trváme tady. Jak váš básník praví:
Rodinou jeho jsme tu . . . Jsme-li v pravdě,
pak nevěřme, že podoben by bůh byl
výtvorům z kamene a zlata, stříbra,
jak v městě vašem vidím, Atheňané.
Ty sochy nehybné jsou dílem lidským,
řemeslem mužů, slepé jejich oči
zírají v prázdno, jedna rána stačí,
a bůh ten zachvěje se na podstavci,
a jeho hlava se zlatými vlasy
do prachu ulic skutálí se. V klamu
žijete vy a žili otci vaši,
ó muži athenští! Vy máte bohy
k obrazu svému, přičtli jsme jim vášně
i chyby svoje, hodokvasem očí
na mramorových dílech lidské ruky
šálíte duši. Mámení a marnost!
Bůh jeden živý, veliký a věčný
je na nebesích! Jeho velká láska
s bolestí patří na bloudění vaše,
a zavčas pokání vám činit káže.
V svědomí vašem hlas ten ozývá se —
neb značí jiného cos oltář onen,
jenž posvěcem jest neznámému bohu,
než nedostatek víry v modly vaše,
strach bezděčný a vytušenou úzkost?

Bůh spravedlivý pokání čas určil
a den uložil, v kterém soudit bude
skrz toho muže, jenž je synem jeho
a na svět z vůle otce svého přišel,
by vůli jeho hlásil. Jenž byl zmučen
a na kříž přibit, počten se zločinci
a v skále pohřben, aby naplnila
se slova proroků a věštby písma.
O Kristu mluvím, živém synu božím,
jenž lidskou podobu vzav, vstoupil na svět,
by cíl nám zjevil zemských putování
a dráhu ukázal, jež vede z prachu
nad hvězdy vzhůru, v říši věčnou otce.
Jak rozsévač on sil ta slova svoje
do srdcí lidských, a když osil roli,
krev svoji vylil na ně, aby vzešla
a nezanikla. Neboť srdce lidská
jsou půdou zlou a tvrdší nad kamení,
a jenom svatá krev je mohla změkčit
a splodnit k setbě. Není, Atheňané,
poklidu srdce, není spásy duše
a blaženosti nikde mimo v Kristu.

Co pravím vám zde, v Judei se stalo,
a valně žije pamětníků jeho,
kdož svědčí o něm. Já pak, Pavel z Tarsu,

jsem dokladem a živým poslem jeho,
jím přímo vyvolen a poslán k lidem.
I k vám jsem přišel, abych svědčil o něm,
ne řečí ozdobnou, hrou lesklých rčení,
však srdcem svým a celým žitím svojím.
I pro vás žil a také pro vás umřel,
vy jeho jste, jak on je synem božím.
A bližší jste mu, než já kdysi býval:
vy lhostejni jste, já byl vrahem jeho
a katanem těch, kdož ho vyznávali.

Ó Atheňané, stál jsem kdysi v chrámě,
když mladík jeden z jeho učenníků,
Stefanos jménem, vyznával jej hlasně
a z vraždy na něm vinil starší obce.
Ti slyšíce to, vzpláli hněvem v srdcích,
skřípěli zuby, vrhali se na něj,
a mládenec ten v náhlém ozáření
rozevřel oči, blaženě zřel vzhůru
a zvěstoval, že vidí slávu boží
a Krista stojícího podle otce —
i vlekli jsme jej z města po zákonu
a ubili jej, který neustával
vzývati Krista horoucími slovy,
kamením za hradbami. Divný smutek
jal tehdy pro prvníkrát duši moji.

Já stál a díval jsem se na popravu,
a k nohám mým si položili roucha,
kdož kámen metat chtěli. Od té doby
dni moje byly neklidné a noci
snů hrůzných plné. Neboť za dnů těchto
jsem vyhledával jeho vyznavače,
je na soud vlek a k popravišti vodil
a v nocích na to vzpomínat jsem musil
na sílu jejich, odevzdání jejich
a radost, s kterou odcházejí z žití —
pro Krista všecko, s Kristem jen a v Kristu.
A každý viděl nebe otevřené
v té chvíli poslední a viděl Krista
mu kynoucího, a zář zlatá padla
jim na líce a v oči.
Bědný život!
V mé duši seděl Satan, kníže pekel,
a svíraje pěst štval mne k vraždám novým.
Tu doslechl jsem, že se utvořila
v Damašku obec vyznavačů Krista,
a plana záštím, žádal jsem si listů
na starších města, bych je schytat mohl
a přivést v Jerusalem k soudním trestům.

A toto se mi, Atheňané stalo:
Byl na cestě jsem, již se přibližoval

k zdím Damašku. I spadlo světlo s nebe
a oslnilo hrůzou oči moje,
že k zemi kles jsem. A hlas slyším řkoucí:
Ó Saule, Saule, proč se protivíš mi?
I zeptal jsem se: Rci mi, kdo jsi, pane?
A hlas ten řekl: Saule, já jsem Ježíš,
jsem ten, jejž stíháš protivenstvím svojím...
Tak hlas ten pravil — ti, kdož byli se mnou,
viděli světlo, hlasu neslyšeli,
pán se mnou mluvil, nehodným svým rabem,
a zjevení to mně platilo pouze.
I zdvih jsem oči: vidím slávu boží,
nebesa otevřená, vidím Krista
v andělů sboru po pravici otce,
tvář jeho vidím slavnou jako slunce
a oči jeho jako plápol hvězdný —
a tma v tom obestřela zraky moje,
i oslepl jsem.
V Damašek mě vedli
průvodčí moji. Jíst a pít jsem nemoh
jsa lítostí živ. A mých očí světlo
vyhaslé bylo. Tré dnů tak jsem trávil
v úzkostech duše, v srdce rozželení,
až Pán, jenž vidí vše, zřel lítost moji
a smiloval se. Přišel Ananiáš,
služebník jeho, ruce na mě vložil

a jmenoval mě bratrem v jméně Krista,
a tu jsem prozřel.
Byl jsem znovuzrozen
v Ježíši Kristu, jím jsem učiněn byl
vojínem jeho, na roveň všem staven,
kdož v Judei s ním kdysi přebývali.
Jsem apoštolem jeho jako oni,
a zjevení mé není méně cenným.
A jako Pán otevřel oči moje,
tak otevírám oči všech, kam přijdu,
by od temna se k světlu obrátili,
by z říše šalby vybrali se k bohu
a posvěcení vzali skrze víru,
jež ve mně jest. Já přestál protivenství,
já k soudům vlečen byl a kamenován,
já vězněn býval, často vydán na smrt,
na moři tonul, na sta útrap snášel —
však vždy byl zachráněn a s novou silou
já v boj se dal, a boj můj boj jest dobrý.
Ó Atheňané, není v moci mojí,
bych uši vaše bavil řečí zdobnou,
já k duším mluvím. Všecka moudrost vaše
jest nicotou a klamem bez podstaty.
Oltáře, chrámy, oběti a modly
nic nepomohou. Zahynou i s vámi,
kdož nepoznáte účtování chvíli.

Kříž jeho z Judey se nese světem
a obrací v rum díla ruky lidské
a zkázou těm je, kdož jej zrakem vidí
a uchem slyší, ale tvrdým srdcem
mu rozuměti nechtějí. Vše mine,
jen slova rozsévače růsti budou
na troskách vašich mramorů a veršů,
moudrosti plytké, učenosti lidské,
těch studen mělkých, jejichž mrtvá voda
sprahlého hrdla žízně neuhasí.
Sám sebe zapřít, hrdost ducha svého
mu složit k nohám, zlomit pýchu svoji
a odevzdaně žíti v něm a pro něj —
víc nežádá a nechce kníže míru.
Svět, Kristem vykoupen, je domem Krista,
a on si vyčistí jej. A hněv jeho
je stejně veliký jak láska jeho:
vše překoná, a nic jej nezastaví.
On mluvil k vám, neb mluvil ústy mými,
a poslem jeho já jsem, Pavel z Tarsu.

PETRONIUS.

ZD. FUXOVI JELENSKÉMU.

— — a nyní zčerstva, líný Menelae,
Nestore, rychle obvaz na mé tepny —
bystřeji, hoši — k čemuže jsem dal vám
těch hrdin jména? Menelae hloupý,
dřív než dáš obvaz, stiskni přece tepnu
a hleď, by řez se scelil — Nestore můj,
dám spráskati tě — ruka se ti třese —
tak málo drahým je ti život pánův?!
A neutahuj mi tak silně obvaz,
pse necitelný! —
Tak. A ty dvě mísy
vyneste, hoši, neboť mdloba stoupá
z té rudé tekutiny okny očí
do mojí hlavy. — Vymyjte je dobře
a znovu připravte mi teplou vodu. —

A vy, již nebojácně jste sem přišli,
přátelé moji, k hodu poslednímu
a s ústy hotovými sypat květy

slov soucitných na prchající žití,
strpení mějte. Pozlobit chci trochu
svým otálením Atropos tu starou,
jež mračí se pod cypřišovým věncem
a stříhajíc do nitě mého žití
ji přestřihnouti nesmí, já když nechci.
Chce se mi ještě s vámi pohovořit,
či, abych vyjádřil se upřímněji,
chce mluvit se mi, mluvení je také
požitkem jakýms, zálibu-li máme
na tonech slov a reji myšlenek svých,
jež při řeči se zvláště hojně rodí —
a zálibu tu máme, jsouce lidmi.
Snad věříte mi, že vás neunavím
strojenou řečí, již by v jiných časech
dal senat vyrýt do pamětní desky,
by duše mládeže se na ní hřály
v dnech budoucích pro velkolepé činy —
má Petronius tolik smyslu pro sloh,
že v této chvíli nebude chtít lepit
k veselým hodům konec z tragedie.
My nežili jsme nikdy na kothurnu
jak starý Řím. Že dovedeme umřít
jak oni lehce, není silou ducha,
jen nejistotou poměrů a potom,
že život ztratil metu, ztratil obsah.

A jízda prázdným vozem beze cíle
unaví záhy. — Jasu neměl život,
klidného jasu. My tam nanášeli
křičících barev, výskavého světla,
však trpkost vždycky stížila nám duši,
kdykoli pohledli jsme na své dílo —

Patrokle, přines falernského vína!
A nalívejte, hoši, naposledy!
Už zítra totiž volnými jste lidmi,
já nezapomněl, propouštěcí listy
já vyhotovil, ale také možno,
že porci bití dám vám k upomínce,
bych pobíd vaši ochotu dnes. —
Víno
je trpké jaksi. Snad v ně z myšlenek mých
skanulo cosi . . .
Pojď sem, Menelae,
a strhni obvaz. Patrokle, sem mísu! —

Smrt dá se osladiti na požitek
a teplou vodou jenom . . .
Jak se vlévá
života říčka obloukem v tu vodu . . .
Však Menelae, zastav, dej mi obvaz,
cos veselého napadá mi právě —
tož možno ještě žíti!

Odnes mísu
a čekej venku s připravenou vodou!

Jsou verše, přátelé, to. Moje verše,
jež v mladosti jsem složil, když mou hlavu
záhady nadpozemské rozhřívaly . . .

»Hoch vozataj se v lůžko vkrad,
kde dcera krále spí,
a hvězdy se tam dívaly
a úsměv měsíce.
A měsíc mlčel, hvězdy též.
A malé nemluvně
tam jednou křičet začalo —
oh, velká záhada!
— Bůh nějaký to asi byl —
usoudil dobrý lid.
A starý král byl tuze hrd
na zetě z Olympu.«

Nu, cudný Vergil rval by si as vlasy
nad verši těmi; lichometný Horac
by mrštil po mně satyrou svou planou
a zle by kroutil oči před Augustem
nad mládeží dnů dnešních bohaprázdnou —
hádaje v duchu, jakou odvetu dá
císařský měšec na to rozhorlení. —

Dnes klidnější jsme. — Kdosi slezl Olymp
a našel skály tam a sporou trávu. —
A lidstvo ctilo po tolik set roků
pohádky hloupé, básníků sny dětské. —
Upadá všecko. — Zeus sváděl dívky,
a Mars byl otcem Romula a Rema —
ostatně praetor syrský vykládal mi,
že bajky naše udělaly školu —
u Židů. Jejich bůh prý po příkladu
našeho Gradiva šel k jedné ženě —
a teď je z toho nové náboženství.
A vyznavači jeho shlíží s pýchou
a s pohrdáním na ctitele Jova,
neb lichotí si, že jsou na tom lépe. —

— Patrokle, dej mi misku s vínem ke rtům!
Mé ruce ledové jsou — — bez pohybu —

Ten jejich bůh prý přesně pozor dává
odkudsi s modra nebes na své lidi
a znamená si dobré jejich činy
i skutky zlé, by odměnil i trestal,
až zemře taký člověk. A ten člověk
má vůle svobodu i rozhodnutí,
ten bůh však předem ví, jak rozhodne se,
co provede — a přece odměňuje
a přece tresce. — Přátelé, svět hloupne.

Ti naši Olympičtí byli k smíchu,
však tenhle nový — pravda, mohlo vyjít
cos z Judey?

»Co světa dobývá Říman,
Řek stále mluví a mluví,
v požitcích kochá se Peršan.
Žid vymýšlí náboženství.« —

Thersite, krasavče ty šikmooký,
sem přistup! Pravda, že prý těžce vzdychneš,
když Kleïs štíhlá kol tebe se nese?
Ty rdíš se, pihovatý? Zítra, hochu,
jsi volným mužem, dnes ti tvůj pán přidá
i výklad k tomu. Volnost, hlupáčku můj,
jest jak ctnost ženská. Kdo ji má, ten hledí,
by pozbyl jí co možná nejrychleji.
A že mi nelze držet ruku svoji
nad volností tvou zítra i v dny příští,
tož odstranil jsem aspoň léčku jednu:
ta štíhlá Kleïs vdá se za Achilla!
Jak? Slzíš, hlupče? Dvakrát mu dám volnost —
a pláč mi vděkem! Ukliď se mi s očí?

Vám, druzi moji, také dostane se
— když nutno mluvit o posledních věcech —
vzpomínek na mě. Petron zná být přesným,

jak měněc peněz. A proč neříci hned,
co mrtvá litera má říci zítra?
Bibule, ty vás řeckých milovníku,
máš spočteny ty moje vásy v Římě? —
Viscille, jenžs mi závidíval vždycky
kuchaře mého, starce Odyssea,
nemyslíš, že je příjemno si myslit,
jak Odysseus otáčí se hbitě
v kuchyni tvojí, uměním svým množe
čar tabule a slávu domu tvého? —
Ty, Aemilie, sběrateli mincí
zvlášť velkých zlatých z doby Neronovy,
ty jistě vzdechem, v němž se mísit bude
i stesk i spokojenost, žehnat budeš
památce mojí. — A ty, Victore můj,
jenž od Homera pospícháváš k číši
a od číše se k Homeru zas vracíš
a častěj, člověk všestranný a vtipný,
spojuješ obé v přátelskou svou přízeň:
ty víš, že sbírku mám těch řeckých knížek
jak sotva druhý kdo v tom našem Římě —
oh, přátelé, jak oči vaše září,
jak sladkým děláte mi umírání!

Hle, připadá mi, že ne Petronius,
však jakýs vážný pater familias

poslední pořízení svoje činí.
Ostatně byla rozšafná ta nota
též v žití mojím. Konsulat mi dali,
já konsulem byl. Acta diurna jsou
mé píle svědky. Pak mi provinc přiřkli,
já Bythinii spravoval. Mou péči
odměnil císař pochvalnými slovy
před celým senatem. A nejdivnější
je při tom, že jsem nesmál se sám sobě,
jak dobrý herec, který nesměje se
v komické roli. Byl bych smál se ovšem,
kdybych byl vlastní tvář svou při tom viděl. —

A leccos psal jsem. Verš i prosu volnou.
A dnes si, tuším, přiznat mohu směle,
že slova volíval jsem při svých pracích
ne nalíčená a ne nabubřelá,
však ta, jež v přirozené kráse jdouce
do věnce cudné řeči splétají se. —

— Oh, Menelae, pojď sem, Menelae,
a sundej obvaz! Pán tvůj začal řečnit
jak rhetor, mládeže jenž duši pěstí!
Sem mísu, Patrokle, dej! Menelae,
oh, Menelae, jak to prudce rveš mě!
Jemněji, hochu! —
Příjemný to pocit!...

Mdlá sladkost oči klíží dobrotivě . . .
tma teplá jemně opřádá mou duši . . .
Oh, zavaž tepnu! — Dosti, Menelae! —
Ne, ještě ne! —
A podej misku s vínem!
Tak, Patrokle můj, dobře. —

Jakoby zas
kus rmutu žití odešlo s tou krví,
tak volně dýši . . .

Dej mi ještě vína!
»Lázně, víno a láska ničí nám život. Toť pravda.
Čím však byl by život bez lázní, vína a lásky?«
Teď už jen víno zbývá, tedy pijme . . .
»Chcem vidět pravdu, přátelé,
ta sedí na dně číše,
tož pijme!«

Ba, tak jsme zpívali . . . Nero v čele . . .
Snad zpívá dosud, co já s radostí tu,
jak člověk, jenž se při hostině nudil,
v nosítka vstoupám, s nimiž opozdilí
otroci přišli . . . Ubohý můj Nero!
Tušení nemá, co mou smrtí ztrácí!
Ti lichotí mu, ti se koří jemu,
já viděl ke dnu ubohé té duše

a litoval ji. Znám ten jeho život.
Lazebník s tanečníkem byli strážci
a pěstiteli jeho dětských roků,
a vlny špíny, které v jeho domě
se prýštily, ty proudy dodávaly
pro lázeň duše. Potom slepé štěstí
trůn dalo jemu, jemu, který toužil
po losu vozky, pěvce, histriona!

A Senecu dal v jeho žití Osud!
Seneca, kejklíř myšlenek a rhetor,
»bez malty písek«, jak řek Caligula,
ten s pustou duší chodí hlučným Římem
pod maskou muže veskrz počestného,
svěřenci svému píše každou chvíli
úchvatný traktát o vznešených věcech,
pravd věčných plný, obratného slohu,
a traktát ten i veřejně hned vydá
a ješitně se holedbá, když město
jej čte a chválíc obdivuje tvůrce.
A při tom, počtář dobrý, zlata milec,
lichvaří, státu půjčuje, kde možno,
a úroky kde dobré, pevné kynou,
od Egyptu až k dalné Britannii —
my na Senecu hynem, druzi moji,
nás fráze zrodila a vychovala,

jsme všichni herci, hrajem se životem,
ten nejapně, ten trochu obratněji.

— Patrokle, podej mi tu číšku s vínem!
V čas umru. Zdá se, že bych stát se mohl
z těch jedním, kteří v starých pláštích chodí
a moralistní pravdy káží světu,
jenž neposlouchá, což jest truchlý úděl
a směšný . . .
Víte, že náš Nero sebral
své básně v knihu? »Dominicus« zve se.
Prý hlavní pilíř jeho věčné slávy,
památka jména, odkaz velké duše,
již Hellas zrodila a která mýlkou
zbloudila v Řím a smutnou dobu naši!

Oh, Nerone. Já tuším, doba příští
že tento pilíř v nepamět ti shodí
a císaře jen památku ti nechá,
neštěstí tvoje, muži světlovlasý! . . .

Nedávno šel jsem večer kolem krčmy
»U pěti krokodilů« při Tibeře,
vojáci seděli tam podnapilí,
a jeden zpíval:

»Gallové, čas schovat ženy,
Caesar na vás jde!
Plešatec jde do Gallie,
ženy schovejte!«

Oh, Caesar! Takto žije dosud v lidu
největší Říman! Co je velkost, sláva?
Ó Říme, Říme, ztratili jsme všechno
z drah svojich starých byvše vymrštěni!

Dnes Tiberius, jejž svět kojil hnusem,
je zhýřilcem a podlým ukrutníkem,
a každý hlupák míní, že smí právem
svou slinou mrštit po památce jeho,
a Claudius, ten mudrc zakřiknutý,
nejlepší z našich císařů, dnes žije
v paměti Říma jak blb vysmívaný,
co rytíři a senatoři sypou
květiny na hrob Catilinův! . . .
— Víno!
Podej mi vína!
A v té době žije
ubohý Nero! Který nedovede
svou bytost pro dějiny stilisovat
jak starý Augustus . . .
— A co nám po tom?

»Kochej dívčí bok i tělo hocha,
  raděj hocha!
Neboť dravým dráčkem je vždy žena,
  je vždy žena.
Dravým dráčkem muže je vždy žena,
láskou vyssává jej, ničí záštím,
  bílý dráček.«

Přátelé, dosti. Zprotiví se všecko.
Obličej vlastní zprotiví se rázem,
když z zrcadla se na tě cize dívá,
tvůj dech, tvé zvyky, nálady tvé všechny
i myšlenky i řeči zprotiví se.
Taedium vitae. Všude černo kolem
i prázdno zoufalé. Vzkřik pošli do tmy
a ani ozvěna ti neodpoví.

Otroci, odneste už stůl i číše!
Je dosti. — Víčka zdvíhají se těžce
nad světlem očí. — Přátelé, je po všem. —
Chce spát se. — Navždy. — Žijte, jak vám
možno —
a Neronův jak dovolí vám rozmar. —

Patrokle . . . usnu . . . připrav mísy vody . . .
teplounké vody . . . rozumíš mi, hlupče? . . .
až ohlásí ti dech můj pravidelný

moc spánku tělo moje jímající . . .
pak sundej obvazy . . . a přidrž mísy
k mých rukou tepnám . .

— Zeleným světlem zaplanula hvězda
a spadla . . . —
Kdeže já jsem napsal tohle? . . .
Tma v očích . . . Vale, Victore . . . i všichni . . .

AKTÉ.

Je ticho . . . Odešli . . . A on tu leží
v své krvi, která vychladla a ztuhla,
že už jen cárem purpuru se jeví,
jenž rozestřen byl drahé hlavě jeho.
A leží klidně . . . spíše sníti zdá se . . .
zrak modrý se mu pod brvami leskne,
jak přemýšlel by, přivíraje oči,
na rytmus veršů, které napsat hodlá.
Můj pane — či smí říci nyní »Nero«
a »Miláčku« tvá Akté z Attaleie?
Hle, včera ještě, ještě dnešním jitrem
jsem palácem tvým jak tvůj stín se chvěla,
bych zachytila pohled tvůj a úsměv —
a teď tvá hlava leží na mém klíně,
a nikdo tu, by bral mi právo na ni,
a sám ty nemůžeš se vyprostiti.
Tak mám tě, jak si duše má vždy přála,
jsem sama s tebou, nikoho ty nemáš,
Jen Akté svoji . . . Nedýcháš, můj drahý?

Však můj jsi nyní, nemusím se dělit
o tebe s nikým, nikdy neodejdeš,
a nikdo víc už tebe nevyrve mi . . .

Když poprvé jsi kolem mne tak kráčel,
tu jistě Osud stanouti ti kázal
a zadívat se tázavě v mé oči.
Snads temně tušil, že ti mám být více
než všechno lidstvo celé říše tvojí,
než vlastní dech tvůj, než tvůj život vlastní·
Vše opustilo tě, jen já ti zbyla . . .
Hle, zlořečili, souditi tě chtěli
a zmučit, ubít po svých krutých řádech —
já nechápu je . . . Pohled tvůj byl sladký,
hlas jako hudba vnikal v hloubi duše,
a nádherný tvůj vlas má už jen Foibos.
Proč klnuli ti? Proč tě hnali v cestu,
jež vede k Hadu? Neznali tě, drahý.
A já, jež zřela k tobě, jako k slunci
se dívá květ, jenž vbuzen jím, jím žije
a nevadí mu, že to zářné slunce
i jiným svítí a je milováno —
já mohla vyložit jim, že jsou v bludu,
že vidím lépe, že tě nechápali —
však kdo by byl dbal hlasu otrokyně?
A k čemu také? Prvé polibky tvé

padaly na rty moje nezkušené,
tluk tvého srdce bil na srdce moje
prvníkrát v své i jeho žhavé vášni —
A tak mi aspoň dopřáno je sudbou
i poslední ti službu lásky dáti.
Tvé oči zatlačím . . . a o rouchu vím,
jež oblékával o Novém jsi roce,
je bílé, zlatem vyšité má květy,
a v tom, můj mrtvý Foibe, na hranici
z dřev vonných položím tě a tvůj popel
na čestném místě v hrobce rodu tvého
dám k odpočinku . . . Dovolí tak oni?
Vždyť mrtev jsi, a nenávist jde pouze
jen k vchodu do podsvětí. Miláčku můj,
jak žasl bys, že někdo vůbec ptá se,
zda bude dovoleno pohřbít tebe?
Ty, imperator, lidstva pán a císař . . .

A to je poslední tvá služba, Akté,
jíž pánu svému posloužíš. To bude
poslední pocta květiny, jíž podá
zhaslému slunci svému. Potom — potom . . .
Ubohá Akté, což jest jaké »potom«?

UMÍRAJÍCÍ BISKUP.

Přistupte blíže . . . dal jsem zavolat vás,
vás, kněze Krista, i vás, kteří obce
jste sloupy . . . Neboť chvíle ta je blízká,
kdy vstoupím před stolici Nejvyššího,
bych počet vydal . . . Vyjdu pevným krokem,
neb soudu ať se bojí ti, jež čeká
jen údol pláče a skřípění zubů . . .
Já dal vás volat . . . Pán tak přikázal mi . . .
Poslední úkol svaté služby Jeho . . .
Zrak posílil mi jako Mojžíšovi
na hoře Nebo . . . vidím časy příští
i pravdu Jeho . . .
Neděste se, bratři . . .
On nepřijde . . . Čas jeho není tady.
On nepřijde, by uzavřel dny světa.
On nepřijde . . .
Náš rozum nerozuměl
těm slovům Jeho . . . Žili jsme tak všichni

hůl v ruce, bedra k cestě opásaná,
a lampy naše byly připraveny —
však Ženich nešel . . . Zmírali jsme touhou
a volali Jej slzami a vzdechy —
On jednotlivce bral do slávy Svojí,
však nepřicházel . . . Teď mně kyne vlídně,
bych pastýřskou hůl stáda Jeho složil,
a zjevuje mi, co vám věrně hlásím,
že v klamu žili jsme, že klameme se
na blízký příchod Jeho čekajíce —
On nepřijde . . .
Však žalost z toho, bratři,
jest plodem nerozumné touhy naší . . .
Svůj příchod slíbil . . . hodinu však jeho
utajil v moudrosti Své nevystihlé . . .
My špatně rozuměli slovům Jeho . . .
Vždyť cely svět chce obemknout Svou láskou,
národy všechny přivinout k Své hrudi,
a celý svět má účastným být plodu,
jenž na Golgathě z krve svaté vzešel . . .
Tak vnukl Pán mi, abych sdělil s vámi . . .

Vy víte, že mně světlo víry Jeho
zasvitlo v dávných letech mladosti mé.
Že Pavel apoštol byl, jenž mě pokřtil
křtem Kristovým. Že popřáno mi bylo

v poslední chvíli po boku být jeho
a slova odkazu nést obci římské . . .
Já často říkal vám je . . . V chvíli této
vás upomínám . . . dejte žít jim v duších
a bojujte dál dobrým bojem jeho . . .
Zda jeho život nesvědčí vám o tom,
co já vám tvrdím? Slova pravdy nesl
přes moře širá, po vzdálených zemích,
by nikdo nezahynul. Činil by tak,
kdyby byl příchod Páně blízkým býval? . . .
On příkladem buď. Pilíře sem vstavil
k velkému chrámu, jenž se klenouti má
nad celým světem . . . A my nechápali . . .
My na Smrt čekali, a přišel Život . . .
Zmar světa ždali, zatím sami hynem . . .
Ó bratři, čas je kříž ten nejen vzývat,
však také nésti . . . Po příkladě Pavla
jej nésti světem, šířit světlo jeho,
jej předat, když Pán odpočinout káže . . .
Na Pána čekali jsme . . . zatím ďábel
by zotročiti mohl čekající . . .
Prozřete, bratři! . . . Připravte své lampy
ne k uvítání, ale k cestě . . . k Němu . . .
Pán nepřichází . . . Jeho čas tu není . . .
Však Jeho vůle buď vám zřejma nyní:
Zařiďte církev Jeho, aby žila,

dokud je světu tomu přáno žíti . . .
Ji udělejte duší světa toho,
pak její život bude žitím jeho . . .
Pán nepřišel . . . Je svatá vůle Jeho . . .
Vy nečekejte v zoufání a stesku,
však jednou rukou onen chrám zde stavte
a druhou odrážejte nepřítele . . .

Je nutný boj a potřebná je práce . . .

I příbytky si postavte zde pevné,
jež vzdorovati mohou věkům mnohým,
v nich žijte vy i ti, kdož přijdou pro vás.

V nás žije Pán . . . a chce v nás žíti na vždy . . .

Jdou věky . . . Odcházejí pokolení,
však říše Jeho trvati má věčně . . .

I já jsem čekal . . . Pán však nepřicházel . . .
Teď k Němu jdu . . . A útěchou buď vaší . . .
že všichni jdete po svých cestách k Němu . . .

Teď propusť, Pane, služebníka Svého . . .

PONTIFEX.

I.

Již plamen praskal kolem oběti
a černý dým se valil z hranice.
Na stupních oltáře stál pontifex
a čekal s hlavou rouškou zhalenou.

Chvílemi pohled jeho vyběh ven
přes holou hlavu starce císaře,
jenž v zlatém křesle tiše spočíval,
přes hlavy senatorů, helmy gard
a lidu shluk, jenž plnil Kapitol,
a přelet města kus, jenž jevil se
ve výseku mu mezi sloupovím:
V modravém světle lednového dne
dřímala střech a stromových vln splet
a mdle se leskly barvy kupolí,
kov soch a zlato hlavic sloupových —
a zmdlelý pohled kněze vrátil se
do kalných očí, jež se přivřely.

Pak praskot žáru přešel v syčení
a plamen čistý, zlatě krvavý,
bez dýmu, začal hýřit v oběti.
Tu ruce vzhůru rozpjal pontifex
a patře k nebi volal slavnostně:
　　— Ó Jove Kapitolinský,
ty římské moci ochránče a zakladateli,
　　　　ty, Gradive,
　　　　a ty, ó Vesto,
ostřihatelko plamene i domu,
vy bozi ostatní i bohyně,
již jste moc římskou vyzvedli
z počátků malých k výši úžasné —
　　k vám volám jménem Vlasti:
ó zachovejte, ochraňujte dále
　　　　tu říši,
císaře našeho a pána
Augusta Imperatora Galbu,
by ve zdraví a slávě dlouho panovati ráčil
　　　　k oslavě vaší,
　　k našemu blahu a štěstí,
　　　　a dopřejte nám
— až dojde jedenkráte cíle žití svého,
tož účastenství blaženosti vaší —
nástupce jemu podobného,
　　　　v ehožto ruce

tak blaze bude světu,
jak blaze se mu nyní žije.
Ó splňte zbožná přání naše,
bohové věční! —

II.

A brzy potom to se přihodilo:
Vzbouřené kohorty se prohlásily
pro Othona, neb donativ jim slíben.
Řím hlučel, tucha příštích událostí
šla po ulicích. Starý císař Galba
vsed v zlatá nosítka svá, věře,
že řečí, slibem rozbojníky zkrotí,
a dal se nésti přímo v tábor jejich.
Však cestou již mu vstříc šli. Nosičové
pustili na zem nosítka a prchli.
A vzbouřenci se vrhli na císaře.
Chtěl promluvit pod tasenými meči,
sliboval cosi, o Vlasti se zmínil,
o dva dny lhůty prosil. A byl zabit.
Na kopí vbodli holou hlavu jeho
a v triumfu ji nesli ulicemi.
A za jásotu ulic Otho vešel
v císařský palác. Potom bylo ticho.

III.

A když den na to před oltářem Jova
zápalnou oběť pontifex zas pálil
a když už čistý plamen v žertvě hýřil,
tu pontifex zdvih ruce, vroucím hlasem
před tváří císaře, gard, senatorů,
římského lidu, takto k bohům volal:
— Ó Jove Kapitolinský,
ty římské moci ochránče a zakladateli,
ty, Gradive,
a ty, ó Vesto,
ostřihatelko plamene i domu,
vy bozi ostatní a bohyně,
již jste moc římskou vyzvedli
z počátků malých k výši úžasné —
k vám volám jménem Vlasti:
ó zachovejte, ochraňujte dále
tu říši,
císaře našeho a pána
Augusta Imperatora Othona,
by ve zdraví a slávě dlouho panovati ráčil
k oslavě vaší,
k našemu blahu a štěstí
a dopřejte nám

— až dojde jedenkráte cíle žití svého,
tož účastenství blaženosti vaší —
nástupce jemu podobného,
v jehožto ruce
tak blaze bude světu,
jak se mu blaze nyní žije.
Ó splňte zbožná přání naše,
bohové věční!

ŘÍM.

Tvůj list, ten důkaz přátelské tvé lásky,
mě v opuštěné samotě mé našel,
kde, člověk živý, žitím mrtvých žiji.
A vděčen jsem mu za poselství truchlé,
jež přinesl mi, vděčen jsem i tobě
za službu poslední.
Ty díš, že císař
vzdor prosbám tvojim dovoliti nechce,
bych v Řím se vrátil... Vím, co činit dlužno.
Žít nelze vzdálen Říma. Město samo
s tím žitím svojím širokým a šumným
a s chrámy bohů, podobami předků,
můj dům, jenž nyní opuštěn tam teskní,
má villa u Ostie, kde se moře
o paty skály láme s věčným šumem —
to vše tím bolestněji k sobě volá,
čím nemožnějším shledání se stalo.

Když po rozsudku odcházel jsem z Říma,
já tehdy netušil, že tato cesta
z života vede. Či jsem tušil přece,
však silen nadějí se vydal na ni?
Já neví m. Vím jen dnes, že čekat nelze,
neb stesk mě mučí zvolna ubíjeje.

Řím pozdrav, pozdrav dům můj osiřelý,
mé sídlo venkovské i jeho moře
a v upomínce měj mě dobré! Vale!

CIVIS ROMANUS.

Kde bílá cesta k vršku zatáčí se,
háj piniový objeví se zraku;
prach leží v jehličnatých černých stromech
jak šedý povlak, leží v stéblech trávy,
jež podle cesty zmořená se krčí.
Vyhlídka odtud. Pod blankytem nebe
do šíře dáli mocně rozpjatým
jsou pole, háje, zahrady a villy,
klikaté modré hory stojí v levo
a v pravo v šedu jak sen Řím se bělá.
Ve stínu háje rozložen je člověk.
Netečným hledem přimhouřených očí
do kraje hledí, do modravé dálky.

Dvé nosítek se zvolna bere cestou,
a plout se zdají líně na ramenou
nosičů, lesklých černých Afrikánů.
A před nosítky otroci jdou houfem.

A za nosítky klientů jde zástup,
a starci dva, záclony odhrnuvše,
z nosítek kloní brunátné své tváře
s orlími nosy, oholenou tváří,
očima, které rozkazovat zvykly,
a řecky mluví spolu.

Klidným hledem
přeletěl ležící muž celý průvod
a zívl dlouze.

Přešli . . . Žhavé ticho.
Vzduch vlnil teplem se a tříštěn zdál se
být hlasy cikád . . .

Potom rachot vozů
se ozval v dáli . . . Pomalu se blížil . . .
A jeli kolem . . . Kupci ze Syrie
šli podle vozů. Dlouhé jejich hávy
do prachu bily, v černých vlasech měli
čepice kolmo k výši posazené,
rukama šermovali při hovoru.

Ve stínu háje člověk povztýčil se
a vykřik líně, jako z dlouhé chvíle
by rozkazoval: Podpory mi třeba,
jsem římský občan, muži ze Syrie!

Z těch kupců jeden hodil peníz k němu.

Však římský občan nezdvihl se po něm,
neb peníz pad v dál několika kroků.

Jen převalil se, zahleděl se v dáli,
v tu sladkou línou perspektivu dálky.

AD BESTIAS!

Jich bylo hlouček. Ženy, muži, starci.
A žalováni z galilejských bludů
před soudem stáli. Přisvědčili přímo,
že křesťany jsou. Odepřeli poctu
obrazu vládce. Načež lid, jenž dosud
jen mručením a zrakem plným zlosti
sledoval výslech, hlasně křičet začal:
»Ad bestias!« —
Tu líce provinilců
nadšením vzplály, jak by jim byl slíben
ten nejkrásnější osud v živobytí,
a když jim v posled praetor kázal poctít
obětí zvyklou Jova Nejlepšího,
tu s takou pýchou křičeli »Ne!« svoje
a tolik urážek v líc vrhli bohu,
že diváci tím více rozpáleni:
»Ad bestias!« — a ne už jako přání,
však jako rozkaz — řvali praetorovi.

»Ad bestias!« kýv tedy hlavou praetor.

A křesťané se obrátili směrem,
kde ležel cirkus; vykročili svěže
a krokem spěšným pospíchali k němu,
že vojáci jim sotva stačit mohli.
A z hrdel zpěv se dral jim, který radost,
jak probíhala celým tělem jejich,
trhala v kusy, lámala a nesla.
O slasti pěli, blaženosti svojí,
o nebes králi, o pastýři dobrém,
o bráně, která se jim otevírá,
o smrti vítězství a slávě zmaru . . .

V diváků sboru Řek stál jeden stranou,
měl plášť a vous a pohled filosofa,
ten ruce zkříživ na prsou zřel pilně
k průběhu soudu. A když odsouzenci
se brali k cirku, s úsměvem si řekl:
— Zpívají paian a jsou spokojeni.
I lid je spokojen. I spravedlnost.
A bestie též spokojeny budou.
Tož slušno, bych i já byl spokojený
z té harmonie osudů a věcí . . . —

CARNUNTUM.

Ještě dnes tu přístav, v němž se Dunaje proudy
ztišují a pod sluncem palčivým líně si hoví,
ještě dnes tu amfiteatr, kde svátečních za dnů
vojáci přihlíželi ku hře potulných herců.
Ještě dnes tu lázní stopy, z ležení hradeb
obrovská zbylá brána k nebi truchlivě trčí.
V museum sneseny tu památky vyrvané zemi:
zbraně, skvosty, penízky, věci kostěné, hřeby,
pitvorné sošky bohů, busty imperatorů,
jak je zábavou v prázdni tvořili vojáci tehdy,
cihly též, na něž legie číslo vrývala svoje.

Patnáctku v některých čet jsem, legie patnácté
známku.

Patnáctá legie . . . Sem ji od černých kouřících
trosek
Jerusalema na Dunaj poslal vítězný Titus . . .

Náhrobek z pískovce našel jsem tu s nápisem stručným,
posmrtný dar soudruha, známka přátelství za hrob:
— Josephus leží tuto, Žid byl, vzdálen své vlasti,
mlád zemřel v zemi cizí. — Nic víc. Života dohra...

S legií patnáctou jistě sem od černých kouřících trosek
mladý ten Hebrej přišel ... byl snad zajatcem tichým? ...
Spálený chrám a město rozvrácené nes v duši,
a než nad svým národem, nad svým bohem víc zoufal,
a zde v táboře zemřel. Pod nebem chladným a cizím
přišla smrt dobrotivá. Soudruh pak vstavil mu kámen
se jménem a osudem, jak je čtu tady pohnut. —
Kolika věků třeba, aby smrt srovnala všecko?
Vítěze, přemožené, Řím i Judeu dávnou?
Patnáctou legii a jatce jejího, Žida?
Ticho tu ... Po starých kamenech lesknou se hedvábné mechy,
květiny hýří v trávě, za svou jdou mravenci prací,
skřivan se pouští s výšky, jak hozený kámen. —

Že byl kdys Jerusalem? Že byla nějaká Roma? ...

BERENICE

IDĚ JANOWITZOVÉ.

Můj sladký Tite!
— Jak je chudou řeč má,
že nelze víc mi říci, než »můj sladký«,
co celé lidstvo v stesku jmenuje tě
svou rozkoší a láskou! — Celé lidstvo
jak klasy krupobitím postižené
pod tíhou hoře hlavy kloní k zemi,
co srdce moje buší radostněji —
ne, sladký, není o radosti řeči,
— vždy mrtvo jsi, mé zlaté dobré slunce —
jen hudba jakás táhne chorou duší
a duše v marné touze vzlyká při ní — —

neb vyřídil mi Gellius tvá slova,
tvá slova poslední, můj Tite sladký:
— že není činu, jehož litoval bys,
jen jeden vyjímaje . . . Tite sladký,
tam v Římě kolem tebe stáli všickni

ti senatoři, rytíři i dvůr tvůj,
pro slzy v očích tebe neviděli
a co jim v ucho z tvých slov ještě došlo,
to hádankou jim tajuplnou znělo . . .

— Že není činu, jehož litoval bys
jen jeden vyjímaje — při tom hleděls
hasnoucím okem pevně na Gellia
a Gellius kýv hlavou. Porozuměl.

A Gellius ta slova přines ke mně,
vzkaz poslední a závěr žití tvého,
k tvé judské růži, Tite, a v těch slovech
tvá láska ještě chvěla se a lítost,
stesk do minula, smutek dní a nocí . . .

— Že není činu, jehož litoval bys
jen jeden vyjímaje —
Tenkrát byla
noc černá jako zoufalost mé duše,
když z paláce bran vyšla jsem, neb řekls:
— Odejdi za tmy, světlo mojí duše,
sic neodejdeš vůbec. — Ruka tvoje
tak horká byla, sáhla jsem k tvým očím,
ty byly přeplněny žhavou rosou:
— Pro klid a blaho Říma ztrácím tebe,
má judská růže — tak jsi zašepotal.

A znova klad jsi rámě kol mé šíje
a znova líbal: — Oběti má bědná,
ne tebe, ale srdce, srdce svoje
já posílám pryč. —
Já ti řekla, Tite:
— Buď proklet Řím i s celým blahem svojím,
když růst má ze zlomených duší našich! —

Pak nosítka má hnula se — víc nevím.
Dní kolik, nocí kolik — kdo je čítal?
kdo vědět moh, zda den či noc je venku?
Vždyť neznala jsem, zdali vůbec žiji . . .

A potom stanuli kdes se mnou . . . Nevím,
jak zovou lidé kraj ten . . . Gellius ved
mě do villy . . . Je nebe modré tady
jak nad Judeou, domovinou mojí,
a modré moře přítulně se tlačí
k šedivým skalám břehu. V dálce hory.

Jak dlouho jsem tu, nevím. Nevím vůbec
ničeho více. Čekala jsem pouze
zrak obrácený v nitro, k duši svojí,
kde všecka slova tvoje ke mně, Tite,
tvé pohledy, tvůj dech, tvé hlavy vůně
se skryly, nezničeny časem, dálkou,
a potravou a nápojem mi byly.

Gellius přišel někdy. Mluvil dlouho
zde s lidmi, kteří kloní hlavu k zemi,
kdykoli krok můj kolem nich se šine.
Já čekala, jak matná lampa plane
do noční tmy, než přijde světlo slunce.
Gellius přišel . . . Tite, už je jasno . . .

— Že není činu, jehož litoval bys,
jen jeden vyjímaje —
Slunce moje,
já dočkala se . . . Jasno je tak kolem . . .
A možno shasit lampu unavenou . . .

SENATOR.

(Plinius mladší píše Calestriovi Tironovi.)

O těžké ztrátě dávám zprávu tobě —
leč možno jenom ztrátou zvát smrt muže,
jenž byl mi, čím byl Corellius Rufus?
Mých činů svědek, vůdce cestou žití,
učitel vlídný, blahovolný přítel —
ó Tiro, lepší část jsem sebe ztratil
a to, co zbylo, bojím se, že bude
žít nyní tupě, netečně a líně,
jak jatý pták kdes na venkovském dvorci,
jenž křídel zbaven byl a výšky vzduchu.

Je mrtev, mrtev Corellius Rufus!
A o své vůli zemřel, člověk pevný,
jenž všecky důvody měl k délce žití:
svědomí čisté, pověst nejryzejší,
všech lidí úctu, ženu, dceru, vnuka
a vedle těchto záruk řadu přátel.

Však radost žití byla převážena
důvody smrti; Corellius Rufus
měl nemoc zlou a trapný boj s ní vedl.
Jak sám mi řekl, po třicátém roce
přepadla pakostnice nohy jeho,
rodinná nemoc, neboť ty syn také
jak jiné věci dědí po svém otci.
Mlád — přemáhal ji, když pak přišlo stáří,
své duše silou se jí už jen bránil.

Jedenkrát — to už nemoc nejen nohy,
však vítězně i všechny údy zmohla —
já navštívil jej v letohrádku jeho,
jenž nedaleko Říma v horách stojí.
Na lůžku ležel, neboť bolest strašná
a muka k nevíře jím lomcovaly.

(Žil tehdy ještě Domitian císař,
a co ti vypisuji, přihodilo
se právě v posledních dnech vlády jeho.)
Můj Corellius rukou kýv, i vyšli
otroci z jizby. Takto vycházeli,
kdykoliv důvěrný mu přítel přišel.
I žena vyšla, třebas hodna byla
tajemství slyšet. On se rozhlíd kolem
a řek mi šeptem: — Proč pak asi, myslíš,
že tohle trápení tak dlouho snáším?

Jen proto, že chci o jeden den přežít,
o jediný den toho loupežníka.
(Císaře mínil.) Kdyby síla těla
se duchu rovnala, pak přání moje
by teď už dávno bylo vyplněno. —
Tak promluvil a vzdychl.
Brzy na to
se v Římě stalo, po čem tolik toužil,
a co snad došlo už i v dálku tvoji.
Stefanos, správce v paláci, muž silák,
v obvazu nosil několik dní ruku,
jakoby poraněn byl. Když si císař
zvyk na ten pohled, schoval dýku v obvaz
a předstíraje spiknutí mu zradit
vstoup v komnatu a listinu mu podal.
A co v ni Domitian spěšně hledl,
bod do boku jej, načež přišli druzí
a pod dýkami jejich tyran skonal.

Vydychl senat; slavné světlo padlo
v kurie prostor, kletby sypaly se
na jméno vraha, loupežníka, škůdce,
žebříky přineseny, se zdí rvány
jsou štíty, které nesly obraz jeho,
a s jakou rozkoší se o zem bilo

soch hlavami, jež nesly tahy jeho,
nemožno líčit.
Fama rychlonohá
ti pověděla vše už, nebo poví —
já k osudu se Corellia vracím.

Hispulla, žena jeho, vzkázala mi,
že Corellius odhodlal se zemřít:
po čtyry dny že nepožil už jídla
a nezvratným je vůči slzám, slovům —
bych přišel já k nim s důvodů svých váhou.

Já šel, ne, letěl. Ale letěl marně.
Já muže našel hotového s žitím,
jenž povzneseně k triumfu se chystal
nad nemocí, svým dávným nepřítelem.
— Je rozhodnuto — prohlásil mi pevně,
hodiny došly. — Loupežník je mrtev,
nač ještě čekat? —
Muž ten nežije víc.
Byl starcem už a nemocen byl — vím to.
Prost muk a trápení je nyní — vím to.
Své přátele i vlast, jež nad přátele
mu tady byla, kvetoucí a šťastny
opustil muž ten, volnost jejich spatřil,
los nejkrásnější toho žití — vím to.

A přece truchlím, jak by v květu mládí
a v síle zdraví byl mi býval urván . . .
A ty, až odpovídat budeš, nepiš:
byl stár, byl sláb — to všecko já vím taktéž,
však chceš-li útěchu dát, piš mi něco,
co nečetl a nemyslil jsem posud.
To najdeš-li, pak chtěj mne těšit. Vale!

»CÍSAŘ MÁ UMÍRATI STOJE.«

Kmet císař Antonius Pius
byl blízek smrti. Vetchým tělem
zimnice dravá probíhala
hned do varu krev pudíc starou,
hned mrazíc ji, co plachá duše
v přeludech divných zmítala se.

Znal císař stav svůj. V jedné chvíli,
když zimnice běs odpočíval,
dal poslední svou vůli napsat,
dal zlatou sošku Štěstí přenést
v ložnici Marca Aurelia
a jemu také v přítomnosti
praefektů, přátel, senatorů
říš odporučil i svou dceru,
a potom, hotov s účtem žití
k zdi obrátil se.
Nastal večer.

Dech starcův těžký byl, neb nesl
z chorého nitra zbytky žití.
A ticho smrti stálo v sboru
těch, kdož tu byli kolem lůžka.

Tu v ložnici vstoup hřmotně tribun,
by dávným řádem přijal heslo
pro noční stráže. Z usínání
vyrušen císař, obrátil se,
hled na vojáka kalným zrakem
a pousmál se: — Ještě něco? . . .
Umírat stoje . . . Jak to řekl . . .
kdys Vespasian . . . Ještě heslo . . .
Tribune, tedy: »Poklid duše« . . . —

Obrátil hlavu, vzdych a skonal.

VEČER MARKA AURELIA VE VINDOBONĚ.

FR. DRTINOVI.

I.

Při světle lampy v tichu noční chvíle,
co chladný vítr venku žalně svistí
o hrany zdí a holé větve stromů
let zuřivosti svojí rozrážeje,
zas pero beru v chabé prsty svoje,
bych slovy zachytil, co hlavou mojí
dne během spělo.
Věrné lístky moje,
vás jediných já neunavil dosud
tichými rozhovory s duší svojí!
Vím, lidé těžce hovory mé nesou
a jenom z úcty před purpurem mojím
násilně nudu svoji přemáhají
a k zívání chut utajit se snaží —
ach, smutný los to všechněch zkušeností
i moudrosti zlým trudem vyzískané,

že zajímají toho jen, jenž má je,
a cizím uším prázdnými se zdají
jak větru toho venku naříkání!

A nelze odkázat ty zkušenosti,
poznatky žití, plody hořkých hodin
nikomu v světě . . . Ani synu svému,
a kdybys bolestí i zmíral z toho . . .

II.

Já marnost všeho poznal, dospěv záhy
nejvyšších stupňů lidské moci, slávy . . .
Dvůr Augustův i žena, dcera jeho,
zeťové, sestra, Agrippa i vnuci,
Maecenas, přátel sbor a příživníci,
lékaři, kněží — všecko kořist smrti.
A celé rodiny hle! Pompejové,
rod Corneliův, jenž svou slávou plnil
kruh světa širý — pohleď na hrob jejich,
u posledního jména přečteš nápis:
»poslední rodu svého« . . . Vymírají
národy celé — všecko v posled zmizí
v mlčení hlubokém a němém tichu
prostoru bezmezného . . .
Smutek z toho

leh v duši moji. Taký běh je žití:
vše záhy zapomeneš, záhy také
sám zapomenut budeš. Nic víc, nic víc.

III.

Evropa, Asie — jsou koutky světa,
ocean celý — kapka ve všemíru,
a hora Athos — hlíny hrst v něm pouze,
a přítomnost — mžik Věčnosti jest jeden.
Vše je zde mizící a proměnlivé,
a všeho pramenem jest onen Kdosi,
ten Velký, Věčný, Všímvládnoucí Kdosi.
Jenž jícen lví, jed hadí, trn a močál
učinil součástkami toho světa,
by krásy jeho tím víc vynikaly
jak na obrazech světla vedle stínů.
Lva zabít můžeš, vyhnouti se hadu,
trn obejít a močál stranou nechat —
však klnout nesmíš, že jsou tady také.
Sám hostem jsa zde vyčítati nesmíš,
co hostitel tvůj postavit sem ráčil.

IV.

Já na svém žití pracoval jsem pouze
jak sochař, který dlátem neúnavně

z mramoru bělostného vybít snaží
si boha obraz nebo tváře lidské
a pracuje tak dlouho, až se blíží
ten výtvor přání jeho, jež má v duši.
Že někdo druhý prospěch měl z mé práce,
Řím, národy, jež jméno moje slaví —
mou není zásluhou. Jak člověk žil jsem,
jenž jméno člověka chtěl zasloužiti.

V.

Jak v závodech kůň, který doběh k metě,
a jako pes, jenž honbou uštval zvíře,
a jako včela, jež med domů vnesla —
tak člověk mlčeti má o svých skutcích,
jež přijímá svět s vděčností a chválou,
a být má jak trs révy, který věrně
rok co rok pouze sladké hrozny dává.

VI.

Rezavým rouchem oděly se chlumy
a listí lesů plápolavou barvou,
Dunaje vody houstnouti se zdají
a jako ocel tekutá se valí
k dálnému moři — truchlý obraz smrti!
A přece jenom k spánku ukládá se

v nádheře barev země, matka stará.
Ó duše přírody ty nesmrtelná,
vše z tebe vychází, vše trvá tebou,
a k tobě v posled do hrobu se vrací,
by v jiné podobě a v jiném žití
zas vyšlo z tebe. — Nač se báti skonu?
Zda zmizím v harmonii nekonečna,
či znovu ožiji co květ, co ptáče —
dnes lhostejno je, jako potom bude
dojista lepším to, co přijde potom.
Z tohoto světa odejít má mudrc
jak zralá oliva, jež v pádu žehná
i zemi, dobré svojí živitelce,
i stromu, jenž ji nesl během léta.

VII.

Proč tedy neotevřít vlastní rukou
vchod v ono neznámé, však lepší příští?
Plod stromu neupadne samovolně
před časem zralosti své. Nemáš práva
oloupit samovraždou o svou duši
společnost lidskou. Přírodě v líc bijí
křesťané oni, kteří vzdorovitě
svůj život tráví housenka jak v kukle
a doufajíce smrtí vejít v hody
jiného žití, v tvrdohlavé touze

smrt hledají a našedše ji hynou
s tragickou pompou, theatrálním gestem
a mní tak blížiti se bohu svému!

VIII.

Dřevěné bohů podoby jsou dřevem,
a rozum lidský, potlačený rozum
oddychat začal — a hle, nová mračna
a nový bůh už táhnou proti němu . . .
Však mudrc jenom potlačí svůj povzdech
a klidně dál se dívá na běh věcí,
jež vznikají jen, aby zanikaly
a částkou toho byly, co zvem žitím.

IX.

Já krve lidské neprolil. Ten sok můj,
Cassius, jenom špatností svou padl
a mnou byl želen. Věřím v spravedlnost,
jíž stará řecká Nemesis je strážcem,
už v tomto žití. Hadrian kdys pravil,
že žádný císař dosud neodstranil
nástupce svého. Svědomí mé jest mi
tím štítem, který kryje žití moje,
a štít ten čist je, že bych moh jej držet
jak zrcadlo i každé tváři boha.

X.

Hle, Caligula, Nero, Domitian
a všichni druzí předchůdcové moji,
již zapsali se teplým písmem krve
v občanů paměť! Kdo můž vypočísti
strach o život a obavy ty o trůn,
jež byly strůjci řady oněch poprav?
Toť smutný byl a bude císaře los,
že uvěří se v spiknutí a plány,
až když je císař zabit!
Duše moje,
my klidni jsme a klidni dále budem.
Vše předurčeno, vše se musí státi,
jak v sudbě stojí. Nic my nezměníme,
minuty nepřidáme k žití svému.
Mít trpělivost — to je moudrost všecka.

XI.

Říkají, že má žena poskvrnila
čest ženskou svoji . . . Gladiator z cirku
a plavec campanský že vhod jí byli,
neb měla v lásce tuhé mužské svaly
a širokou plec. Radili mi jemně,
bych odpudil ji.
Věčné bílé hvězdy,

jak možno býti ještě soudcem jiných,
když člověk, zrnko náhody a chvilky,
svou nicotu a malichernost cítě
je vděčen slunci, které na něj svítí,
a vděčen květům, že smí patřit na ně!
Dnes Faustina už spánkem věčným dřímá,
a čím jsou tomu bezvládnému tělu
bouř vášní, žádosti a touhy krve?
Snad utíkala před tou tváří mojí,
jež nehybnou je v bolestech i štěstí,
a jistě znudily ji řeči moje,
jež pouze šatem myšlenek mých jsouce
— ó vím to dobře — málo jímat mohly
těkavou duši ženskou. Šla svou cestou,
kde doufala, že nalézt lze květ blaha.
I já šel svou a nehleděl jsem ani,
že šlapu vlastně nohou touhu její,
že hovorem i tváří tam ji ženu,
kam potom došla . . .

XII.

Commodus též vzbouzí
obavy mnohé pro směr povahy své
u přátel mojich. Šermíře má v lásce,
a gladiator spíš prý bude z něho

než římský císař. Duše zlá a krutá
prý čeká v mladistvém tom svěžím těle,
sny o krvi prý chodí plavou hlavou,
a den mé smrti bude prý dnem hrůzy
pro světovládné římské imperium . . .
— Bezmocen stojím, bez úrady hledím,
však klidna buď, má duše. Osudem-li
povolán bude syn můj k velkým věcem,
pak provede je. Je-li v blahu lidstva,
by zhynul on i druhé děti moje,
pak nezabráním ani já dnes tomu,
ni bezmocné mé kosti v době příští . . .

XIII.

Noc pospíchá, a ruka má se chvěje.
Čas uložit se. Je-li usouzeno,
uvítám vděčně zoři, jež mě zbudí;
však zaklepe-li marně světlo její
na oči bezcitné — i tak je dobře.
Já nelituji ničeho v svém žití
a nebudu i žití litovati . . .

V OVČINCI.

(R. 217—222.)

VLAD. JELOVŠKOVI.

Já, Hyppolitus, biskup obce Pontu,
vyprávět mohu, jaký Jidáš Kristův,
křesťanstva neřest a hrob obílený
je tenhle Callistus, jenž k slávě pekel
je římské obce biskupem a hlavou!
Já mohu říci, neboť život jeho
přede mnou leží jak kraj rozprostřený
a stupně nečisté mi dobře známy,
po kterých stoupal zlořečený lotr.
Však napíši to, a ta kniha bude
důkazem živým pro století příští
a známkou výstražnou pro obce všechny
o ovci prašivé, o černé duši,
jež v žoldu ďáblově se vkradla v stádo
a zvoncem zvoníc na prokleté šíji
dav důvěřivý vedla k branám pekla.
Já znal tu potměšilou hlavu kozí,
když holou lebku před pánem svým skláněl

a v šatě otroka si Římem chodil.
Pán důvěrou jej dařil i svou přízní
a peníze mu svěřil, aby otrok
je zúročením půjček jistých množil,
však — sluhy poctivého! — sotva cítil
peníze v hrsti, už se přihodilo,
že neštěstí měl! Ztratily se prý mu,
a s nimi Callist byl by zmizel z Říma,
v čas kdyby ruka pána sklamaného
ho nezdržela. Pán byl ovšem pohan
a nehodu tu chápat nedovedl,
ba, tvrdé srdce jeho ve mlýn hnalo
otroka ubohého, aby šlapal
honící kolo . . .
Vzdychal tehdy Callist
a slzy roně nad svým krutým stavem
dal znáti všem, kdož zřeli bídu jeho,
že osvícen je náhle světlem Krista.
I zželelo se obci nešťastníka
a vykoupila zánovního bratra
z jha otrockého. Ten den svobody své
oslavil v krčmě ctihodný náš Callist
a rozjařen když z krčmy potácel se,
do modlitebny zbloudil římských Židů
a vida je tam v tiché pobožnosti
chtěl způsobem svým šířit světlo víry,

jímž sám tak náhle osvícen byl před tím.
Jim tedy vrahů Ježíšových nadal,
psů obřezaných, hyen lesklookých,
smrdutých kozlů — leccos byl by přidal,
však uchopen byl, vlečen z modlitebny
a předán krutým lidem praetorovým.
A praetor pohan tančiti dal metlám
po hřbetě jeho, načež tento klenot
křesťanů římských odveden byl v poutech
a složen na loď, vezen v Sardinii,
kde pracovat měl ve stříbrných dolech.

Však ďábel nedá nikdy zaniknouti
semeni svému, v kterém zalíbil si,
ba, potměšilost jeho vysadí je
na místo božím sluncem osvícené,
kde sémě ono s květy určenými
pro slávu boží vzchází, roste, kvete.

Marcia, souložnice Commodova,
jež začla z rozmaru se zajímati
o víru naši, příslušníky její,
o dolech uslyšela v Sardinii,
o strastech trestanců i práci jejich
i klidné mysli, jíž svůj osud nesou —
(neb vesměs jenom křesťané to byli,
jež soudy poslaly tam v časech krutých),

i žádala si od biskupa seznam,
jejž císařovi v chvíli lásky dala,
a Commodus je pustil na svobodu.

Callista jméno — nevepsal tam biskup.

Však Callistus sám napravil tu chybu
biskupa kmeta. Posla Marciina
přemluvit doved, že jej muž ten přibral
v sbor propuštěných, že jej v město přived
a před úřady zatajil svůj přečin.
Tu sémě Callist v Římě krásně vzrostlo.
Znal rázem naklonit si Zefyrina,
(jenž biskupem byl zvolen v této době),
leb obmezenou, při tom peněz chtivou,
(a tehdy asi peníze, jež otrok
obdržel kdysi k založení banky,
se objevily jako zavolány —
penězi Satan zalévá své sémě)
a biskup dal mu dozor nad hřbitovem
i správu almužen a dohled v církvi.

I začlo zkvétat ono sémě Callist.
Na všechny strany nesl milou vůni,
měl pro každého vlídnou řeč i úsměv,
i ruky stisk a s každým účastenství —
had v ráji nemoh mluvit sladší řečí!

Když Zefyrinus zemřel, vznesla obec
Callista na stolici světce Petra!
(Mě odmrštilo stádo oblouzené,
neb nelahodil mu můj přísný jazyk
a duch můj nelíbil se volným mravům.)
Tam trůní nyní v slávě hanba naše.
Teď sémě Callist dozrálo už k plodům.

Sám Satan vládne nad ovčincem Krista
a sije zmatek v duše vyznavačů.
Mě, Hyppolita z Pontu, obviňuje
neřádný muž ten z mrzké haeresie —
a sám pak hlásá, že bůh Syn a Otec
jsou jednou osobou! Čí rozum chápe?
Jak možno, dva že jsou, a že jsou jedno?
Pekelná stvůro, proklet buď tvůj jazyk!

Z ženatých mužů volí kněze obce,
v chrám dovoluje přístup hříšným lidem
a cynicky se směje, že prý Kristus
sám oddělí si koukol od pšenice!
A nezamítá svazky žen a mužů,
v nichž žijí bez kněžského požehnání,
ba, ženy, jež své děti odložily,
nechává přistupovat k stolu páně
a slaboduší jsou tím omámeni.

Napíši knihu o té zrůdné stvůře
a vylíčím ji. Mrský Jidáš římský
buď poznamenán.
A Ty, Jesu Kriste,
jenž vyhnals kupce z chrámu Otce Svého,
hleď na Svůj chrám, kde peleší se lotr!
A vytrhni ten mrský ďáblův kvítek
z záhonu Svého! Prašivou tu ovci
z ovčince vyžeň, dej ji v pospas vlkům
a zbav Svou říši toho pohoršení!

LUKIAN.

Kdo zná to jméno? Tisíc pár set let
nositel jeho obýval ten svět.

Žil vesele a v zaměstnání svém
byl soudcem, katem, potom hrobařem.

Heroy, bohy, skvosty tradice,
vše, co se v lidstvu cení nejvíce,

hnal na soud svůj a zlým je soudil rtem
tož pustým žertem, ostrým cynismem —

neb nemoh jinak, byl to jeho ráz,
a exekuce přidělil mu Čas.

Svět rozpadal se. Na soud svůj jej hnal,
dal ránu mu a pak jej pochoval.

Takový hrobník pln je moudrosti
a nejlépe zná řády Věčnosti,

vÍ, jak je Smrt vždy Žitím honěna —
běh bez konce a věčná obměna.

A po stech letech ještě útěchou
je všem těm, kteří cestou jeho jdou.

KŘESŤANKA.

Má lásko věčná, Ježíši, můj pane,
přístave duše mojí opuštěné,
proč otálíš, proč nedovolíš veplout,
proč potácet se mám na vlnách žití?!

Mám plno světla v sobě — chci však k slunci,
chci k slunci svému, Pane Jesu Kriste,
neb světlo nestačí mi. Ku Tvým nohám
jak poslušný psík chtěla bych se skrčit,
v Tvé oči patřit, slova Tvoje slyšet
a snad by dokonce Tvá drahá ruka
mou horkou skráň a vlasy pohladila — —
Ty sladký miláčku můj, Jesu Kriste!
Hle, tolik lidí krví spečetilo
svou lásku k Tobě! Tolik svědků tady
Tvé mocné slávy! — Proč já, drahý Jesu,
mám čekat ještě? Zapomněl jsi na mne?
Má duše čekáním je unavena,
a krev má hoří, hoří, Jesu Kriste,
a zapaluje sny mé a mé touhy

a mučí mě — ó dej, ať vyleje se
ta horká krev má, Ty se zahal do ní,
jak císař se do pláště svého halí —
ó požádej té horké krve na mně!

Já k praetoru šla: — Křesťanka jsem, pane —
já pravila mu.
Zadíval se na mne
brunátný pohan: Nevadí, ó dívko,
je škoda tebe, ale nevadí to. —
A já mu znova děla: — Nevěstou jsem
já Jesu Krista, jenž je králem světa,
jenž bohy vaše rozvrátil a přemoh,
by jediný vlád věčně na nebesích! —

A pohan znovu zadíval se na mne:
— Co mám já činiti s tím, milé dítě? —

— Chci smrt, ó pane! — a já prosila už,
— chci k ženichu jít, otevři mi bránu! —

Dal do smíchu se: — Je-li řádný člověk,
tvůj ženich, počká na tě, dívko milá.
Však nevěř tuze! Má-li dlouho čekat,
pak snadno odvrátí se od tvých lící
tvůj ženich nazaretský, neboť časy
s nich kouzlo setrou . . . a ty víš, že muži
jsou jenom jarních květů žádostivi . . —

Já řítila se jako štvaná srna
z praetury, Kriste . . .
teď zde pláči, stenám
a Ty to víš, Ty slyšíš moje prosby
a víš, co chvěje ubohou mou duší —
proč nevyslyšíš, ženichu můj jasný?!

Jak úsměv slunce plála prý tvář Tvoje
a jako hvězdy hořely Tvé oči —
tak vypravují. Tak jdeš sněním mojím,
když bdím, tak přicházíváš k lůžku mému,
když únavou se zavrou zraky moje —
ó vezmi k sobě nevěstu svou, pane,
mé žhavé čisté tělo vezmi k sobě,
dej vplouti v přístav loďce přeubohé
a slunce spatřit strhaným přej očím!

CÍSAŘ GALLIENUS.

Rudé světlo vnikalo sklem střechy
v širý prostor palácové lázně,
kde si císař Gallienus hověl
na lehátku měkkém purpurovém.
Rudý mramor lázně lesk se matně,
z něho blýskaly jak mrtvé oči
sklíčka mosaikových ornamentů;
voda ze zlatých rour kapající
do stříbrných nádržek a misek
naříkala steskem němých slzí.

Na stolečku ze slonové kosti
čekal zlatý pohár za pohárem,
v nich krev růží přimísena byla
k šťávě révy, jak o závod voníc
s dechy olejů a syrských mastí.

Gallienus zadíval se vzhůru,
kde den skon svůj rudým světlem věstil,
a tak líně přemítal v své duši:

Barva červená je barvou smrti . . .
Slunce mře v ní . . . Lidská krev je rudá . . .
Rudý je i císařský náš purpur . . .
Smrt má poslední vždy slovo v žití . . .
Proto pijme, pijme, Galliene!

Vypil pohár jeden a dál myslil:
Valerian, císař a můj otec,
v perském zajetí je u Sapora.
Barbar Sapor prý mu na šíj stoupá,
když se na koně chce vyšvihnouti!
Bědný otec! Jistě trudnou starci
taká málo císařská ta služba,
jistě hřbet jej často pobolívá!
Ale člověk nějak žíti musí,
aby nějak zemřít mohl jednou.
A mně věru časem líto jeho —
co však dělat! Pošetilci míní,
že by Říma slušno bylo válkou
starce císaře si vysvobodit —
Válka! kdes až na končinách světa!
A kdy barbarů vztek rozpálený
moh by zkrátit předčasně dny starce!

Vypil pohár druhý a dál myslil:
Vlastně v jádru lhostejno mi všecko.

Nechce se mi. Mdlá je duše moje.
Proto nelze táhnout do Persie.
Nechce se mi. Dost. A všecko marno.
Všecko padá. Nelze zmoci Fatum.
Mudrc podrobí se bez odporu.
Odpad Egypt — nemůže Řím žíti
bez pavučin egyptských těch pláten?
Skythi Asii nám zpustošili —
zajde Řím bez ledkového mýdla?
Gallii nám urval samozvanec —
hrozí proto státu nebezpečí,
že nebude v Římě gallských látek?
Měli jsme ty provincie vzkutku?
Prodej otroka, zda víc ti zbude,
než nejasná upomínka na něj?

Vypil pohár třetí a dál myslil:
Co se bude jíst as dneska večer?
Co je připraveno pro zábavu?
Co se hrá as po divadlech zítra?
A co v Cirku? Otázek tu tolik,
že se člověk věru divit může,
jak lze míti ještě jiných zájmů!
Ztráta provincií! Samozvanci,
docela i žena mezi nimi!
Zenobia v Palmýře až kdesi —

u všech bohů! Což nás neunese
říše římská? Nás i dvakrát tolik?
To se zove u mne pýchou Říma,
že v něj věřím . . .
Tahle Zenobia,
už i žena . . . chce prý táhnout na Řím . . .
Je prý cudná . . . Je-li krásná, nevím . . .

Vypil zase pohár a dál myslil:
Bude nějak. Nač se dnes už děsit?
A ten purpur kolem . . . krev už sama
vyjíti chce s ním se pomilovat . . .
pomůže jí někdo jednou jistě
jak těm druhým . . .
Bráti krásné ženy
do lázně si — příjemno je vždycky,
prefektům tam poslat staré babky —
byl to nádherný vtip, dobrý nápad,
však se také chechtal kde kdo v Římě . . .
Ale opakovat se to nesmí:
prefekt takový je jako velbloud,
jenž žert snese jen do jisté míry.
Ne je dráždit . . .
Nanovo se napil.
Senat . . . ano, něco napadlo mi
o senatu . . . Senat . . . Senat . . . nevím,

co to bylo . . . Ostatně ten senat
dnes je hříčkou v mocné ruce naší.
Často žertík stropím já si s otci,
otcové však nepohnou ni brvou.
Ach, těch šest set hrdých mocných králů,
šest set sloupů staré římské říše
není více. Krev tu římské síly
vypustili moji předchůdcové . . .
Zašli králové, by žít moh císař.
Podtrhlo se šťastně šest set sloupů —
a strop padá. Dneska nebo zítra
na hlavu nám spadne. Cítíme to . . .

Nový pohár vypil a dál myslil:
Všemu konec. Není bohů onde,
a zde vše je vyvráceno z dráhy,
tam že není bohů . . . Sláb je člověk,
nedovede státi o své síle.
Vemte bohy mu, a vzali jste mu
zem pod nohou . . .
Život jest jen tíhou.
Nutno nésti, nežli přijde konec . . .
A ten nový, křesťanů bůh oněch
láme duše, zotročuje lidi —
ten tak ještě chyběl tomu světu! . . .

— — — — — — — — — —

Rudé světlo shaslo . . . Hle, ten purpur
svítí hladově tak na mé tělo —
netrpěliv jsi už? Přijde chvíle,
kdy má teplá krev se vinout bude
k tobě jako žena rozvášněná . . .

Strpení měj . . . Vyhrne se jistě . . .
Otevře jí někdo jistě dvířka
jako té těch druhých . . . předchůdců mých . . .

A zas pohár přiložil si ke rtům . . .

SEN CÍSAŘE PROBA.

EM. PEROUTKOVI.

I.

— Svůj pozdrav vzkazuje vám císař Probus,
otcové shromáždění.
Nesmrtelným
dík bohům vzdávám, že vám nezklamali
tu důvěru, již jste mi věnovali.
Je pokořena vzdorná Germanie
a devět králů lidu toho přišlo
a prosíc padlo k nohám mým a vašim.
Dnes barbarové sejí, ořou pro vás
a těly svými chrání hranic říše,
dnes jejich stáda na nivách se pasou,
by naší potravou se stala jednou.
Tož, jak se sluší, otci shromáždění,
oběti díků dejte přinést bohům
a koruny, dar vděčných gallských osad,
měst asijských i provincie nilské,
jež tuto posílám vám, vděčně složte

v chrám Kapitolský Jova Nejlepšího,
v chrám Gradiva, jenž chrání Řím svým štítem,
a ostatním všem bohyním a bohům.
Neb Roma nemá nepřátel už více.
Je pokoj v Rhätii a Illyriku,
Thrak v dobrodiní míru klidně dýchá
a Isaurie žije v bezpečnosti.
Mír leží na asijských plodných polích,
klid Egypt má, a Parth se vrací, zděšen
nad mocí naší, v hloubi země svojí.
Na osluněných vršcích Hispanie,
na gallských pahorcích i mírných kopcích,
v jichž klínu smavá Vindobona leží,
— kde všude dosud voják ozbrojený
svůj život háje vládu Říma chránil —
teď réva zelená se, aby dala
v podzimcích krev svou, krev to míru slavnou
k radosti lidí, k slávě věčných bohů.
Teď, otci shromáždění, ještě jednou
ponesu válku přes hranice říše,
bych posledního nepřítele zničil —
a potom budem žíti z plodů míru,
jak člověk, jenž se přičiňoval v síle
jet mužných, tráví ovoce jich v stáří.
Chrám Janusův se zavře, otci, navždy
a hrubý voják svlekne brnění své

a rukou, která dosud mečem vládla,
pluh uchopí a klidně stoupat bude
za těžkopádným chodem bílých volů,
či námořníka obleče šat lehký
a hbitou lodí popluje v kraj dálný,
by rovnováhu zjednal v darech krajin
a v mnohých výrobcích a vynálezech
národů, které dělí vody moří.
Neb vojska nebude nám více třeba.
Meč, pravda, mocnou obranou je vlasti,
však dvojsečná to zbraň — a byly časy,
že římské meče zhoubu nesly Římu.
Zrušíme vojsko, otci shromáždění,
jak zbytečnou věc a dost nebezpečnou,
a vládu míru, která dosud plaše
v snech básníků a filosofů chví se
jak vzdušný přelud, přivedeme na svět.

Svět Římu poddán jest jen pro své štěstí,
je slušno dát též trochu štěstí Římu. —

II.

— Vojáci, druzi, písař Makrobios
mi řekl, jaké psaní Imperator
do Říma poslal . . . Netřeba prý vojska!

Prý tažení to poslední je vůbec,
jež proti Parthům podnikneme nyní!
Prý voják bude domů poslán potom,
by role vzdělával a stáda pásl,
či, chce-li, plahočil se jako kupec
po cizích mořích . . . Psáno tak. Však kdož ví?
Bývaly časy — a to znáte, bratři —
že obmyslně z vůle císařů kdys
legie celé sesekány byly?!
Kdo vnikl v zámysly a duše mocných?
»Zrušíme vojsko . . .« napíše se otcům
a zatím třeba plán je složit řadou
nám k nohám pěkně hlavy naše mladé . . .
Vojáci, jaké mínění je vaše? —

— Můj centurio, Makrobios nelže.
Oh, není příznivcem nám Imperator!
Já slyšel, kterak vyjádřil se kdysi,
že voják nesmí zdarma chleba jísti.
A proto hnal nás k pracím nevojenským
a kázal lesy kácet, valy vršit,
příkopy hloubit, až nám měkké dlaně
jak kora ztvrdly . . . Není přítelem nám
a věřím pevně, že nás zničit hodlá,
vždyť dosavadní činy o tom svědčí! —

— A my jsme císařem jej učinili! —

— My zbudovali celou slávu jeho! —

— My Říma mečem byli v těžkých dobách! —

— A meč ten zlomit chce a hodit k zemi! —

— Vojáci, bratří! Takto v jiných časech
se nesmělo psát o vojáku římském —

— Svou krví smazat byl by musil vždycky
takové řádky zpupný Imperator! —

— A nevděčný! —

A málo pamětlivý
ne svých jen dějin, ale dějin římských! —

— Neb vojsko vždycky císaře si našlo! —

— A císař donativ dal! —

— Nezaniklo
to právo vojska, ať to Probus pozná! —

— Tam k němu, k němu, bratří! A zbraň
v ruce! —

III.

Věž stála u Sirmia. V Sirmiu kdys
byl zrozen Probus. Byl-li klid, rád trávil
zde chvíle oddechu. Kol tábořilo
ve stanech vojsko, jež se sbíralo zde,
by s jarem vyrazilo proti Parthům.
Bažina byla u města, již toužil
vysušit, zplodnit. Kázal kopat stoku
ku proudům Sávy. Věž pak postavit dal,
by osobně moh přehlížet v čas každý
vojáků práci.
Na věži dlel právě.
A dívaje se do modravé dálky,
proletal duší, kam zrak nedostihl:
svět nekonečný, města, nivy, lesy,
pahorky, cesty, vody oceanu,
národy různé, božstva rozmanitá —
vše viděl duší, pronikal a cítil
moc, slávu, velkost svého imperia
a o čase snil, kdy nad tímto světem
mír a klid věčný panovati bude . . .
mír z jeho ruky . . . kdy krev svou jen réva
prolévat bude k požehnání lidstva . . .

A neslyšel ty kroky přitlumené
po schodech věže, nevzrušil ho šepot

sípavých hlasů, zařinčení mečů,
jež narazily . . . neviděl tu zlobu
planoucích očí — opřenu skráň o dlaň
díval se v dálku . . . tak mu prvý voják
meč vehnal bokem k poklidnému srdci.

Pad Probus.

Přešel z snů svých beze slova
v říš pokoje a klidu . . .
Ticho . . .

Zkamenělí
žoldnéři stáli . . .
Potom protrhli se
ze hrůzy činu. Tiše odkrádali
se věží dolů, jak by vzbudit báli
se císaře, jenž zdál se v krvi dřímat . . .

VE VOJŠTĚ CÍSAŘE KONSTANTINA.

Jsme povoláni do legie Krista.
Náš imperator Beránek je tichý,
a bojujeme za království jeho.
Kříž praporcem nám, věříme, že přáno
nám bude postavit jej jako trofej
nad dobytými dušemi a srdci.

Jsme povoláni do legie Krista.
A tobě přisáh boj náš imperator,
nevěstko světa, jež se Římem zoveš,
jež přepita jsi krví mučenníků
a ohlušena chropotem jich smrtným,
ty dcero Beliala, matko zkázy,
nádobo jedu, marnosti a zlosti!
Vojáci Krista dáváme se v pochod,
náš imperator vjede v plné slávě
do tvojich bran a na tvou šíji vstoupne
v prach poníženou, neb dny tvoje sečet
a odkázal tvé hrdlo mečům našim.

Vojáci Krista dáváme se v pochod.
A meč ten vnikne v prsa bezestoudná,
a kopím proženeme vnitřnosti tvé
a šípy protknem ničemné tvé srdce.
Za vlasy povlečeme tebe prachem
v ssutinách všeho, co jsi vyzískala
smilnictvím svojím, bohy tvoje dáme
plamenům v pospas, chrámy model budou
konírnou ořů našich, a tvé domy,
pelechy hříchů, rozmeteny budou,
že na kameni kámen nezůstane.
Prach země budeš polykat, jež pyšně
jsi vládla světu, děvko nestydatá,
než tělo tvoje dáno bude červům
a hmyzu nečistému k tučným hodům.

A imperator, Beránek náš, vjede
do ssutin bláznivé tvé zhýřilosti
a kříž tvůj vetkne na zničení tvoje,
A s tebou zajdou všechna díla tvoje,
tvá bídná sláva, pyšné povznesení,
a velké ticho po tom všem jen zbude.
A hroby ožijí, jež připravila
jsi svatým svědkům, božím mučenníkům,
a kosti jejich vstanou v slávě svojí,
a po tvém hrobě, děvko, kráčet budou!

Beránku boží, imperatore náš,
buď zdráv! My v život věčný doufajíce
zdravíme tebe! Meče naostřeny,
krev rozpálena prudkou nenávistí —
tak připraveni jsme k tvé pomsty dílu!

DIOCLETIAN.

Nuž, Aurelie, viděl jsi můj palác
i sad můj; viděls vysokou zeď kolem,
již ptáci jen a šumícího moře
hlas přeletá — tak zavřel přístup světu
k svým posledním dnům Diocletian tvůj.
A ty mi neseš v amfoře své duše,
— ne, vojáku, neklesej na kolena,
zde nestoji tvůj dávný imperator,
jen člověk, jak ty — poselství mi neseš
z onoho světa: Konstantinus vdává
za Licinia sestru svou, a zvou mě
k té svatbě v Milan . . . (Pro mé seschlé hrdlo
tam pevnou kličku mají připravenu.) —
Vojáku, chvíš se? V kolika pak bitvách
jsi ty mě viděl! Ukaž věrné oči!
Což myslíš, že teskněj loučit budu
s těmihle legiemi zelných hlávek,
než loučil jsem se, osudy syt kdysi,
se svojím vojskem, purpurem a vínkem,

s říšemi, městy, nádherou a slávou?
Stáls při tom v Nicomedii viděls
ty slzy Diocletiana, když jsem
naposled legie své oslovoval —
při Jovu, vždyť já z vězení jsem prchal
a valete svým spoluvězňům dával,
a když jsem viděl vůz svůj připravený,
jenž dovézt měl mě v Dalmatii moji,
tu chvějná duše má se omývala
z lidského hnusu — to vy zvete pláčem.
Z lidského hnusu, pravím, Aurelie,
to rub byl všeho, tak já cítil život.
A nechrání-li zdi Spalata mého
mě nyní před ním — nezbývá, než zemřít.

Tvůj Konstantin a ten tvůj Licinius . . .
Svět nezměnil se, věř mi, Aurelie.
Ten Licinius stával jako otrok
u dveří mojich, třemeny mi držel,
když vyjížděl jsem — jaké má on oči?
Já neviděl jich, měl vždy hlavu k zemi.
A Konstantin, byl tribunem v mém vojště —
jak učil se mým gestům panování!
Když Galerius, caesar můj a zeť můj,
Peršany poražen byv na Eufratu,
před tvář mou přišel a já přede dvorem

a vojskem vším jej pěšky běžet nechal
v purpuru podle vozu míli celou,
jej, obra, jenž se pyšnil božským otcem
— mát Romula prý přišla v těhotenství
nějakým bohem v podobenství hada —
on běžel, vlasy rval si, úpěl, prosil,
bych dovolil mu novým bojem smýti
porážky hanbu — — já zřel Konstantina,
jak třásl se a oči vypouleny
mě zbožňoval — a on ví, že já viděl.
Když Alexandrie jsem dobyl strašným bojem
a kázal vzpouru mečem pobíjeti,
až vystoupí krev koni po kolena,
zas viděl jsem, jak žasl — a on ví to.
A když jsem dal pak poklesnouti koni
o prvý trup, by nohy krví zbarvil,
a vraždy zastavil jsem, žasl znovu
tvůj Konstantinus, imperator nyní,
a ví, že usmál jsem se jeho mládí . . .
A Licinius dnes můj purpur nosí,
a Konstantin mým gestem světu vládne . . .
Snad stydno jim, že paměť moje žije,
a mní, že ret můj posměšně se stáhne,
když obrazy z ní dávné vystupují?
Či bojí se, že moh by starý člověk
purpurem přikrýt vetché tělo znovu

a říci jim: pryč, ruce nepoctivé,
od díla mého, Augustus se vrací?...
Tak malicherný svět jest, Aurelie,
a hnusný, dotěrný; vnik v hradby moje,
nuž, půjdeme mu s cesty, Aurelie.

Hleď, čet jsem ondy — poslali mi z Říma
knih kupy, rád se hroužím v jejich smysl,
neb poet bystrý označiti umí
ty pocity, jež nosíme v své hrudi
a kterým tvaru dáti, nedovedem —
Lukian, Hellen, psal to, vtipná hlava
a jazyk, jenž i do Olympských bodá:
jak podsvětím jde Hermes s jakýms Řekem
a ukazuje žlutavé mu kostry,
to Narciss byl, to Nireus a jiní;
však Řeku chce se na Helenu patřit,
i zvedne Hermes bílou jednu lebku:
Zde Helena! — A pro tohle, Řek trne,
to pyšné loďstvo o tisíci lodí
a zahynutí lidí bezpočetných,
měst zničení a boj i mezi bohy? —
Pro tuhle kost zde... Cítíš, Aurelie?

Viz za sto roků; lebka Konstantina
a Diocletianova a třetí
leb žebráka, jenž od města vlek k městu

své choré údy, leží vedle sebe —
co bylo v nich? A které cena vyšší?
A býval čas, kdy Diocletian ten,
jsa nezmožným, velkým vládcem světa,
žebráku záviděl, že jak pták volně
a beze hnusu poletuje světem.
A býval čas, že Konstantinu ve snách
leb jevila se Diocletiana,
prostého salonského zahradníka,
leb třesoucí se stářím děsila ho...
Svět malicherný jest, můj Aurelie,
a hloupý...
Znáš ty žití mého dráhu?
Senator římský, starý Anulinus,
propustil otroky. A dva z nich byli
Dalmati rodem, otec můj a matka.
Já viděl Řím a jeho imperium,
zvěst o bojích a dálných provinciích,
poplatných kmenech jímala mou duši.
Já vojákem rost. Císaře jsem viděl,
mohutné slavné stoupati a klesat,
a každým pádem tím se třásla říše.
Už byla hračkou Peršanů a Gallů,
Aegyptů, Daků, legií a kohort.
A tenkrát bozi vsadili mi v duši
hlas tajemný, jenž stále rozkazoval:

Výš stoupej! . . . Syn dalmatských propuštěnců
byl císařem. A ty víš, Aurelie,
jak zachytil jsem říši klesající
a podepřel ji silou žití svého
a nový základ dal jsem, nové hlavy
té stavbě hrdé, bohy založené.

Však tenkrát cítil jsem už, Aurelie,
co dnes vím: Konec všeho — žlutá lebka.
Já cítil to, a lidé necítili.
Já viděl hlavy sehnuté až k zemi,
já viděl všude jenom jednu vůli,
tož svoji; moje noha nešla zemí,
však stoupala po šíjích nahrbených;
já duše lámati moh jako třtiny
a osudy všech držel v ruce svojí.
Ošklivost nad vším vešla v duši moji,
hnus prolnul krví mojí v ateriích.
Ach, Aurelie, když jsem v noční chvíli
stoup na paláce svého bílou střechu
a viděl hvězdy, které stejně svítí
nad vzdálenou mou tichou Dioklei,
já oči přivřel, bych zřel její skály
a mněl, že slyším hukot svého moře . . .

Tu stanul přízrak jakýs před mým duchem:
bůh křesťanů . . .
Ty víš, jak děti domu
já trpěl kolem jeho vyznavače
a poct jim dopřál, důstojenství vojska,
ač Galerius varoval mě vždycky,
víc citem hnán, než úvahami ducha.
A divný bůh ten rostl v srdcích lidských,
a já se často tázal kněží jeho,
co přeje si, i říkali mi kněží,
že říše jeho není z toho světa,
že vladařem chce býti duší pouze —
k nevíře bajky, bajky, Aurelie.

A tajemný hlas v nitru rozkazoval:
Zab toho boha, zab jej! —
Kterak zabít?
Jak potřít jej, když sídlí v srdcích lidských?

A Galerius prosil: Meče z pochvy,
bij křesťany! Jich bůh je zhoubou říše.
Jak červ se provrtává tělem sloupů
římského imperia: Sije rozbroj
v legiích tvojich, řádech, institucích.
Stoupenci jeho rvou se mezi sebou
a sekty tvoří; proklínají sebe

ti kněží jejich, zatracují sebe;
tvých bohů nectí, ale též ne svého.
Hle, pobouřili se mi v Melitene
a v Syrii. — Tak Galerius bouřil
a začal mečem honit boha z duší.

Já díval se. Tu jednou otrok přines
list zachycený, Theonas kde biskup
psal komorníku mému, křesťanovi,
že nutno plnit dvůr můj věřícími,
kol osoby mé křesťanů spnout řetěz,
v hodnosti dosazovat pokřestěné —
pak odstraniti Diocletiana.
Tak chtěl bůh jejich? Zapálili palác
nad spící hlavou mou v Antiochii —
a tu jsem teprv poslech Galeria
a válku začal s neviděným bohem.

A on mi dával po stu, po tisíci
v šanc těla věrných svojich vyznavačů,
já pod meč klad je, na kříže je vbíjel
a ohněm ničil — bůh se nezastal jich
a nezjevil se. Jen jak matný přízrak
plul přede mnou a nebyl k zapuzení.
To jediný byl nepřítel můj tenkrát,
jímž nedoved jsem, nemoh pohrdati,
ba, chvěl se před ním Diocletianus.

A z dálných končin, ze všech koutů skrytých
on posílal mi svoje vyznavače,
já zabil je, on v jiné duše vstoupal,
bůh ukrutný a nedostižitelný...

A v posled ošklivost mě jala z něho
tak jako z lidí. Šel jsem do Salony...

Dnes, Aurelie, vím, on čeho žádal.
Tys vylíčil mi bitvu s Maxentiem
u Saxa rubra, mostu milvijskéko.
Kříž, řekl jsi, se zjevil Konstantinu
na pláni nebes, kolem něho nápis:
'V znamení tomto zvítězíš — tak aspoň
vám císař přisah. Snad to pravda. Potom
znak Ježíšův tkvěl na korouhvích kohort
a v jeho jméně začalo se vraždit
jak v jméně Marta za dob mojich kdysi.
A bůh ten sedě v srdcích svojich věrných
v boj ukrutný krev jejich rozpaloval
— jak, třicet tisíc spočetli jste mrtvol? —
nu, vidíš: chtěl se také napít krve,
po níž tak dlouho musil marně žíznit
a které záviděl dřív bohům našim...
Pak v plné slávě sed si na trůn jejich
se svými knězi, biskupy a jáhny

a spokojen jest. Konstantinus také.
A — známka času — víš, že Galerius
křesťanské kněze prosil, umíraje,
by modlili se za něj k bohu tomu?

Tož vidíš, že už mohu lebku svoji
v klín země vložit, odpůrce můj zmožen,
a zmožena jej vidím Konstantine,
tím Konstantinem! Kterak maličký je
bůh křesťanů, a kterak malicherný
byl Diocletian, že tak s ním válčil!

Je hnusno z všeho, Aurelie, z všeho
i z sebe sama... Vale, Aurelie!
Tys jediný, jemuž se otevřela
má duše nyní, poprvé v mém žití.
Neříkej o tom — ostatně by nikdo
ti ani možnost toho neuvěřil.
Teď v říši mrtvých zajdu, Aurelie,
se svými bohy, které ctil jsem v žití —
nebudou nyní ležet kosti moje
tam podle koster Marta, Jupitera?

Ty vrať se v Milan, vyřiď díky moje
oběma vládcům za pozvání k svatbě,
a rci, že nesnese už staré tělo
námahy cesty.

Vale, Aurelie!
Až dívati se budeš z lodi svojí
na Salonu mou v slunci rozloženou,
pak můžeš tiše říci mému moři:
Diocletian byl . . .

IMPERATOR AUGUSTUS FLAVIUS CLAUDIUS JULIANUS.

EMILU SAUDEKOVI.

I.

Můj Oreibasie, hle, každá chvíle
mě vede dále od tvé drahé duše,
hovoru tvého a tvé moudré rady!
Má vojska jako valný proud se valí
k hranicím říše a dny spočíst možno,
kdy po perské se rozlijeme zemi —
však vzdálen tebe, chci být přece s tebou,
a proto budu, když mě touha sevře,
to, co bych hovořit chtěl k duši tvojí,
skládati v lístky. Domnívat se budu,
že vyprávím ti jako v nedávných dnech,
a ty že poslouchaje sedíš blízko;
přátelský pohled upíráš k mým očím,
tu hlavou kývneš, tu cos poznamenáš,
tu povstaneš a ruce podávaje
můj závěr schválíš upřímnými slovy.

Ty lístky při návratu dosvědčí ti,
že přání tvé přec vyplněno bylo:
tys táhl proti Parthům s Julianem;
že císař Julian ti nedovolil
a v Antiochii ti zůstat kázal,
v tom shoduje se s řečí Galilejských,
že lékaře je potřebí jen chorým,
a ne těm zdravým. A tvůj Julianus
je jist, že zdráv se z výpravy té vrátí
a v řadě let tak zřídka potřebovat
umění lékařského tvého bude,
jak často vyžadovat bude sobě
rad přátelských a zlatých zkušeností.

II.

Můj Oreibasie, jak den byl krásný!
Zas Helios můj pohledem svým teplým
probouzí stromy z netečného spánku,
jak láskyplná matka děti budí
a v zeleň oblékati se je nutí;
vlašťovky švižně vznášejí se modrem
a provázejí k hranicím nás perským,
jakoby průvod povinný dát chtěly
legií orlům; táhnem stinnou cestou,
kde šumných pramenů jest stále hojnost,
kde cypriš s platanem nám chládek dává,

když odpočívat nutno; v také chvíli
má duše sílí obvyklým se douškem
ze zdroje Platonova.
Sladko žíti!
A chtěl bych sladkost toho žití dáti
celému světu, Helie můj velký,
dát radost lidstvu, jak ji cítí stromy,
prameny, keře, trávy, ptactvo vzduchu
i němý kámen po truchlivé zimě!
Dát svěžest duším, blahé teplo krvi
a štěstí života zas bědným srdcím
po tmavé mrazné zimě galilejské!

III.

Hle, vojsko odpočívá v stínu palem,
a já, můj Oreibasie, jdu k tobě!

V snu dnešní noci chlapcem jsem se viděl
a procitnuv já dál dlel duší v krajích
mladosti svojí. V dálce v Bithynii
je statek malý nedaleko moře,
a přec zas daleko tak, že mu poklid
žvanivý kupec nikdy neporuší
ni drzý námořník. Blíž statku zvedá
se malý kopec, s něhož spatřit možno
propontské moře, ostrovy a město —

a k těmto hodům očí dýchá vůni
mateřídouška, svlačec, bujná tráva.
Klid svatý kolem. Možno čísti v knize
a stihat myšlenek let, možno hledět
na zeleň moře, stihat vlny, lodi.
Jest zahrada tam, prameny i koupel
a vinice, jež památkou je malou
mé práce rolnické... Tam žil jsem dětství
Mou matku vzala smrt mně, nemluvněti,
a krví otce bratrovec můj, císař,
si purpur zbarvil právě oblečený,
když hochem byl jsem. Eunuch Mardonios,
Skyth, barbar rodem, ale Hellen duší,
jenž matce mé byl od děda dán kdysi,
byl mladosti mé prvým učitelem.
Ten dobrý stařec, který rodičce mé
otvíral světy básní Homerových
a Hesioda cenu znát ji učil,
ten opuštěnou moji mladost pojal
za slabou ruku, v Helladu ji zaveď
tou cestou, kterou matku mou kdys vedl,
a na šlepěje její ukazuje
mně oživil ji, jíž jsem navždy ztratil.
»Na Delu kdysi blíže chrámu Foiba
jsem viděl palmu mladou, sličnou vzrůstem«
— ó matko, z toho Homerova verše

tvých dívčích roků obraz na mne zírá
už od těch dob, kdy vzpomínaje tebe
čet prvně Mardonios verše tyto . . .

Ten bědný kleštěnec ved duši moji
jen jednou cestou — dnes mu žehnám za to
tak vřele, jak jsem vděčen byl mu tehdy.
On naučil mě žíti prostým žitím
a cenit nade všecky statky světa
klid smavý duše, spokojenost nitra.
On k řádům přírody mě zaved jemně
a její souzvuk odkryl duchu mému.
On svět mi otevřel, kde dosud žiji.
A tenkrát také zamiloval jsem si
Helia boha . . . Vždy mě hnala touha
se koupat v zlatém teplém světle jeho
a vzhlížet k tváři jeho nesmrtetné;
za bezmračných pak nocí rád jsem patřil
k nebeským krásám vznešeným a třpytným
a poslouchaje nadzemský jich šumot
jsem vnikal touhou duše v řády jejich.
A tenkrát už jsem začal pociťovat,
že duše lidská paprskem je pouze
ze vznešeného světa Heliova,
jež oživuje hrubou hmotu těla
a po letech se k zdroji svému vrací.

A tenkrát také k poznání jsem došel,
že žití otázka zní pouze: Jak žít? —
a ne: V co věřit...
Jak ty bílé hvězdy,
z nichž jedny v nepohnutí věčném stojí
a jiné dalekou se drahou berou
a nikdy nesráží se, neporuší
svých cest a záštím k sobě nezaplanou,
tak — — jakých zákonů si přáti více
pro efemerní lidské živobytí?...

Můj Oreibasie, tož pro dnes vale!
Jdu podívat se, opatřen-li voják
a řádně-li jsou postaveny stráže...

IV.

Dnes saracenští posli přišli ke mně
a meč a šíp svůj nabídli mi k službě,
dám-li jim zase vypláceti ročně
ty sumy, jak je předchůdcové moji
se uvolili platit.
Řekl jsem jim,
že nemám zlata, železo mám pouze,
a pryč je poslal.
Hrdá římská slávo,
jak děravý je pyšný háv tvůj zblízka!

V.

Dnes, Oreibasie, jsme překročili
hranici perskou, města Circesia
jsme dostihli a útokem je vzali.
Lstní barbaři, již v podzemních se skrýších
schovali četně, by nám v záda vpadli,
jak lišky dýmem slámy a dřev révy
jsou zadušeni. Na eufratských vodách
vesele lodi moje proudem plují,
a legie mé v důvěře své síly
a mého štěstí bujaře jdou k předu.

Ó Helie a všichni olympičtí!
Ne pouze k ozáření jména mého,
však k slávě svojí, kterou obnovit chci,
připněte úspěch k legií mých orlům!
Klid chci dát říši, abych mohl vrátit
vás lidem a vám lidi! Abych mohl
tak zřídit svět, by v šíř i dál moh ležet
váš slunný úsměv na prostorách jeho!

VI.

Můj Oreibasie, čtu dnes ten lístek,
jejž posledně jsem napsal. Ví tvá duše,
co lásky ukryto je v duši mojí,

a také víš, jak touží vyraziti,
by zaplavila celou říši moji —
však také nenávidí Julian tvůj,
a nenávist ta leží v duši jeho
jak jeho láska. Dneska zabarvila
myšlenky moje, v tomto okamžiku,
kdy hovořit chci lístkem ku tvým očím,
se v lístek dere...
Ano, Galilejští!...
Já poznal je, ty Lukáše a Pavly
a Jany jejich... Vidím kameny ty,
jež podloudnicky vzali z řeckých chrámů,
by neforemný domek připravili
pro toho z Nazareta... Já je poznal.
I práci jejich, když jsem přinucen byl
v ten domek vcházet, říkat slova jejich,
šat jejich nosit, klopit oči k zemi
a pokrytecky zříkat svých se bohů —
co v srdci mojím velké slunce plálo,
a svět, jejž oni mrtvolou již mnili,
v studené noci jeho východ čekal.
Já poznal je, ty Lukáše a Pavly
a Jany, Marky. A že jsem je poznal
a znám i ty, kdož ještě po nich přišli,
povrhat mohu, smím i musím jimi
i tím, jejž oni ve svých ústech nesou.

Hellado nesmrtelná, jaký barbar
se z Galileje po tvé šíji sápe?
Co může říci, co bys byla sama
neřekla jednou líp a případněji!
Mrak vyšel z Galileje, zastřel černě
oblohu modrou, ztemnil širý obzor,
a nohy luzy v pološeru vešly
do sladkých květů světa Homerova.
Jak mohou smát se oni mythům tvojím,
když na počátku kněh svých mají hada,
jenž lidsky mluvě prostou ženu svádí?
Když mají boha, zběsilého starce,
jež zlobí se a proklíná jak plavec
a jemuž syna přiřkli, který nikdy
se země starým otcem zdvižen nebyl?
Když mají pannu, která porodila
a pannou zůstala? Když mají boha,
jejž vbili na kříž, položili ve hrob
a třetího dne dali mu vstát z mrtvých?

Jak mohou oni smát se mythům řeckým?

VII.

Můj Oreibasie, dnes na pochodu
s vojákem prostým rozmlouval jsem trochu,
jenž z Athen rodem. Maně vzpomínal jsem

athenských dnů svých . . . v duši mé pak ožil
den děsu jeden jakých nebylo víc
v tom mnohotvárném živobytí mojím.

Vrah Konstantius do Athen mi dopsal,
bych bez prodlení přišel k němu v Milan.
Tu krvavý stín otcův, bratra Galla,
a bratrovců všech šeptal duši mojí:
— toť, Juliane, poslední tvá cesta! —

Já slzy lil a zoufale pjal ruce
k té bílé Akropoli Atheninĕ,
ne za svůj život, ale za smrt prosil,
na půdě athenské já za smrt prosil,
neb Hellenem jsem.
Říkali mi sice,
že k velkým věcem vyhledl mě císař —
však já bych nejraděj byl odvrh všecko,
i rod i jméno . . .
A ten Konstantius,
vrah rodu svého, křesťany je chválen
jak vyvolený páně, v němž se dobře
zlíbilo bohu jejich!
Nízcí, podlí
jsou Galilejští! . . .
Ostatně mám touhu,
jež nebude už nikdy vyplněna

a nad níž, Oreibasie, se asi
usměješ tiše moudrým úsměvem svým:
Rád bych byl býval na světě žil tenkrát,
když tesařův syn chodil po Judei,
rád bych byl jednou pohleděl mu v oči,
a slyšel slova jdoucí ze rtů jeho —
Vím, čím je dnes... rád znal bych, čím
byl tenkrát!...

VIII.

Dnes jenom slovo, Oreibasie můj!
Potyčky, bitvy ukončeny všechny
vítězstvím naším. Alexandr kdysi
jak jarní bouře hřměl tak říší perskou!
Překročen Tigris. Vojsko Surenovo
je zničeno a prchá na Ktesifon.
Čas obrátit... Snad u Arbel je vavřín,
jímž Alexander ovil kdysi skráň svou
a jenž dá ochotně své větve Římu.
Xenofon kdysi touto cestou stoupal
k thalattě drahé... Nutno spálit lodi,
jež mělčiny a dravý proud by zničil,
a posádkou jich sesíliti vojsko...

Helie, králi, jak je život krásný!
Tak činůplný, rušný, bouřný život!

IX.

Je ticho v ležení... Plá lampa v stanu,
kde ještě bdím. Má ruka mdlá je psaním,
neb zhotovila celou řadu listů,
jež vládce povinnost jí napsat dala.
Teď, Oreibasie můj, vzchopila se,
neb ještě lístek napsat touží tobě...

Na Konstantia vzpomínal jsem dneska.

Oh, Konstantius! Zřídka jenom v žití
jsem viděl nehybné ty líce jeho
a oči potměšile šilhající...
A přec se mohu Dia dovolávat
a bohů všech, že choval jsem se k němu,
jak chtěl bych, by můj syn se choval ke mně.
Co jemu nic tak špatným nezdálo se,
ni okolnost, ni člověk, jen když mohlo
mne zničiti — já mlčel jen a čekal.
A je-li zázrakem co — pak je jistě,
že živ jsem zůstal.
Nemám tedy pravdu,
když, Oreibasie můj, pevně věřím,
že živ jsem z vůle nesmrtelných bohů,
již pro svou slávu mě zde zachovali
a pro své oslavení vzhůru vedli?

X.

Můj Oreibasie, den dnešní pln byl
nádhery slavné... Sedám k lístku tomu
a v očích cítím sluneční plát světlo
a v uších slyším vítězný hluk polnic.

Helie králi, velebně pláls dneska
v aetheru modrém! Díval jsem se k tobě,
že nevěděl jsem, co se kolem děje!
Tvůj pouhý odlesk jest už dobrodiním —
jak vznešenou být musí bytost tvoje!

Oh, Galilejští! Jak je možno klanět
se člověku, jež s hanbou vbit byl na kříž,
jak ubohé to, mrtvolu mít bohem,
když Helios se do očí nám dívá!
On živý, žhoucí, veliký a věčný,
těšitel duší, oblažitel těla!
Jak možno vidět, cítit, dýchat, vonět —
a přece věřit na mrtvolu jakous!?

Hle, biskupové vzájemně si klnou
a jeden druhého zve synem ďábla
a každý tvrdí, on že jedině zná
tajemství pravé víry galilejské,
a slibujíce ovečkám svým nebe

jdou sami chytře za požitky těla;
kněz v chrámu mince sbírá, dávaje slib,
že pánbůh jednou s úroky je splatí,
a dobrá duše vrabce pustí z pěsti
pro holuba kdes na hřebenu střechy;
a lid se bouře v městech proti bohům
v znamení kříže hlásá spásu svoji
a žije vraždou, zlodějstvím a lupem,
podvody, šalbou, cizoložstvím, klamem —
jak možno vše to? Stačí pouze věřit?
Vyznávat ústy a mít duši dravců?
Má Galilejský dost na slovech víry?
Praporcích, křížích, ornátech a zpěvu?
Jak skromný bůh to...
Krev má však se bouří,
že takého cos na Olymp mi sahá!

XI.

Dnes pokračuji ve včerejší řeči.

Hellady bozi poetů jsou dílem,
veselá družina těch skvělých představ
je blízká lidem a přec vyšší nad ně...
Vznešení bratři drobných smrtelníků...

A Hellen ví, že nejsou všemohoucí,
že neúprosný Osud vládne jimi,

však uctívá je hostinou a plesem,
neb oni radostí jsou duše jeho,
je krása zrodila a žijí krásou
a krása ta je nesmrtelnost jejich.

Je milujeme i když nevěříme . . .

XII.

Můj Oreibasie, jsi stále se mnou,
ač často řada dnů je, v kterých slůvka
neřeknu tobě . . .
Jsi tu po mém boku
a pozoruješ práci dnů i nocí,
starostí příliv, zaměstnání ducha,
a vidíš, kterak v životě tom pestrém
a v různých námahách se šťasten cítím.

Jsem ve stanu teď. Rozkazy jsem vydal
pro zítřek vojsku. Hodlám psáti listy
senatu, městům, potom do Gallie
a legii, jež leží v Pannonii.
A v malé pause, jež mi nyní zbývá,
poznámkou malou obracím se k tobě:

Hleď dobročinnost oněch Galilejských!
Jak otrokář, když přilákat chce děti,

jim koláč ukáže a vede k lodi,
v ni usadí je, odrazí pak s nimi
a v otroctví je kdesi v dálce prodá —
tak Galilejští bezbožní a chladní
lákají dobrodiním lidi k sobě,
by davše malý prospěch tělu jejich,
tu duši mohli navždy zotročiti.

A lidská hloupost ráda v šanc dá duši
a zradí staré bohy otců svojich,
a bozi zrazení jen hrdě mlčí,
neb zotročení duše už je trestem.

XIII.

Jak vede se ti, Oreibasie můj,
v dalekém městě? Vracíš lidem zdraví,
sám zdráv a čil jak ptáče v podnebesí?
Včerejší noci stál jsem po svém zvyku
před stanem patře v zářnou harmonii
nebeských těles. Náhle světlá koule
se nesla rychlým letem tmavou klenbou
a zmizela. A hvězdy plály dále,
a bylo ticho . . .
Chvílí tou mou duší
předtucha prošla o mém vlastním žití:
k té kouli přirovnal jsem krátkost jeho

a k záři její činy své . . . tak slavně
se mihlo všecko, zniklo bez památky,
a bílé hvězdy plály jako před tím . . .
Je možno to? Zda odvolá mě Fatum
a ruce pustí dílo nehotové?
Je možno. Ale věřím, že čas přijde
a jiná ruka dodělá mou práci
a já tu ruku potom zlíbám vděčně
jsa jedním z paprsků těch teplých zlatých
Helia krále . . .
Ráno vypravoval
jsem vůdcům svým o nočním onom zjevu,
a dobří muži potom v potaz vzali
etruské věštce, — bez nichž neudělá
už ovšem kroku pověrčivý Říman
a jichž se proto v táboře mém hemží —
hadači věstili cos, načež vůdci
mě prosili, bych pro znamení mnohá
k pochodu nedal dnešního dne rozkaz —
etruské věštce z ležení jsem vyhnal
a k pochodu jsem zatroubiti kázal.

XIV.

Hle, včera jsem ti vypsal o té kouli,
dnes, Oreibasie můj, vidění své
ti vylíčit chci z právě prošlé noci.

Na lůžku v stanu když jsem odpočíval,
při matném světle lampy zjev jsem spatřil,
jak v Gallii se objevil mi kdysi.
Vysoký Kdosi s hlavou zahalenou
a zahalený hojnosti roh v ruce
stál nad mým lůžkem v dlouhé řasné toze.
Zhalená hlava jeho pokynula
pohybem vážným na mne, potom přešel
prostorou stanu, pronik plátnem jeho
a zmizel . . .
Vstal jsem, myslil na zjev dlouho,
až v stan můj vpadl otevřeným vchodem
zářivý pozdrav zarudlého slunce,
a pozdrav ten mi na lístku zde leží,
kde mluvím s tebou, příteli mé duše . . .

Helie jasný, dals mi život dobrý,
poznání dokonalé, mysl zbožnou,
i lehký odchod z žití dej v svém čase.
Já rád byl živ, mně rozkoší dny byly,
neb naplňoval jsem je činů řadou
a není nutno z nich se zardívati.
Však přijde-li už hodina má záhy,
pak vezmi paprsk, jenž byl ve mně duší,
a dej mu navrátit se k zdroji svému!

XV.

NA POSLEDNÍM LÍSTKU.

Já, Sallustius, praefekt praetorio,
jsem našel v stanu imperatorově
těch lístků řadu, které psával císař
ve chvílích odpočinku pro přítele,
a na poslední dopisuji toto:
Barbaři často napadli nás v předu
a hned zas v boku a hned zadní voje.
I trávu spráhlou ničili nám ohněm,
by koňům našim píci pokazili.
Však nezlomen duch legií byl našich
jda s důvěrou za jeho ruky kynem.

U Tumary to bylo. Jezdci perští
napadli voj náš. Císař, vždycky v čele,
kde jednalo se o útok či odraz,
i tady vyrazil. Houf jezdců prchl.
Za chvíli na to kvapná zpráva přišla,
že barbaři se v týlu objevili.
Hned imperator jako blesk tam spěchal,
jen purpur jeho zavlál před očima
jak výšleh ohně. Pancíř neoblekl,
neb den byl žhavý. Pustil jsem se za ním.
Peršani prchli — ale bludná střela

se vbodla náhle imperatoru v bok,
a Julian se zapotácel . . . v čas jsem
jej zachyt paží, s koně snes a nést dal
do stanu jeho . . . Po koni hned volal
a v boj chtěl znovu vyjet . . . Slzy
nám tekly z očí. Z boku řinula se
krev valným proudem, jenž se nedal stavit.
Tu viděl konec . . . Rozdělil nám leccos
v památku svoji . . . S filosofy mluvil
o příštím žití duše . . . Usmíval se . . .
Jen jednu chvíli smuten byl, když řek jsem
na jeho otázku: — Což Anatolus? —
že dobře mu již . . . Dech se stával těžší,
pak sklenku vody vypil, vzdych a skonal . . .

Byl stejně synem Hellady jak Říma,
ten sílu duše, ona vzlet jí dala.
A duše jeho jistě byla duší
Hellady, Říma . . . sotva vyšla z těla,
bylo nám, Řím že musí přestat dýchat,
a Hellas že tu právě dokonala . . .

Vznešený v životě a velký v smrti.
Žil krátce — ale slavná paměť jeho
přetrvá věky.
Nám pak, kdož s ním žili,

útěchou bude pro zbytek dnů našich,
že znali jsme jej, že jsme dýchat směli
vzduch, jejž on dýchal, že jsme patřit směli
v zrak jeho zářící a jako oknem
k dnu jeho veliké a čisté duše.
Přátelství jeho bude chloubou naší,
a — líčí-li mi správně toho Krista,
kdož ve vojště jej našem vyznávají —
pak i ten Galilejský hrd být může,
že takový duch byl mu nepřítelem.

Popelu jeho budiž lehká země!

JE MRTEV, MRTEV VELKÝ PAN!

Loď řecká plula kolem skalných břehů.

Na přídě obraz svatého byl Petra,
jenž z dřeva řezán rukou neumělou
a barvou vyzdoben, se díval dolů,
jak po rybách by pátral v čisté hloubce.

Poledne bylo. Zlaté šípy slunce
na kolíbavé vodě lámaly se.
Do ticha vrážel jenom náraz vesel,
šum vody, šelest stékajících kapek.

V tom hlas se rozleh do šíře i dálky,
hlas žalující, až to k srdci sáhlo:
»Je mrtev, mrtev velký Pan!«
Ten výkřik
po vodě letěl, voda zasténala,
k skalám se vrátil, plaché Echo jejich
jej opáčilo — slzy bylo slyšet
v tom nářku jeho — do vzduchu se vznesl,

vzduch rozšuměl se v roztesknělém hoři,
a oblak stříbrný, jenž ploval nebem,
v krůpějích žalných vrh se dolů v moře.

Leh smutek na zem, na nebe i vody.

I plavci, kteří slyšeli ten výkřik,
se zarazili; dali klesnout veslům
a ustrašeným zrakem pátrajíce
po hlasu vzniku, křížem znamenali
si nízká čela a hruď opálenou.

ANNO 367.

(Stránka z dějin Ammiana Marcellina)

V tom roce bouřemi byl zvlněn Řím
a toto byla příčina a průběh:

Po uprázdněném stolci biskupském
Damasus toužil, toužil Ursinus,
a že z nich každý přívržence měl
vášnivé, vřelé, k všemu odhodlané,
tož místo volby došlo k zápasům
v ulicích, chrámech. Prefekt Viventius
nemoha ztišit vzteku vášní těch
odešel z města. Boj byl krvavý.
U basiliky Siciniovy,
kam shromažďovala se k modlitbám
od let už nyní obec křesťanská,
našlo se — příklad zuřivosti boje
dne jednoho stotřicet pobitých.

A přívržence maje zuřivější
vítězně vyšel z bojů Damasus,

po mrtvolách jak schodech stoupaje
na želaný trůn římských biskupů.

— A není divu, že se lidé tak
o povýšené místo v městě rvou:
kdo dosáh ho, je navždy zabezpečen
před nouzemi i strastmi života;
pokladů nashromáždí v hojnosti
z odkazů četných, darů zbožných žen,
lidu se jeví jenom ve voze
v nádherném rouchu, pastvě očí všech,
a hody jeho tak jsou vybrané,
že každý král mu může závidět.

— A jak by moh být žehnán lidem vším,
v ohromném městě (které skryje chyby,
by přednosti tím více vynikly),
kdyby tak po příkladě biskupů,
jak v provinciích žijí tu a tam,
střídmě si vedli v těla požitcích,
v háv nenápadný odívali se,
pokorně k zemi oči klopili
co duše zanícená zbožností,
by svítila jak ve tmě pochodeň —
tak mohli by stát celým životem
počestni jsouce čisti mužové

jak světlý příklad všem, kdož věří v ně,
však . . .
tady asi dějepisec vzdych
a obrátil se k jiným příhodám,
jež toho roku v říši sběhly se . . .

BEZABDE.

Já unik tenkrát v čas, než pevnost padla.

Jak povodeň se rozlívala kolem
zdí našich hrozná spousta perských lidí
a Sapor sám z nich zářil jako měsíc
uprostřed hvězd svých. Vyzvali nás vzdát se,
— heroldi pod zdí u příkopu byli —
a s chutí bychom byli odvětili
kamenem z praku nebo šípem z luku,
však barbaři ti chytří vlekli sebou
vojáky naše, v Singaře jež jali,
— od Singary král Sapor totiž přitáh —
a tak je, živé štíty, postavili
před těla svoje.
Zuby jsme stiskli.
A potom ihned útočit dal Sapor.
Zem duněla a do dalekých končin
hřmot slyšán býti musil. Křiky hrdel,
trub hlahol, řičení a řvaní zvířat
i řinkot zbraní, do štítů jež bily,

mnohému z našich, kteří na zdech stáli,
do tváří bledost strachu vehnat mohly,
kdyby ten způsob boje nám byl nový.
A mohlo zdát se, že nás hračkou smetou
ty valné proudy pěchoty a jezdců
se svými slony, v nich se valícími
jak temnošedé neforemné skály,
jak jen jich prudkost našich zdí se dotkne.
Svištěly šípy, zahvízdaly z praků
kameny hbitě, nebe zatmělo se
jimi a prachem — barbarů proud stanul
a nazpět lil se, aby s novým vztekem
jsa planoucím hnán zrakem Saporovým
vyrazil znovu k zničení zdí našich,
My bili se bez únavy a hladu
jen slávy říše jsouce pamětlivi.
Boj rozved večer.
Druhého dne biskup
křesťanské obce z brány vyjít žádal,
by krve prolévání řečí stavil
a Parthy ku návratu v domov přiměl.
My svolili. Co řek tam, nikdo neví,
neb samoten byl. Přišel, zvěstoval nám,
že nepořídil.
Hned pak začli útok.
Věc divná: na nejslabší místa v hradbě

úsilí svoje nyní soustředili
a střelami a berany v ně bili,
až klesla věž a ve zdi rány zely —
tak pevnost padla . . . Říkali, že biskup
slabiny její zradil nepříteli
při onom rozhovoru — — Těžko říci . . .
Byl samoten tam . . . Já jsem proklouz brankou
a ještě v čas . . . Tři legie tam byly
a všechny odvlek do zajetí Sapor.
Bezabde slula ona pevnost naše . . .
Bezabde nebo Phaenicha, jak sám ji
kdys makedonský Alexander nazval.
Na řece Tigris stála. Město pěkné
a takto ztraceno je imperiu . . .

ZELENÉ OČI.

KARLU JUDOVI.

Vlád tenkrát onen pohan Julian,
jenž vyhladit chtěl Pána Ježíše
ze světa toho, ba i onoho,
a za něj dosadit zas modly své;
psem vzteklým zval jej ve svých kázáních
náš biskup Basil svaté paměti
i Antikristem, jak jej ohlásil
kdys proroctvím sám Boží Beránek.

Já tehdy čítal věku dvacet let,
když přibyl v město pohan Julian.
To bylo smíchu! Císař takový!
Byl bradatý jak z pouště jakýs mnich
a plášť měl sešlý, časem sepraný,
jak mudrci jej nosí toulaví —
a to byl císař! Byli lidé tu,
kdož Konstantiův znali slavný dvůr,
ba některým i bylo dopřáno
políbit v kleče šarlatový šat
slavného vládce — a ti vybrali

srovnání mnohá z upomínek svých,
jež Apostatě k slávě nebyla.

A když jsme na to poznali se blíž,
on nás, jej my — tu jasno bylo hned,
že v lásce se mít nikdy nebudem!
Takový císař! Chodí ulicí
jak řemeslník jakýs pokoutní
v průvodu filosofů tlachavých!
A doma v noci píše traktáty,
že ani inkoust smýti nemůže
s zkřivených prstů, spí jak trestanec
na tvrdém lůžku, jeho tabulí
by pohrd barbar voják z Gallie —
a k tomu taký pohan zatvrdlý,
že jako řezník denně zabíjel
svou vlastní rukou modlám zvířata —
a to byl císař!
— Ne, to nechtěl jsem
vám vyprávěti, stařec hovorný,
vždyť slyšíváte o tom v kostele,
když sluha Páně zlosti příklady
při rozboru slov božích uvádí,
vždyť otci svatí knihy napsali
o žití Antikrista pohana —
ne, o tom jsem vám nechtěl povídat.

Při silnici, jež vede k Efesu,
tenkráte stával vavřínový háj,
a v háji chrámek modly Helia,
kteroužto modlu Julian zvlášť ctil,
a o svátcích — neb jak my světíme
památné doby z žití Beránka,
tak pohani též měli svátky své —
šel s velkým průvodem v háj Julian
a modloslužbu směšnou prováděl,
jak divadlo by hrál, a toť se ví,
dobytče zabil, na oltář je klad
a bláznivou tu oběť zapálil.

V tom chrámě byla modly podoba,
prý staré práce, ceny nemalé,
neb modla měla vlasy ze zlata
a štít, jenž slunce obrazem být měl,
jejž v ruce měla, též byl ze zlata.
A že tu modlu císař poctil tak,
náš biskup Basil, svaté paměti,
vzplál při kázání hněvem velikým
a síru s ohněm na císaře dštil,
a žár ten duše naše rozpálil,
že v noci se nás houfec sebralo
a k háji šli jsme. Stařec kněz tam byl
a sedě na schodišti před chrámem,

kam bledé světlo luny padalo,
chtěl zdržet nás a vstup nám zabránit.
I zabili jsme toho pohana
pro slávu jména Pána Ježíše
a vpadli v chrám . . . Byl měsíc, řekl jsem.
A v bílém světle modla zdála se
být živá, velká, přísná, hrozivá.

Z bílého svítivého kamene
zdělána byla chlouba pohanů,
souměrné tělo, hlava nahnuta
do zadu byla, ruka se sluncem
na prsou spočívala, druhá pak
vztyčena byla v prostor chrámový,
pletence zlatých vlasů leskly se
jak vlasy světlohlavé dívčiny,
i slunce v ruce jeho svítilo —
však oči, zvláště oči. Byly to
zelené čisté drahé kameny,
jež oheň měly v sobě. Oči ty
zíraly na nás, a ten oheň v nich,
jenž hořet zdál se jako červánek,
hluboko ležel — — my jsme stáli tu
jak ohromeni . . . Tak ti pohani
působit znali klamem umění
na mysl lidskou . . .

Ve mně hnul se stud
a svědomí hlas — vzkřikna hlasitě
v tu modlu kyjem svým jsem udeřil
a druzi za mnou bili statečně,
až třesklo v ní cos, až se svalila.
Hle, v nitru jejím sítě nečisté
pavouci měli, špína byla tam —
a to byl bůh! A to byl Helios!
Ta šalba vznítila nás ještě víc,
my oltář rozbili a posléze
chrám rozmetali, ba i celý háj
jsme vykáceli v svatém horlení.

To připomenout musím ještě vám,
že bylo mnoho věcí předrahých
v tom chrámě uschováno. Pohani
takové dary modlám nosili,
mínice, že má bůžek zálibu
v darech a zlatu jako člověk sám.
Poháry byly tam i konvice
a misky k pití, štíty, stoličky —
oh, spousta jmění. A my vzali si,
jak komu z nás co padlo do ruky —
neb od lidí ty věci dány kdys,
ať k lidem se zas nyní navrátí,
když šalbou stal se, komu dáno to.

I zlaté vlasy modle odnesli
i drahý štít. Já vedle věcí těch,
jež blahobyt můj potom stvořily,
ba kamenem se staly úhelným
pro štěstí celé mojí rodiny,
ty smaragdy dva, oči zelené,
jsem odnes domů.

Přišla zase noc
a — pekelné to smyslů mámení! —
tu bílou modlu ve snu viděl jsem,
jak zírá na mě zlobně hrozivě
jamami vyloupaných očí svých.
Já procit v strachu, dlouho modlil se,
však do rána už usnout nemohl.
Za slunečního světla bílého
já díval jsem se na ty kameny:
tak čisty byly, barvy veselé,
jak mladý lístek z jara na bříze,
kdyby byl jako voda průhledným.
A hluboko v nich svítil červánek,
ten zvěstovatel slunce ranního —
já schoval je a spokojen jsem byl,
že vzal jsem si je.
Přišla druhá noc
a v ní zas ďábelské to mámení!

Bezoký stál tu, na mě díval se,
já hnout se nemoh, nemoh vykřiknout
a procit jsem zas v potu studeném . . .
A zase vzal jsem z rána kameny
a podržel je v světle slunečním . . .
zas byly čisty, barvy veselé
a oranžový oheň hořel v nich —
a v noci na to zas to mámení!
I přemítal jsem dlouho o snech těch
a napadlo mi, jak můj dědek as
i praděd kdysi v chrám ten chodili
a nevědomí klaněli se tam,
jak já se klaním v domě Beránka.
Jak prosili za štěstí dětí svých,
tak já teď za svých onde prosívám —
a lítost jala mě tak bezděky.
— Však náhle zhrozil jsem se pokorně
nad lítostí tou, jež je urážkou
božského jména Pána Ježíše,
a k jahnovi jsem zašel stísněný
kát se i vyznat duše trápení.
A jahen — byl to otec Timotej,
jenž v Damašku byl potom biskupem
a slávy páně stal se paprskem —
ten poradil mi: — zahoď kameny,
bys neviděl jich, plač a modli se

a tělo sbičuj — ďábel poťouchlý
uteče jistě se svým mámením! —

Ty oči zahodit mi bylo žel,
vždyť byly ceny neobyčejné,
však nepodívav více na ně se,
já v skříň je zavřel, hlínu na ně dal,
pak plakal, modlil se a tělo bil
a čekal noci.
Spal jsem klidným snem.
A druhého dne zase jsem se kál
a modlil, do krve sbil tělo své —
a zas byla pokojná má noc.
Tak týdny míjely i měsíce.

A zatím pohan Julian se dal
na onen pochod proti Peršanům,
a biskup Basil, slavné paměti,
mu věstil: — Tesá tesařův již syn
k tvé rakvi prkna, tesá, vzteklivče! —

Vy víte všickni, jak se splnilo
proroctví ono světce biskupa.
Prostému křesťanskému vojínu
tam anděl páně onu ruku ved,
jež ostré kopí trestu vehnala
v bok Julianův. Slyšeli jste též,

jak pohan krev svou zachyt do dlaně
a k nebesům vrh, slední potupu
vykřikna zlostně: — Ty jsi zvítězil,
ty Galilejský! — Potom zcepeněl
bez boží milosti jak němá tvář —
to vše nám do dnes líčí častěji
sluhové boží v našich kostelích.

Však těžko slovy vymalovat dnes,
jaká to sláva byla na světě!
Tisíckrát krásněj slunce zářilo,
stromoví kvetlo, ptáci zpívali,
a chrámy páně otřásaly se
vítězným zpěvem z hrdel křesťanských
nad zkázou Apostaty pohana.

A tenkrát vzrušen velkou radostí
a pln jsa trvalého bezpečí
já vzpomněv sobě na ty kameny,
chtěl spatřit jsem je.

Stopy hlíny smyl
a na dlani je držel ve slunci
a hle: ty oči byly mrtvy již,
čistota jejich byla zkalena,
vyhaslý oheň byl a zeleň jich
ztemnělou barvu měla jeseně. — —

A tu jsem věc tu neužitečnou
do řeky hodil rady pamětliv,
již dal mi tehdy jahen Timotej.
Neb kníže pekel moh by v noci zas
šálením trapným týrat duši mou,
vždyť obchází nás jako řvoucí lev,
a památky těch model pohanských
zvlášť milými jsou jemu příbytky,
v nichž číhá jako pavouk na duši
a byť by ji i zmoci nemohl,
přec potýrá ji pokušením zlým.

Náš věčný král, náš svatý Beránek,
jenž vykoupil nás drahou krví svou,
nechť před osidly pekel ostřihá
to tělo, dokud duše dlí v něm.
Žádosti těla — chrti pekel jsou
a duše naše — bědná štvaná zvěř . . .

POUSTEVNÍCI.

Pozdní večer leží nad Betlemem.
V horách sova křičí, štěká šakal.
Ve tmě jeskyně zní tiché vzdechy,
klidné vzdechy odevzdání, touhy
s šumem slov v modlení vydechnutých.

Náhle ženský pláč se v tichu rozleh,
srdcelomný pláč a vzlyk a štkaní.

— Sestro Paulo? — tázal se hlas mužský.

Pláč zněl dále.

— Tys to, sestro Paulo? —
Na to pláč jen hlasitěji vybuch.

— Sestro Paulo! — hlas už přísněji zněl.

— Otče, moje Blasilla je mrtva!

— Sestro Paulo! — hlas ji tonem káral.

— Mrtva je, oh, otče Jeronyme!
Kvítek svad mi, jejž jsem opustila.
Poutnice, jež dnes tu z Říma byly,
pověděly o mé hrozné ztrátě —
a pláč znovu vybuch usedavě.

— Sestro Paulo, tahle bolest bude
bolet Pána Ježíše! — hlas hrozil.

— Opustila kvítek svůj jsem ... svad mi ...
Nechala jsem Blasillu svou v Římě ...
a šla za tvým hlasem ... otče milý ...
kvítek vadnout začal ... asi touhou
po své matce ... —

— Dosti, sestro Paulo.
Ne mně, Kristu Pánu předhazuješ.
Ne mě, Krista Pána bodáš slovy.
Pohleď, Melanie ve dni jednom
muže ztratila i děti obě,
a víš, kterak zajásala blahem:
Nyní tím víc lze se oddat Kristu!
Zeptej se jí, až jen domodlí se.
A ty pláčeš pro jedno své dítě?!
Které Ježíš přesadil v svůj záhon?!
Tolik visíš ještě na tom žití?!
Tolik málo věříš v slova jeho?!

Život, svět — toť přítěže jen duše,
blah, kdo zbaven jich. Ó sestro Paulo,
tyhle slzy tvé jako kámen budou
ležet na perutích duše tvojí,
až se bude bráti k Němu vzhůru!
Sestro Paulo, jako plamen vrátí
se v tvé oči tyhle slzy jednou
a je spálí, abys neviděla
svaté slávy obličeje Jeho — —

— Zadrž, otče, zadrž, Jeronyme!
Nepláči již, pomodli se se mnou!
Pak jen plakat budu, abych smyla
stopy slzí těchto . . . Otče milý,
vše je marnost — Ježíš pak je všecko.
Pomodli se se mnou, vrať mi poklid,
vrať mi smutek, že žít ještě musím . . .

SIMEON STYLITES.

Už kolik roků?... Pane Jesu Kriste,
už kolik roků ve střídání časů
zde čekaje dlím na tom sloupě šedém?
Mé maso vyschlo, jsem jen kostrou černou,
v níž život pouze tím, že toužím, kmitá.
Vlaštovka ondy hnízdo zrobila si
v podpaží mojím. Žiji bez pohybu,
a jen mé vousy, jež jsou šatem mojím,
rostouce splývají kams dolů k zemi.
Mé oči prach oslepil, dešťů vzteky,
pal sluneční, much drobných valné roje
a slzy hoře, že žít ještě musím.

Už kolik roků?... Nevím, nečítal jsem
ni zim ni vesen — a jak dlouho ještě?
Kdy odhodit smím smrduté to tělo,
ten hnůj, zkad květina mé duše roste?
Kdy smí se bezcenný ten kvítek složit
pod nohy Tvoje, aby vstouply na něj
a tknutím svým jej hojně odměnily
za života trest, žáry snů a touhy?

Nebeský Pane, jak po ostří nože
já po Tvých svatých přikázáních kráčel.
Byl pastýřem jsem — ale byl jsem věru?
Či je to mátohou snů z dávné doby?
Já mnichem byl — či je to sněním také?
I na nivách i ve tmě jeskyně své
já stále cítil, jak jsi vzdálen, Pane,
i našel jsem si místo, kde teď stojím,
sloup nevelký, jejž pohan, dědic pekel,
kdys zrobil asi; sloup ten hnaly vzhůru
mé bědné ruce, až se v posled vypjal
nad domy lidí, semeniště hříchů,
nad výdechy jich, jež jsou vzduchem pekla,
nad přání jejich, které řetězy jsou,
jimižto Satan přivazuje duše
k dědictví ohně, trápení a síry —
a tak tu stojím valné roky, Pane,
a čekám, čekám. Duše volá k Tobě
v každičkém čase, v každičkém svém hnutí
a v rosném chladu cítívá šum dálný,
jak křídla andělů Tvých kol by spěla
a Tebe nesla na svých duhách, Pane —
snad přece spokojen jsi s červem Svojím.

Jen Tobě žil jsem. Že jsi tenkrát v ráji
nad prvním hříchem v svatém rozhorlení

odkázal lidem práci jako kletbu —
já této kletby varoval se, Pane,
a ruka má se v žití netkla práce.
Že druhou kletbou Svojí stih jsi ženu
a osud její — já se nedotk ženy
dost nešťasten už losem těla toho,
že ta, jež na svět přivedla je kdysi,
též ženou byla. Že jsi poznamenal
smrtelným hříchem každé lidské žití —
mé celé žití trápením je pouze,
vězením černým, plným zoufalosti.
Jak jíva žiji nebo oleandr,
jenž čeká, až kmen jeho podťat bude,
a potom teprv květ svůj vydá.
Smrti,
proč váháš ještě? Čekáš na kyn Páně?
Proč váhá Pán? Oh, odpusť, Jesu Kriste!
Vždyť žár mé touhy spálí výčitky ty,
jež vzdychajíce chtějí stoupat k Tobě
z mé duše s prosbami a modlitbami.
Ó pošli ji už — zaklepá jen v kostru,
a duše moje, stále připravená,
už čeká u zavřených dvířek žití
a na znamení to jak blesk a vichr
vyletí vzhůru, že Tvůj anděl smrti
jí nejrychlejším letem nepostačí . . .

ALARICH.

ANNO 408.

Já, Zacharias, mnich a otrok Kristův,
na listy tyto píši dnů svých děje
i události, kterých jsem byl svědkem.

Mé srdce plesá, prsty mé se chvějí,
neb popřáno mi vidět ponížení
a zkázu odvěkého nepřítele.
Krev mučenníků, trýzeň vyznavačů
stoupala věky k nebeskému trůnu,
však milosrdný Soudce stále čekal
a čekat nechal meče andělů svých:
Onť zajisté ví nejlépe své časy
i dobu zrání věcí světa toho.

Kýv nyní Pán — i sešel Anděl Pomsty
na prostor země . . . Hellado a Říme!
I vstoupil v duši germanského krále
a Alarich se zdvihl s voji svými,

meč nevědomý v ruce Hospodina,
vpad v Řecko, hnízdo lží a černých bludů,
a rozmetal, jak anděl vnukl jemu,
poslední chrámy model nesmyslných,
podoby jejich ze zlata a stříbra
roztavil na štíty a helmy vojsku
a poklady, jež pohani jim snesli,
odnesl za jásotu lidu svého.
Ó Hospodine, věky spí tvá pomsta
a věky ty jsou před očima tvýma
jak jediný den — ale zvedne-li se,
pak žádný vítr víc ji nepředhoní
a sílu mohou závidět jí vody
a žádný oheň nemá hrůzy její.

Bděl Anděl Pomsty v duši Alaricha
a pokoje jí nedávaje hnal ji
k zdem kata světa, města prokletého,
a bez ustání hrozivě k ní volal:
Již zdvihni se a rozmetej Řím bídný!

Rychlejší větrů, mocnější vod bouřných
a děsivější ohňů nespoutaných
zdvih Alarich se, prohřměl zemí mnohou
a s lidem svým a vojskem rozložil se
kol pásu tvého, Říme zatracený!

Zdí chtěli chránit kdysi vládci tvoji
tě před útoky, přepady a meči —
však čím jsou zdi ty ruce Hospodina?
Dva černí andělé se snesli v město,
tož Mor a Hlad, ti průvodcové mečů,
a vichrem proletali ulicemi,
vcházeli v domy dveřmi zavřenými
a lámali tam zbytky dávné pýchy.

Král Alarich pak čekal před branami.

Ó Hospodine, rci, kdo neuhne se,
když meč Tvůj bije? Kde je jaká šíje,
jež neskloní se? Kde je srdce lidské,
jež nezachví se úzkostí a děsem?
Z bran vydali se posli ku královi
o milost prosit. Ale ďábel pýchy,
jenž všudy myslí na svůj tučný účet,
řeč radil jim, jež tvrdý los jich pouze
jen tvrdším ještě učiniti mohla.
Já, Zacharias, mnich a otrok Kristův,
jsem v průvodu byl. Pán mi vnukl jíti,
a dopřál smrtelnému oku mému
na průběh patřit svaté pomsty svojí.
Pohanů zbytky v poselství tom byli
a z ďábla ponuknutí vykládali

před králem doby pohanské své slávy
a mínili, že káže prospěch jeho,
by kvapem zdvihl oblehání Říma
a vzdálil se do krajů bezpečnějších . . .
Prý národ římský, zvyklý krutým bojům,
k zoufalství dohnán semkl šiky svoje,
by zápolil zas jako v dobách dávných
na život, na smrt — by prý pamětliv byl
a k tomu odporu jich nedoháněl.

Já na krále se díval při té řeči.
Zprvu jen úsměv hrál na tváři jeho
a potom hlučným rozesmál se smíchem.
A dívaje se modrým zrakem na ně,
na sešlý šat i na vyhublé tváře,
řek jim, že tráva tím se lehčej seče,
čím hustěj stojí. Na to žádal na nich
vše, co je na špercích a kovech v městě,
náčiní z chrámů, drahé sochy bohů
a otroky, jichž původ není římský.
A když se posli ustrnulí ptali:
— Co tedy míníš zanechat nám vlastně? —
— Jen holý život — odpověděl krátce.

S tím vrátili se vyslancové v město.
V té bezradnosti v posled obrátili

se duše pohanské k svým modlám dávným
a zbylá dobytčata pálíce jim
o zázrak prosili je, oheň s nebe,
zmar nepřátel a zachránění Říma —
ó zaslepená bláhovosti lidská!

Ty modly jinak pomoci jim měly,
jak určila tvá nevyzpytná moudrost,
ó Hospodine, králi všeho světa!

Hlad rost a Mor své panování šířil
a brány zavřené chléb nevpouštěly.

I vyšli znovu posli. Tentokráte
to biskup byl a celá obec naše
po přání lidí bědujících, mroucích,
Šli v četném průvodu jsme do tábora,
ne s pýchou, ale bědní prosebníci
a kříž, znak utrpení, šel nám v čele.

Král Alarich nám uctivě vstříc vyšel,
kříž pozdravil a podmínky své zmírnil.
Řím vykoupil se. Otevřeny chrámy
a model poklady se vyhrnuly,
by nastoupili cestu do tábora.
A modly samy — výjev velkolepý —
do kotlů vházeny, by roztály se

v netvárnou hmotu zlaté tekutiny.
Já plameny zřel, jak se veselily
při této práci, já je slyšel výskat
a viděl poskakovat v bujném tanci.

A v posled Virtus, ona zlatá Virtus,
již pohani kdys takou úctou ctili,
jakby to strážný anděl města býval,
vmetena po hlavě jsouc ve var žlutý
se rozplývala — modláři si při tom
zastřeli tváře, aby skryli slzy,
však z pod tog bylo slyšet nářek jejich . . .

Výkupné sebral Alarich a odtáh
a klid a zdraví vrátilo se v město.

Co vypsal jsem zde, mocně působilo
na mysle lidí. Zatvrzelá srdce
se obrátila k jedinému bohu
klnouce malomoci model svojich
a hořce plačíce nad hříchy svými.

Již není pohanů a není model!
Řím očištěn je, dílo dokonáno.
Hospodin kázal andělům svým stavit
a v pochvu uschovati meče pomsty.

Řím Kristův vstává na ssutinách starých
a vládnout bude okrsku vší země.
Na bratrech dvou, tož Romulu a Remu,
stál pohanský Řím; na knížatech světcích,
tož Petrovi a Pavlu, jejichž těla
jak nejsvětější poklad v sobě chová,
Řím Kristův zbudoval se. V světle kříže
nad širým světem rozpne ruce svoje
a k sobě přivine jej v znamení tom.

Již meče pomsty rezavěti mohou,
neb Kristus jasným císařem je nyní
a bude jím až do skonání světa!

MUČENNÍK.

Kam vlečete mě? Krev vám stojí v očích
a pěna na rtech! Plivåte mi v líce
a hole vaše bijí hlavu moji —
Křesťanský lide! Vyznavači Krista!
A kněží jdou a dmýchají v zlost vaši,
a biskup kývá tamo s křesla svého
pochvalu hlavou zběsilosti vaší —
ó sluzi proradní vy jména Páně!
Nebesa vidím v slávě otevřená,
jak Štěpán kdysi, prvý svědek krve,
a Krista vidím na pravici Otce
a vidím, kterak andělům svým káže
plameny mečů schovat v schránu pochvy
a slitování s slepotou mít vaší —
sám ale rouchem halí sobě líce,
by andělé a svatí neviděli,
že bolest se mu řine proudem z očí!
Jen bijte, bijte! Nešetřte slin svojich,
On, Kristus, za každou tu ránu vaši

pohladí přelaskavě líce moje
a sliny vaše v záři slávy změní
a slova milá za hanu dá vaši —
jen plivejte a zuřte, klňte, bijte,
já neoněmím, pokud duch je v těle
a jazyk v ústech! Prolijte krev moji
a krev ta ještě křičeti vám bude,
co ústa moje hřměla v uši vaše:
Jste zatracenci, synové jste pekel,
vy Krista, který vstoupil s láskou na svět,
jste uvěznili v sklepích duší svojich
a denně mrskáte Jej pýchou svojí
a vaše lakota Mu pouta ková
a vaše chlípnost do očí Mu plije,
obžerství vaše posmívá se Jemu
a tvrdost srdcí vašich kámen metá
do jasných skrání Spasitele mého,
bezcitnost vaše prodává Jej denně,
váš jazyk bodá kopím v prsa Jeho
a duše vaše každým hnutím svojím
hřebíky ostré v údy Jeho vráží —
vy zatracenci, děti Beliala!
A vy, kdož vedete to stádo divé,
pastýři špatní, vy, vy kněží jeho,
sádelní žráči, kterým odlesk pekel
už nyní svítí v lících vypasených

— jen hrozte mi, jen klňte, štvete, perte —
já smát se mohu! Říši pekel vidím
a plamen hladový, jenž po vás volá.
A ďáblů řada sedí tam a žehná
té vaší práci pro tu říši jejich!
A celé peklo bude vydlážděno
lebkami kněží, oči jejich budou
vyňaty z míst svých, aby svítily tam
jak lampy v utrpení odsouzenců,
nečisté ruce uťaty vám budou
a ďábel topič prohrabovat bude
plameny jimi pod rudými kotly —
jen bijte... bijte... Kámen... kámen druhý..
Ježíši Kriste, díky za tu milost...
že dáváš umřít mi... jak Štěpánovi...
v kamenů dešti... že mi ukazuješ...
Svou slávu... v kterou vejde... duše moje...
a peklo... které pozře vrahy moje...
i vrahy Tvoje... pane Jesu... Kriste...

NA AVENTINU.

(Starý senator a otrok Filomelos nesou sochu Afrodity.)

Ne k pinii té! Vždyť by mohla oplést
kořeny svými útlé údy sochy
a polámat je. Tamo na prostranství,
kde světlo slunce po celý den leží,
tam pohřbíme ji, luznou sochu řeckou,
ten slíčný mramor, jemuž nebezpečným
se stalo pobývání na té zemi . . .

Tož pomoz pánu, starče Filomele,
však víš, proč právě tebe jsem si zvolil
za pomocníka pohřbu této sochy.
My rostli spolu, viď, že pamatuješ,
a viď, žes přítelem se vždycky cítil
i mým i domu mého, jako já ti
byl bratrem vždy a nikdy tvrdým pánem.
Teď v šedinách jsme. Oba osamělí,
třebaže dětmi požehnán náš život.

Však děti moje jako tvoje vymkly
se z naší ruky. Jenom úsměv mají
pro naše řeči, názory a zvyky.
A, Filomele, buďme ještě rádi,
že tolik mají . . . Jiné — snad jsi slyšel,
že proklínají svoje roditele,
že odříkají se jich, z domů ujdou,
kde zrodili se, jako z místa hrůzy
a nepřátelství . . . Nový bůh tak káže,
bůh, který zapudil ty naše bohy,
jež zdědili my s úctou od svých otců.
Bůh káže jim a oni poslouchají . . .

Ach, Filomele, světa nezměníme
a zvrátiti krok času nedovedem . . .

Zde, starče, zastav. Zde je pěkné místo.
A poslechni mě. Tenhle bílý mramor
je práce řecká, božstvo představuje.
Ubité božstvo. Sulla prý je přivez
z Hellady kdysi. Stálo v našem domě
na čestném místě. Teď je dáme v zemi,
neb nevím, kterak děti mé ctít budou
mou památku a všecko, co já ctíval,
až zavru oči . . . Viděl jsem už často,
že taký mramor jako z pomsty bývá

nad čerstvým hrobem otce dětmi rozbit.
A viděl jsem, jak luza sebrala se,
od domu k domu táhla s hněvným řevem,
v příbytky vtrhla, bohy domácnosti
svalila, bila, a pán domu nesměl
pohnouti prstem, aby neuvalil
na život svůj a dům svůj větší strasti.
A všecko to prý činí v službě božstva,
nového božstva, jež prý přísahalo,
že zničí staré bohy naší vlasti . . .
Bůh Židů jakýs, tuze rozlícený,
v Řím vešel s nepřátelstvím v svojí duši
a rozpaluje svoje vyznavače
k barbarským činům. Náš Řím sešel, starče.

Tož zakopejme bílý drahý mramor
na tomto místě, neb mu žíti nelze
na světle slunce . . . Snad jej v jiných časech,
až tyhle bludy zlé a nesmyslné
se rozptýlí a zmizí, až krev lidí
se utiší — snad vyhrabou jej z hrobu
a vznesou znovu k slávě jeho krásy.

Těch dnů my už se nedožijem, starče.
Už oba slyšíme, jak nůžky břitké
Atropos k přestřihnutí rozevírá.

Ty, Filomele, nezradíš to místo,
kdyby snad mě smrt dříve odvolala.
Byl jsem ti bratrem ... z živých mám jen tebe ...
a z mrtvých tuto ... Motyku mi podej,
sám vykopám jí místo k odpočinku.
To stáří nahrne tak vodu v oči ...
— kde je ten nástroj? Ah tak, neviděl jsem.
Ba, stáří a ty všecky plody jeho,
že člověk vidí jenom to, co bylo
a ne víc, co je. A my pohřbíváme
svět celý s tímto čistým bílým božstvem ...

OBSAH.

	Strana
Sole occidente	7
Krajina palestinská	9
T. Pomponius Atticus	12
Vergilius	19
Carmen autumnale	27
Modlitba Ovidiova	29
Krajina galilejská	31
Stáří Augustovo	32
U Jerusalema	36
Tiberius	38
Noc	40
U „Býčí hlavy“	42
V katakombách	55
Na hranicích imperia	58
Caligula	61
Gladiator	68
Messalina	70
Barbar	73
Pavel v Athenách	76
Petronius	84
Akté	98
Umírající biskup	101
Pontifex	105
Řím	110
Civis Romanus	112
Ad bestias!	115
Carnuntum	117

Strana

Berenice 119
Senator 123
„Císař má umírati stoje“ 128
Večer Marka Aurelia ve Vindoboně 130
V ovčinci 139
Lukian 145
Křesťanka 147
Císař Gallienus 150
Sen císaře Proba 156
Ve vojště císaře Konstantina 163
Diocletian 166
Imperator Augustus Flavius Claudius Julianus . . . 177
Je mrtev, mrtev velký Pan! 198
Anno 367 200
Bezabde 203
Zelené oči 206
Poustevníci 216
Simeon Stylites 219
Alarich 222
Mučenník 229
Na Aventinu 232

DÍLA

B. VIKOVÉ KUNĚTICKÉ

NEZNÁMÁ PEVNINA. Hra o 3 jednáních. S 11 vyobrazeními dle scén na Nár. divadle. K 2·40, skv. váz. K 3·60.

PÁN. Román. S barevnou obálkou Fr. Kupky. K 4·—, skv. váz. K 5·20.

VZPOURA. Román. S obálkovou kresbou V. Olívy. K 4·—, skv. váz. K 5·20.

MEDŘICKÁ. Román. S obálk. K. Šimůnka. K 3·20, skv. váz. K 4·40.

MINULOST. Román ve 2 svazcích. K 4·80, skv. váz. K 6·80

SILHOUETTY MUŽŮ. (Dohra. — Po všem.) S obálkou K. Šimůnka. K 2·—, skv. váz. K 3·20.

VDOVA PO CHIRURGOVI. Novella. — K 1·—, skv. váz. K 1·80.

JUSTINA HOLDANOVÁ. Novella. K 1·20, skv. váz. K 2·—.

IDYLLKY. K 1·—, skv. váz. K 1·80.

ŠVÝCARSKÉ SCENERIE. S obálk. kresbou K. Šimůnka. K 1·40.

ČTYRY POVÍDKY. K —·60.

PO SVATBĚ. Novella. K —·40.

Na skladě v každém knihkupectví.

NAKLADATELSTVÍ F. ŠIMÁČKA V PRAZE,
Jeruzalémská ul. 11.

DÍLA

J. S. MACHARA

CONFITEOR I. Verše. Čtvrté vydání. S barevnou obálkovou kresbou F. Kupky. K 2·60, skv. váz. K 3·60.

CONFITEOR II. Verše. Třetí vydání. S barevnou obálkovou kresbou F. Kupky. K 2·—, skv. váz. K 3·—.

CONFITEOR III. Verše. Třetí vydání. S barevnou obálkovou kresbou F. Kupky. K 3·20, skv. váz. K 4·20.

TRISTIUM VINDOBONA. I.—XX. Verše. Třetí vydání. S obrazovou obálkou L. Kuby. K 1·50, skv. váz. K 2·50. S vlastním podpisem J. S. Machara K 2·50, skv. váz. K 3·50.

ZDE BY MĚLY KVÉST RŮŽE . . . Lyrická dramata. Čtvrté vydání. S barevnou obálkou F. Kupky. K 2·—, skv. váz. K 3·—.

VÝLET NA KRYM. Druhé vydání. S obrazovou obálkou L. Kuby. K 1·80, skv. váz. K 2·80.

MAGDALENA. Báseň. Čtvrté vydání. S barevnou obálkovou kresbou Fr. Kupky. K 3·60, skv. váz. K 4·60.

GOLGATHA. (1895—1901.) Třetí vydání. S barevnou obálkovou třídílnou kresbou Fr. Kupky, podobiznou J. S Machara dle křídové kresby L. Kuby a autografem básníkovým K 3·—, skv. váz. K 4·—. S toutéž podobiznou a vlastním podpisem básníkovým K 5·—, skv. váz. K 6·—.

ČTYŘI KNIHY SONETŮ. (1890—1892.) Třetí vyd. S barev. obál. kresbou F. Kupky. K 2·40, skv. v. K 3·40.

PÊLE-MÊLE. (1882—1900.) Třetí vydání. S barev. obálkovou kresbou F. Kupky. K 2·—. skv. váz. K 3·—.

VTEŘINY. Listy z denníku z let 1903—5. S obálkovou kresbou F. Kupky. Třetí vydání. K 2·—, skv. váz. K 3·—.

STARÁ PROSA. Povídky. Třetí vydání. K 2·40, skv. váz. K 3·40.

HRST BELLETRIE. S obálkovou kresbou Fr. Kupky. Třetí vydání. K 2·40, skv. váz. K 3·40.

V ZÁŘI HELLENSKÉHO SLUNCE. Básně. S barev. obál. kres. Fr. Kupky. Druhé vyd. K 3·—, skv. v. K 4·—.

JED Z JUDEY. Básně. S barevnou obálkovou kresbou Fr. Kupky. Třetí vydání. K 3·—, skv. váz. K 4·—.

Na skladě v každém knihkupectví.